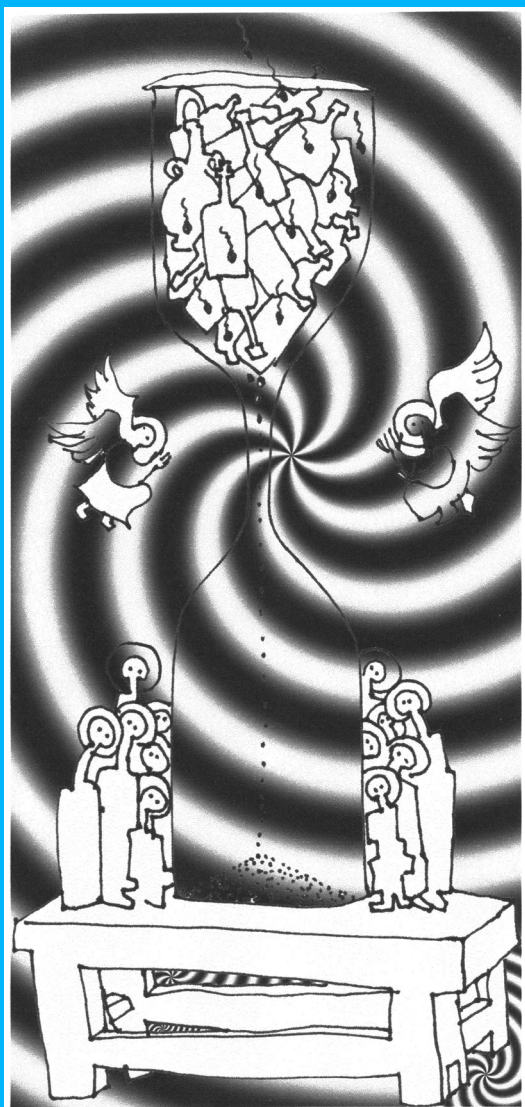

Bartha Gusztáv

P pont, P pont P

Drámák

Bartha Gusztáv
P pont, P pont P

Kárpátaljai Magyar Könyvek
194.

Készült
a Szülőföld Alap
támogatásával

© Bartha Gusztáv, 2009
© Intermix Kiadó, 2009

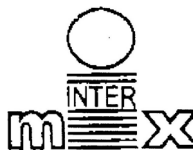
Felelős kiadó: Dupka György
Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály

INTERMIX KIADÓ
88000 Ungvár, Babuskin tér. 5/a
Budapesti képviselet: H-1011 Budapest, Hunyadi János u. 5.
Készült a Borneo Kft.-ben
ISBN 978-963-9814-28-8
ISSN 1022-0283

BARTHA GUSZTÁV

P PONT, P PONT P

Drámák

INTERMIX KIADÓ

Ungvár – Budapest

2009

PÁRKÁK

Mottó:

TEREPSZINTEK

- jellemvonások beolvasztása -
- jól tudok b.szni!!! -
- minimax, ingyenc Kp. Le. -
- sejt-teke = nemesített vadalany -
- preparálás helyett baltázás -

A történet kitalált, szereplőinek bármilyenű hasonlósága élő vagy holt személyekkel a véletlen műve.

Szereplők: *Hilda, 64 éves*

Lida, 46 éves

Ida, 50 éves

Kornél, 25 éves

Kelevény, 62 éves

Dr. Halvér, 58 éves

Miron, rokkantnyugdijas

Helyszín és időpont: *Kárpátalja, néhány évvel Ukrajna függetlenné válása után.*

Szín: *nagyszoba a XX. század negyvenes éveit idéző milióvel. A bal- és jobboldalon ajtó, a háttérben két darab háromszárnyas ablak fodorfüggönnyel. A fényüket vesztett stíl bútorokkal berendezett hall közepén álló kórházi vaságy kettéosztja a helyiséget. Az ágytól balra, annak közvetlen közelében kis szekrény áll, elöl falnak fordított íróasztal lámpával és székkal. A sarokban vitrin porcelán étkészlettel, egyéb csecsebecsékkel. Az ágytól jobbra kanapé hengerpárnákkal, fotel és dohányzóasztal. Elöl a falnál fiókos komód, a sarokban virágtartó állvány. A falakon fényképek, két giccses olajfestmény a behavazott Kárpátokról.*

Az illúzióromboló összbenyomást színevesztett, rökönnyödt és szakadozott tapéta, festéket rég látott ajtó- és ablakkeretek látványa teszi teljessé.

ELSŐ FELVONÁS

Ida az ágyban fekszik, magában motyog, majd felemeli mindkét kezét, gyönyörködik bennük. Kornél jobbról be, gyűrött ingben, borostás és nyüzött ábrázattal.

Kornél (az ágy mellett megállva): Figyelj! Bolond voltam az este?

Ida: Nem nagyon.

Kornél: Szégyellem magam, meg minden. Azt még tudom, hogy huzakodtam Mironnal. A pálinkán vesztünk össze, vagy min... Másra nem emlékszem. Amügy: nem törtem össze semmit?

Ida (leengedi a kezét): Gitároztaál, szépet énekeltél.

Kornél: Magyarán: óbégattam... (Csend.) De csak azért sem fogok magyarázkodni magam miatt!

Ida: Ne igyál!

Kornél: Ida, hogy megértsd: ez nem olyan egyszerű. Elkaphatom a fehér lázat*, és akkor nekem befellegzett.

Ida: Ne kapd el!

Kornél (eltorzult arccal): A kurva életbel!... (Felhúzza az ingét, a csípője tájékára mutat.) Egyszer-egyszer úgy belényilallik... Csak nem a májam? Főnövér voltál, tudnod kell!... Feljebb van? Akkor itt mi fáj? Lennie kell itt valaminek: idegszálnak, érnek... Tudom is én! Jusson már eszedbe! (Nadrágjába gyömmöszöli az ingét.) Ida, hová dugták a pálinkát?

Ida: Nem tudom.

Kornél: Úgy látom, átpártoltál hozzájuk.

Ida (izgatottan): Ez nem igaz!

Kornél: Nyugil!... Másnapos vagyok, ne adj a szavamra!

Csend.

Ida (felemeli a bal kezét): Tetszik?

Kornél: Csodálatos! Opál? Rubin?

Ida: Gyémánt. Feleségül fog venni... Miért vágtátok ilyen rövidre a hajamat?

Kornél: Lesz menyasszonyi ruha, meg minden?

Ida: Hosszú slájerem lesz, hatalmas menyasszonyi csokrom, és sok vendég.

Kornél: Manapság nincs nagy felhajtás az esküvők körül. Két tanú, ebéd egy szolid kisvendéglőben...

* Delirium tremens (B. G.)

Ida: Te leszel a... vőfély.

Kornél: Köszí! De nem tudok lakodalmias rigmusokat, nélkülük pedig a vőfély nem vőfély.

Ida: Megtanulod.

Kornél: Én meg a tanulás!... (*Ida felül.*) Rendben, de csak a kedvedért...

Ida: Hildát nem hívjuk meg.

Kornél: Miért nem? A nővéred.

Ida: Féltekeny rám.

Kornél: Hilda szeret téged.

Ida (magából kikelve): Nem igaz! Meg akar mérgezni!...

Kornél (leszorítja Idát az ágyba): Nyugi, nyugi! Nem hívjuk meg. Basszon otthon magának, meg minden! Sárguljon meg, mint a főtt sütőtök!

Ida (nevetve): Nem szeretem a sütőtököket.

Kornél (elhátrál az ágytól): Ebben egyek vagyunk. Rokonlelkek, hogy jobban megértsd.

Ida: Ígérd meg, hogy nem adod tovább!...

Kornél: Esküszöm, meg minden! Így jó lesz?

Ida (suttogva): Gyerekem lesz. (*Kuncogva*) Képzeld, ha a párom megtudja – az lesz ám a meglepetés!

Kornél (az íróasztal fiókjában kutakodva): Ej, de tökéletlenek vagytok! Leshetitek, mikor fogok megnősülni! (*Ida kuncog.*) Rafinéria, fifika... Apám után szabadon: fekete pont leszek az éjszakában, ha túl akarok járni az eszeteken.

Ida: Kicsike Kornél...

Kornél: Ostoba Kornél! Pálinka után kutakodik az íróasztalban, a helyett, hogy mellette ülne, és valami emberhez méltó dolgon törné a fejét. Ez van, sajnos! (*Odasétál a komódhoz, kotorászik a fiókokban.*) Együtt buktam a kommunizmussal. Nem voltam se csinovnyik, se párttitkár, még csak egy vacak suszteráj se volt alám rendelve, és mégis... (*Csend.*) Megyünk vécézni? (*Visszanyomkodja a fiókokat.*)

Ida: Nem! Félek a sötétben.

Kornél: Nyitva hagyom az ajtót.

Ida: Csinálj villanyt!

Kornél: Ahhoz ki kell cserélni a falban a vezetékeket, meg minden.

Ida: Drágám, valódi gyöngysorom lesz? *(A teste megvonaglik.)*
Azt ígérte, láttad?!

Kornél (felemeli az ágytálat): Hadd lássalak! *(Kitakarja Idát.)*
Emeld a feneked! Kaki lesz?

Lida balról be, a kezében táskával, útra készen. Megvárja, amíg Kornél betakargatja Idát.

Lida: Vacakul nézel ki. Mit akarsz? Megdögleni? Öt éve sincs, hogy eltemettük apádat...

Kornél: Hová dugtátok a pálinkát?

Lida: Istenem!... Hétről hétre sikeres emberek tucatjaival találkozom: vállalkozókkal, menedzserekkel, ügyvédekkel, orvosokkal... Sikereik titkáról faggatom őket, hogy milyen érzés Mallorcán nyaralni, az Alpokban sielni... Erre jön a fiam, arcán hetes borostával, izzadságtól bűdösen, és mire kíváncsi... Nem láttam a pálinkádat!

Ida: Lida, ne bántsd őt!

Lida (emelt hangon): Van dolgod?!...

Kornél: Ne kiabálj rá – beteg!

Lida (mutatja): Már eddig vagyok a jóságoddal! Kitakarom, betakarom... Azon persze nem fő a fejed, hogy miből fizetjük ki a villanyt, a gázt, a vízdíjat! Egyébről nem is szólva. *(Csend.)* Itt a világvége, hol a pálinkám!? Keresd meg az árát, és felőlem konyakot vedelhetsz!

Kornél: Ilyen egyszerű?

Lida (közönyösen): Amit csinálsz, magadnak csinálod.

Kornél: Igen, anya!

Lida: Szombat van, de ma is két interjú vár rám: főorvos, vámparancsnok. Délután rohanok fel a hegyre, kezdődik a szüret, bográcsgulyással és cigányzenével – ott lesz a város krémje.

Kornél: Nem tudnak érdekelni.

Lida: Érdekel téged valami egyáltalán? Mi a programod mára? Hogy minél előbb totál részegre idd magadat? Szó se róla, kemény kihívás!

Kornél: Ha olyan szép és mozgalmas az életed, miért húzod fel magad? Igaza van az öreglánynak, meg minden.

Lida: Úgy!... Sűgtok-bűgtok a hátam mögött, gondolhattam volna!

Kornél: Bombát barkácsolunk, anya, hogy egy öntelt, beképzelt nőszemély feneké alá dugjuk.

Lida: Hányszor kértelek már, hogy ne halmozd a jelzőket, főleg akkor ne, ha ugyanazt jelentik. (*Kornél balra indul.*) Várj csak! Adok pénzt, muszáj bevásárolnod. A sarki boltba menj! (*Kiemeli táskájából a pénztárcát.*)

Kornél: Miért pont oda?

Lida: Pongrácnak sokkal tartozunk.

Kornél: Mennyi az a sok?

Lida: Kenyér, makaróni, csirkeaprólék, vaj... Ötszázezer kuponból kitelik. Ja, cukrot is vegyél!

Kornél (átveszi a pénzt): Nem lehet valami észveszejtő összeg.

Lida: Semmiség!... Hilda egy az egyben átviheti a nyugdíját, már ha egyáltalán hoz a postás nyugdíjat.

A baloldali ajtón át Hilda lép a szobába, sárga pongyolában.

Hilda: Mi baj a penziómmal? (*Csend.*) Vegyél cigarettát! Miron újságpapírból sodort bagójához nincs gusztusom, a nyomdafesték árt az egészségnak.

Kornél (tapsolva): Bravó!

Lida (dühösen kotorászva a pénztárcájában): Itt van még kétszázezer, vegyél a nagyságának bagót! (*A pénzt Kornél kezébe nyomja.*)

Hilda (önmagát mustrálva): Mi baja velem a sógornőmnek? Nem tetszik a negligém?

Lida: A tökéletlenség fog sírba tenni.

Hilda: Megszóltal a Végvári Harsona szerkesztő-helyettese, elmarad a feltámadás.

Lida (közönyösen): Ha egyszer legalább te adnál tiszta hálóinget a húgodra, és áthúznád az ágyneműjét, talán értékelni tudnám a humorodat.

Hilda: Attól én téged még szeretlek. Ami meg a huzigálást illeti, kérd meg a nevemben Míront, hogy engedtesse meg már nekem is. (*A ágyhoz megy.*) Hogy aludt a mi kis menyasszonyunk? Nem törte a fejedet? (*Benyúl a párna alá, kiveszi a pálinkásüveget, belekóstol.*) Hogy a fenébe tudod meginni?!

Kornél (elveszi az üveget, iszik): Magától megy a többi után. (*Iszik.*)

Lida: Igyál csak! Igyatok mind a ketten! Idát is rügassátok be, ha lehet! Én megyek. Pá nektek! (*A jobboldali ajtón el.*)

Kornél: Most mit nézel? Volt fejmosás, dicsekvés, meg minden. Semmi különös nem történt.

Hilda: Rázd gatyába magadat! Tudtommal a szobádban van tükör.

Kornél (elhelyezkedik a fotelban): Van ott minden, ami szemnek-szájnak Singere*.

Hilda: Ha már úgyse nézed, kölcsönadhatnád a távollátó dobozodat, mert a magácskámé tegnap kifüstölt.

Kornél (iszik): Csak a pipereasztallal együtt. Hányingerem van, ha ránézek! *(Csend.)* Itt is pipereasztal, abban a szobában is pipereasztal, amott is egy... Néha az az érzésem, hogy az ősök mást se csináltak, csak tolláskodtak.

Hilda: Üss a szádra! *(A kanapéra ül.)* Végvárból nem a politikai hatalom és a pénz csinált várost, hanem a polgárság igénye. Van egy bagód?

Kornél: Most is van igény, meg minden.

Hilda: De még milyenek! Csakhogy állam bácsi baszik azokat kielégíteni... Nagypád úgy jött ide Rozsnyóról, hogy a gyógyszerészi oklevelén kívül semmije nem volt.

Kornél: Nősülni tudni kell!

Hilda: Most gúnyolódsz? Nincs rá okod. Egy szál bugyi, klott gatyá, összetesszük, amink van: az a világ elmúlt. *(Elfogja a köhögési roham.)* Hagyjuk!... Adj már egy bagót!

Kornél (odanyújtja a dobozt): Valódi, Ukrajnában legyártott Amerika.

Hilda (gyorsan rágyújt): Ezt nevezem!... Arra lennék kíváncsi... Hadd tudjam már én is!... *(Heverésző pózba helyezkedik a kanapén.)*

Kornél (iszik): Vannak forrásaim.

Hilda: Konkrétabban!

Kornél: A könyvtárszoba tele könyvekkel...

Hilda: Ne vegzálj, mert visitani fogok! *(Csend.)* Kész, teljesen megbolondultál!

Kornél: Nyugatról ömlik a giccs, a bővli, velük az elidegenedés, meg minden. Ki fog itt olvasni? Az emberek fontoskodni fognak, nem gondolkodni.

Hilda: Mondasz valamit... Kár, hogy nem fejezted be az egyetemet.

* Singer: varrógép-márka (B. G.)

Kornél: Mennyi a fizetése most egy diplomás... izé... szakértőnek? Nem tudod? Én se. Egy biztos: ahhoz, hogy az emberfia manapság boldoguljon, ostobának kell kinéznie.

Hilda: Ó, de forradalmi hang! Hogy a javarésze gőz, áttetsző-szagtalan valami – oda se neki! Hajrá! Már nem kell sok ahhoz, hogy elidd az eszed. *(Csend.)* Mi ez a bűdösség?

Kornél: Ida remekelt.

Hilda (felkászálódik): Hát azért hallgat olyan édesden! *(Énekel.)* „Odavagyok magáért, / a fekete hajáért, mosolyáért...”

Ida (odatartja a kezét Hilda elé): Ugye szép?

Hilda: Ha rajtad múlna, rég milliomosok lennénk. *(Kitakarja Idát, Kornélhoz szól.)* Most vásárolni még, vagy a szart viszed ki?

Kornél (feláll, Hilda kezébe nyomja a cigarettás dobozt): Maradok a biznisznél. *(Jobbra el. Kintről visszaszól.)* Kávét hozzak?

Hilda (kiáltva): Az üveget nem lenne muszáj magaddal vinni!
A szín lassan elsötétül.

2 ÓRÁVAL KÉSŐBB

Ida áthúzott ágynemű közt fekszik, virágmintás hálóingben. Kopogás. Jobbról dr. Halvér óvatoskodik be, telt szatyorral a kezében.

Dr. Halvér: Van itthon valaki?

Ida (felkönyököl): Van pénzed? Miért nincs pénzed? Ha nincs pénzed, nem vagy ember. Ha nem hiszed, kérdezd meg Hildától!

Dr. Halvér: Nekem nem szokásom... Kinek kell a pénz?

Ida: Nekem. *(Felül, párnája alól maréknyi apró címletű kupont vesz elő, szétrakja az ágyon)* Kornélnak sok pénze van, ezt a nagyot *(megcsókolja)* tőle kaptam. Hilda adott, Lida is adott, de te még nem adtál. Miért nem adtál?

Dr. Halvér (felemeli a szatyrot): Nézd, mi mindent hoztam neked!

Ida: Pénzt adjál! Száz, nem, kétszáz vendégre kell teríteni, plusz a zenekar. A menyecskeruha külön pénz, a fényképész megint külön pénz. Azt sem tudom, hol a fejem!

Dr. Halvér: Hogy mondjam... Megesik az ilyesmi, de mit tehetünk?

Ida: Kocsid van? Nincs?! Akkor mid van? Ha lenne kocsid, feldíszítenénk piros lufival, sárga lufival, zöld... Nekünk zöld kártya is kell!

Dr. Halvér: Szerettek kártyázni?

Ida: Szerezz nekünk zöldkártyát!

Csend.

Dr. Halvér: Ja, értem! Hogy mondjam... Amerika nagy ország, mások az emberek, a szokások...

Ida: A kérvénybe azt írd bele, hogy én és a párom specialisták vagyunk!

Dr. Halvér: Beleírom. Aztán kinek címezzem?

Ida (mosolyogva): Titok.

Dr. Halvér: Valahová postáznunk kell.

Ida: Mindig okoskods! Amerikában sok húst lehet enni.

Dr. Halvér: Ott is pénzbe kerül.

Ida (markába szorítja a kuponokat): Van pénzem! Nagyon sok pénzem van!

Dr. Halvér: Kevés.

Ida: Sok!! Dolgozni fogunk, és még több lesz. Oda akarunk menni!

Dr. Halvér: Holnap, Iduka, majd holnap.

Ida: Mindig csak holnap... (*Magából kikelve.*) Nem létezik! Csak ma van, érted, csak ma, a holnap nem létezik! (*Visszahanyatlík a párnára.*) Igazam van, drágám? (*A teste megvonaglik.*)

Dr. Halvér (a szatyor tartalmát kirakja a kis szekrényre): Nini! Van itt citrom, narancs, üdítő... Ágnes aprósüteményt sütött neked. Nahát, milyen szép, nagydoboz csokoládé!... Nem szoktam ígéretetni, de ha annyira akarjátok, még ma megszerzem azt a fránya kártyát.

Ida (jobb keze kisujját felemelve): Így görbülj meg?!

Dr. Halvér: Görbüljek, vakuljak meg!...

Ida (felhagy a vonaglással, mosolyog): Szomjas vagyok. Mi az ott?

Dr. Halvér: Valamilyen limonádé. (*Leveszi a szemüvegét.*) Re-bina. Az van ide írva, hogy rebina. Hisz az gyógynövény!

Ida (rémülten): Nem kell orvosság. Nem akarok orvosságot!

Dr. Halvér: Áttételesen, hogy úgy mondjam...

Ida: Könnyű beleinjekciózni.

Dr. Halvér: Ne butáskodj, Iduka! Ez a mi kis kollektívánk ajándéka. Szeretnek téged, és visszavárnak.

Ida (rémülten): Meg akarnak mérgezni! Tudom, hogy meg akartok mérgezni!

Dr. Halvér: Ez nem szép tőled!

Ida (az ujjain számol): Ágnes bolond, Tatyana bolond, te is bolond vagy, mindahányan bolondok vagytok. (*Felkőnyököl.*) Kornél megsűgta: azt akarják, hogy semmire ne emlékezzünk.

Hilda balról be.

Hilda (összecsapja a kezét): Xavér! Öreg cimborám, keblemre veled! Csak nem szégyellsz?

Dr. Halvér: Az igazat megvallva...

Hilda: Puszit nekem! (*Átöleli dr. Halvért.*) Van egy hónapja, hogy erre jártál. Több? Egye fene. Mesélj!

Dr. Halvér: Hogy kezdjem?...

Hilda: Attól félttem, beteg vagy, netán egyéb bajod esett. Te, még mindig Halvérnek csúfolnak a hátad mögött? Gyere, csüccs le mellém! (*A kanapéra ülnek.*) Te, a mellébeszélés limanja: mondjad gyorsan, mire jutottál?!

Dr. Halvér: Hildácska, zavarba hozol...

Hilda: Téged onnan csak kihozni lehet.

Dr. Halvér: Sok minden történt...

Hilda: Örömmel hallom. Eszik vagy isszák?

Dr. Halvér: Most nem értelek.

Hilda: Ez nálad előfordul néha, de oda se neki! Mikor hozza a postás Ida penzióját?

Dr. Halvér: Nekem nem szokásom... Egy fiatal, agilis kolleginát irányítottak az osztályunkra: humanisztikus pszichológia, zene-és mozgásterápia... Mi is van még?...

Hilda: Ne komizskodj, rossz passzban vagyok!

Dr. Halvér: Tessék!

Hilda: Hová akarsz kilyukadni?

Dr. Halvér: A megavitamin-terápia kész csoda! Amerikában a gyógyultak aránya meghaladja az ötven százalékot.

Hilda: Csenedesebben! *(Énekel.)* „...meghallják a szomszédok”! Remek: a lelkendezést már elég jól kopirozzátok.

Dr. Halvér: Az igazat megvallva...

Hilda: Még mindig ott vagyunk, ahol a part szakad.

Dr. Halvér: Csupa új dolgról lévén szó... Hiányoznak a berendezések, de nincs mit csodálkozni rajta.

Hilda: Én pedig csak azért is kitátom a számat, de akkorára, hogy a tizedik szomszédban is meghallják, ha egy percen belül nem nyögöd ki, hogy áll Ida rokkantnyugdíjának ügye!

Dr. Halvér: Haladunk. Mégis azt mondom, nem ártana kipróbálni a kollegina által javasolt eljárásokat.

Hilda: Ida nem lesz kísérleti nyúl! *(Feláll.)* Iszol kávét? *(Kiszól a bal oldali ajtón.)* Miron, hozzá két kávét!

Ida: Nekem is!

Hilda: Hármat! *(Rágyújt.)*

Dr. Halvér: Idukának nem lenne szabad...

Hilda (visszaül dr. Halvér mellé): Csak éhen dögleni? Hol éltek ti, a Holdon? Ida beteg, ezen nincs mit ragozni, de azon igen, hogy pont az osztályvezető főorvosa tesz neki keresztbe.

Dr. Halvér: Hilda!... Hogy mondjam?... Nem olyan egyszerű a helyzet: Idukának komisszió elé kell állnia...

Hilda: Hát aztán!... Tudod mit: tojok a bizottságodra! Ida, te még nagyobbat tojssz rá, igaz?!

Dr. Halvér: Könnyen beszéltek.

Hilda: Huszonöt évig dolgozott a pszichiátriai osztályon, ebből húszat főnövéként – és mi beszélünk könnyen? Ha emberek lennétek, rég le kellett volna gruppáznotok.* De nem, ti ilyet nem követtek el! Nehogy beüssön a krach az államkasszába!

Dr. Halvér: Apróságok, formaságok...

Hilda: Halvér! Harminc évig titkárnősködtem párttitkárok mellett, láttam épp elég tökkelütött bürokratát, de te mindegyiken túlteszel...

Miron sántikál be a kávéval, előbb Idát kínálja, csak aztán Hildáékat.

Miron: A cukrot beletettem. Több nincs is, elfogyott.

Hilda: Nem baj, Miron, mindjárt lesz. Gyűjtasz? *(Cigarettaival kínálja.)* Kornél bagót is vesz, ne szívd azt a bűdös mahorkát! *(Miron balra el.)* Hol tartottunk?

Dr. Halvér: Idukának muszáj befeküdni az osztályunkra!
Csend.

Hilda (feláll): Arra a lepratelepre gondolsz?

Dr. Halvér: Hogy mondjam...

Hilda: Sehogy! Inkább arra felelj, hányszor kell nálunk megbolondulni, hogy lökjenek néhány száz kupont? *(Csend.)* Tudod, Halvér, te úgy vagy, mint az orvos abban az elbeszélésben. Na, mi is a címe?... Kukukszol a kényelmes kis szobádban és várod, hogy rád rogyjon az intézmény.

Dr. Halvér (feláll): Ez mégiscsak sok!

Hilda: Ha te mondd! *(Csend.)* Kikisérjelek?

Dr. Halvér dühösen jobbra el, majd feldöntve a vásárlásból zakóban, nyakkendősen visszatérő Kornélt, aki pár tántorgó lépés után odanyújtja Hildának a bevásárlókosarat.

Hilda: Bosszants még te is! Mit csináljak vele? Ahányszor idejön, idegileg mindig kikészít.

Kornél (leül a fotelba): A 6-os számú kórterem.**

Hilda: Muti, mit hoztál?! *(A kosárban kotorászik.)* Kávé, cukor...

Ida: Hilda!

Hilda: Mi bajod?

Ida: A csésze. Hová tegyem?

Hilda: A kisszekrényre, Miron majd kiviszi.

Ida: Mindig Miron!

* Legruppázni: leszázalékolni (B. G.)

** Csehov-elbeszélés címe (B. G.)

Hilda: Kitelik az idejéből. *(Kornélhoz.)* Jut eszembe: adj Mironnak cigarettát!

Kornél: Miért pont én adjak?

Hilda: Mert bekáfoltál.* Irány a konyha! *(Felsegíti Kornélt.)* A kosárt rakd le a konyhában, aztán bújj el valahová és aludd ki magadat!

Kornél balra el. Hilda az íróasztalhoz ül, rágyújt. Az ajtón türelmetlen kopogás.

Ida: Kopogtatnak.

Hilda: Na és?...

Ida: Nyiss ajtót!

Hilda: A mozgásterápiának?

Ida: Tessék!

Hang, kintről: Én vagyok az!

Hilda (feláll): A francba, ez Kelevény! *(Sarkig tárja a jobb oldali ajtót.)* Most részeg vagy, netán eltévedtél? Melyik?

Kelevény (még kívülről): Rég jártam erre.

Hilda: Érdekes módon senki nem hiányolt. Na, bújj be.

Kelevény (belép, a kezében rózsacsokor): Ezt nektek hoztam.

Hilda: Mi az, hogy nektek? Mi vagy te: tenyészcsödör?

Ida: Van pénzed? Sok pénzed van?

Hilda: Ida szedi nálunk a belépti díjat...

Kelevény (kelletlen mozdulattal pénzt húz elő a zsebéből, odaadja Idának): Elég lesz?

Ida (a kupont forgatva): Van még belőle?

Hilda: Smucig egy alak vagy, nagyon az!

Kelevény (zavartan): Tudom.

Hilda: Mit tudsz te!? Még azt sem, hogy most maradsz vagy elmégy.

Kelevény: A rózsák...

Hilda: Vettél volna az árán inkább egy kiló disznóhúst.

Kelevény (a csokrot az íróasztalra teszi): Nem felejtettem el, hisz ismerem a trükkjeidet.

Hilda: Azt vártad, hogy a nyakadba ugrom? *(Fityiszt mutat.)* Ezt neked! *(Leül a kanapéra.)* Hozd ide a hamutálcát és hüppenj le. *(Kelevény odaviszi a hamutálcát és leül a fotelba.)* Hallom, naphosszat a városban ödöngsz. Csak nem begolyóztál?

* Bekáfol: részegre issza magát (B. G.)

Kelevény: Hiányzik Rózsi...

Hilda (énekel): „Hol van az a nyár, / hol a régi szerelem”.. Találtál egy fügefalevelet, és most azzal takarózol? (*Rágyújt.*) Mi volt számodra Rózsi? Mosogatórongy, semmi több. Csináltál neki két gyereket, hébe-hóba megkotortad, nehogy odébbálljon...

Kelevény: Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus...*

Hilda: Montész. A többi stimmel. Te, beszél itt még valaki latinul? Mi lennének az utolsók? (*Csend.*) Hiszel Istenben?

Kelevény: Néha eltöprengek...

Hilda: Mi a szaron? Hiszel vagy nem hiszel – nincs min töprengeni! (*Csend.*) Kérsz ukrán Amerikát? (*Cigarettaival kínálja Kelevényt.*) Nota bene: még egyszer nem kínállak! Komolyan lemondtál?

Kelevény: Vagyáznom kell az egészségemre.

Hilda: Na persze. És a testvéri barátságra, a világbékére... Ennyire közhelyes lettél? Nem ismerek rád. Mondd csak: te szerkesztetted tizenöt éven át a Végvárijevói Vörös Lobogót, vagy az alteregód? (*Megcsípi Kelevényt.*) „Örökömbe hazajáró lélek”...

Kelevény: Arany János.

Hilda: Nem vizsgán vagy.

Kelevény: Én meg hadd emlékeztesselek: az első perctől azon voltam, hogy az újság visszakapja régi, becsületos nevét.

Hilda: Ne etess! Főleg azzal ne, hogy éjszakánként telesírtad nemzetiszínű kispárnádat! (*Kényelemben keveredik a kanapén.*)

Kelevény: Semmit sem változtál.

Hilda: Kellene? Verjék a habot nélkülem! (*Csend.*) Azért mi jókat birkóztunk egymással, van mire emlékeznünk. Persze, ami elmúlt, elmúlt...

Kelevény: Újságot akarok alapítani.

Hilda: Én meg kolhozt... Aztán ki írná tele az újságotat: Bözsi mama?

Kelevény: Vannak ígéretes fiatalok.

Hilda: Ha füt-fát megigérsz nekik... Mondd, megjön végre- valahára az eszed? Rám ne számíts!

Kelevény: Lidácskára gondoltam.

Hilda: Ót hagyd békén! Jó helyen van, ahol van. Tavaly télen valami Jani bácsi hozott ide fél disznót, mert Lida szépet írt róla... (*Cend.*) Egyébként mivel kecsegtetnéd magadhoz?

* Vajúdnak a hegyek és nevetséges egér születik (B. G.)

Kelevény: Vannak elképzeléseim.

Hilda: Lida nem ostoba liba.

Kelevény: Érdekes szójáték: „Lida nem ostoba liba”.

Hilda: Te beteg vagy, gyógyítsd magadat!

Kornél balról be, kezét fog Kelevénnyel.

Hilda: Nem találtál vackot?

Kornél: Jobb a magamé.

Hilda: Kelevény újságot gründol, beállhatnál hozzá fotóriporternek.

Kornél: Elöttem ne pózoljon senki!

Hilda: Van szemed a jelentős jelentéktelenhez, szuper géped is van, hát ne kérsd magad!

Kornél: A gépemet rég eladtam.

Hilda: Micsoda? Egy Kijev márkájú fényképezőgépet csak úgy elkótyavetyéltél?!... *(Feláll.)* Bizisten megfojtlak! *(Megrázza Kornélt.)* Ezzel a két kezemmel fojtlak meg! Te szerencsétlen, egy konfekciós pasinger holtáig megélt volna belőle. Három teleobjektív, fénymérő... Megáll az eszem!

Kornél: Nem vagyok konfekciós ürge...

Hilda (pofont ad Kornélnak): Ez vagy! Kérsz még? *(Újabb pofon.)* Nesze! Hogy legyen fogalmad magadról. Megáll az eszem!...

Kornél: Az akasztás elmarad?

Hilda: Nem szégyelled? Elkótyavetyélni egy olyan gépet!...

Kornél: Rendeztem a tartozásainkat, Pongrácéknál is.

Hilda: A nyugdíjammal meg majd kitapétázzuk a budit. *(Erőt vesz rajta a köhögési roham.)* Ilyen... infláció... mellett... Levegőt se... tudunk...

Kornél: Finanszírozod Ida esküvőjét.

Ida (felül, tapsikol): Lesz menyecskeruhám!

Hilda: Nekem meg agyvérzésem... *(Visszanyomja az indulni készülő Kelevényt a fotelba.)* Úlj a fenekeden!

Kornél (Idához): Puszi neked, meg minden! *(Jobbra el.)*

Hilda (leül a kanapéra, rágyújt): Hol tartottunk?

Kelevény: Újságot akarok alapítani.

Hilda: Vagyis nem férsz a bőrödben. Ki fizeti a számlát?

Kelevény: Lidácska mikor jön haza?

Hilda: Konszolidálja magát a maffia, vagy az elvtársak egy csoportjának jött meg az önbizalma?

Kelevény (türelmetlenül): Lidácska mikor jön haza?

Hilda (dühösen): Nem szokta az orromra kötni. Lidácska helyettesen szerkeszt, tűrhetően ír, és nyilván ba... beszélni is jól tud.

Kelevény: Értem.

Hilda: Érted a fenét. Ha értenéd, nem itt ülnél. Hát... Ez a Kornél!...

Ida felkel, az íróasztalhoz megy, felveszi a csokrot, hosszasan gyönyörködik benne.

Hilda: Téged meg mi lelt?

Ida (tágra nyílt szemmel): Gyönyörű!

Kelevény: „Szép az, ami érdek nélkül tetszik.”*

Hilda: Idézet bezárva. Emlékszel még Lovászra, a gimnáziumi önképzőkör elnökére?

Kelevény: Mit akarsz vele?

Hilda: Nagy harcsabajusza volt a tanár úrnak, és olyasvalamiket írt a diáklap egyik számában Televény Kázmér IV. B. osztályos tanulóról, hogy reménység, talentum, irodalmunk jövője jelese... Mondjad már, mi sikerített ennyire felre? Ma élek, holnap már nem – nekem nyugodtan meggyónhatod.

Kelevény: Bejöttek az oroszok. Megtorlás, internálás... Légüres térbe kerültünk...

Hilda: Az agyvelőd, az igen!

Kelevény (feláll): Veled nem lehet vitatkozni. Mindig makrancos fehércseléd voltál, az is maradtál!

Hilda (énekel): „Te vagy a fény az éjszakában, / Te vagy a nyár, ha hull a hó...”

Kelevény: Férj és gyerek nélkül neked könnyű volt különözni, a mentőangyalt játszani. Lettél volna a helyemben! (*Legyint, aztán jobbra el.*)

Ida: Miért bántottad meg?

Hilda: Hogy miért? Nem lett belőle író, azért.

Ida (fel-alá jár, kezében a csokorral): Kiszakítják a virágot a földből. Tisztára kiegyeződsi! Mutogatják: ez a gyökér, ez a szár... Kérdem én: hol az élet?...

Hilda (rezignáltan): Mondasz valamit, Ida.

A szín elsötétül.

* Immanuel Kant (B. G.)

MÁSODIK FELVONÁS

Együtt a család. Hilda a kanapén, Lida a fotelban, Kornél az íróasztalnál ül. Ida fekszik, a kezében gyönyörködik.

Hilda (fitymálódóan): Az is valami?!... Makarónit főztem csirkeaprólékkal. Lesz vacsorázás? Hozhattál volna egy kis bográcsgulyást vagy néhány fürt szőlőt: szemtelennek áll a világ! A komplementekkel nem lakunk jól.

Lida: Lesz minden, a vámparancsnok megígérte.

Hilda: Van felesége?

Lida: Nem nyilatkozos típus. Van felesége és két szép gyermeke. Megnyugodtál? Te nem tudod, milyen nehéz közel kerülni egy olyan emberhez, akinek ezer dollár annyi, mint nekünk... tíz kupon.

Hilda: Ne nyomulj! Ismerem a fajtáját. Vedd ki alóla a lovat, és egy éven belül elpusztul.

Kornél: Már megint bölcsek vagytok, meg minden. Nem unjátok?

Hilda (Lidához): Képzeld, eladta a fényképezőgépét. Azt hittem, megölöm miatta.

Kornél: Semmit nem hittél. Betegesen ragaszkodsz a kifingott rendszer kellékeihez. Igazam van?

Lida (Hildához): Nem tőlem kérdezik, rám hiába nézel.

Hilda: Rád ütött. Ha a szádon köpted volna ki, akkor is sok volna!

Lida: Ebben tévedsz. Tiszta apja!

Hilda: Tudom... Amúgy mi van az álmhatáron?

Lida: Sorok. Viszik át a benzint, a cigarettát, meg ami a gépkocsik csomagtartójába belefér.

Hilda: Nem skalpolnak?

Lida: A túloldali vámosok olykor kekeckednek, de nem vészes.

Hilda: A parancsnok hogy kommentálta? Darált rendesen?

Lida: Ádámtól és Évától kezdve...

Hilda: Az előbb mintha azt mondtad volna, nem nyilatkozos típus.

Lida: Rosszul emlékszel. Úgy megittasodott a saját szavaitól, hogy Kornél sem különbül a piától.

Kornél: Bocs!... Elég hazugság vagyok én magamnak.

Hilda: Mondasz valamit.

Lida: Van fogalmad arról, mi lenne itt, ha annak a sok embernek otthon kellene gubbasztania munkahely és pénz nélkül?

Hilda: Vigyázz, mit írsz le! Vadkapitalizmus van...

Lida: Beszélj! A parancsnokot (*csettint*) így az ujjam köré tekertem.

Hilda: Még semmi sincs eldöntve, bármelyik percben bekövetkezhet a politikai pálfordulás.

Lida: Tele vagy frássszal! Ideje lenne kimozdulnod itthonról. Van a városban nyugdíjasklub, dalárda, az egyházak is szerveznek rendezvényeket – foglald el magadat!

Hilda (ingerülten): Dalolásson velük a... hogy az! (*Énekel.*) „Kint az árnyas temetőben...” Egyszer mentem el, három hétig a betege voltam.

Lida: Csinálj, amit akarsz, de rólam szállj le, ne akarj helyettem gondolkodni!

Hilda: Ida már nincs a pakliban.

Lida: Nem értelek. Hogy jön az most ide?

Hilda: Emlékszel, mikor még üptre gyártotta a diliflepniket?

Lida: Ne túlozz. Pár eset volt, és Halvérről sem illik megfeledkezni.

Hilda: Halvér! Halvér csak annak nem írt alá, amit nem tettek eléje. Ida csinált mindent.

Kornél: Megköszönik.

Hilda (a harisnyája szárából pénzt szed elő): Tegnapelőtt kétszáz dollárt halásztam ki a játékpénzei közül. Ott rakosgatta az ágyon, volt ötezer forintja is. (*Átadja a pénzt Lidának.*) Ezt Ida kereste.

Lida: Mit csináljak veled?

Hilda: Vegyél egy mosógépet!

Lida: A piacnál új üzlet nyílt, nyugatról behozott használt műszaki cikkekkel töltötték fel. Száz dollárért automata mosógép kapható...

Hilda: Akkor miért szontyolodtál el?

Lida (Hilda felé nyújtja a pénzt): Jobb, ha te rendezed el, akkor nem lesz belőle veszekedés.

Hilda: Rosszabb vagy, mint én! Ki akar itt veszekedni?... Nyögd ki szépen, mi hiányzik?

Lida: Egy új diktafon.

Hilda: Hát vedd meg! Vegyél magadnak diktafont, nem kapával keresed a kenyered!

Lida (átöleli Hildát): Nem is tudom...

Hilda: Idának köszönd!

Lida (visszaül a fotelba): Kap tőlem egy... nagy tortát.

Ida (felkönyököl): Hús van benne?

Lida: Akkor sonkát veszek.

Ida: Kornélnak is vegyél!

Lida: Kornélnak kutyagumit az orrára!

Ida (mosolyogva): Kutyagumi, kutyagumi...

Miron balról be, a kezében tele pohár.

Miron (odanyújtja a poharat Hildának): Lehet kóstolni.

Hilda (megkóstolja): Nem tudom... *(Továbbadja a poharat Lidának.)*

Lida (aprót kortyint, utálkozva kiköpi): Mi a szar ez?!

Miron: Kenyér, élesztő, cukor. Kell venni lekvárt, akkor lesz szilvapálinka, nem szamogon.*

Lida: Elárulnátok, melyikötök ötlötte ki ezt a pálinkakotyvasztást?

Hilda: Én.

Kornél (feláll): Meg én! Ekonomiázunk. Adott mennyiség bolti árából tizszer annyit állítunk elő, meg minden.

Lida (epésen): Tiszta haszon! Fél év alatt *(csettint)* így szarba veri a májad!

Kornél (Lidához megy, elveszi tőle a poharat, iszik): Nincs ezzel baj.

Lida: Veled van bajom. Mikor lesz már vége az ivászatodnak?!

Kornél (Mironhoz): Kiváló!

Miron: Lesz öt liter.

Hilda (Mironhoz): Fogadni merek, bagózol!

Miron: Cigárka gyenge. Letépem filtert, akkor is gyenge.

Hilda (legyint): Pőfékelj, de ne a konyhában! *(Miron balra el.)*

Ida (felül): Kornél, hagyjál!

Kornél (ismét iszik, a maradékot Idának adja): Egészségetekre!

Lida (feláll): Képes vagy rájátszani a hülyeségére! Most ki a nagyobb bolond: te vagy ő? *(Hildához.)* Adj egy cigit!

* Szamogon: többnyire cukorból, házilag erjesztett pálinka. (B. G.)

Hilda: Visszaszoksz...

Lida: Törődj velem!... Nem szóltam róla, de jó ideje nyugtatón élek. Ki miatt?... Álmatlanság, szorongás... A mai interjú után a fődoki megvizsgált és nyugalmat, kiegyensúlyozott életvitelt írt elő. Azt gondoltam magamban: ennél mi sem egyszerűbb, hiszen ha valahol igen, akkor nálunk dül a családi harmónia... Adsz hát egy bagót?

Hilda: Tudod mit: utazz el egy hétre a pesti rokonokhoz.

Lida: Mit oldanék meg azzal? Semmit.

Hilda: Találsz magadnak vőlegényt, és „ujjé, a ligetben nagyszerű...”

Lida: Amilyen szerencsém nekem van!... Alkoholistával már el vagyunk látva.

Kornél: Ne provokálj!

Lida sietve jobbra el, becsapva maga mögött az ajtót.

Hilda (Kornélhoz): Puff neki! Ideje lesz jóba foglalni magadat!

Kornél: Azt sem mondom, hogy álljon arrébb. Mi leli? Miért nem fér tőlem?

Hilda: Ne engem kérdezz!

Kornél (leül a fotelba): Pecegtesse a bezegeket! A nagyon kedves, a nagyon intelligens, a nagyon sikeres riportalanyait. Egyik boldogtalanabb, mint a másik...

Hilda: Honnan veszed?

Kornél: Nézd meg jól a fényképeket az újságban: pózok, tompa, fénytelen tekintetek... Ha Miron nem elégedettebb a sorsával, megeszem a kalucsniját.

Hilda: Duma! Miről szólt Miron élete? Utagatták kórházból kórházba, pedig nem beteg volt, hanem otthontalan, és ha Ida nem fog fel rajta, még ma is ott hányódna valahol. Itt fedél van a feje fölött, ehet-ihat, a kis nyugdíját szerszámokra költheti; ennyi az igénye, többre nem vágyik.

Kornél: Igény, igény... Ez a te külön bejáratú varázsigéd? Elfelejtetted, mivé tette anyát? *(Csend.)* Vergődő idegrocscsa.

Lida visszatér, kezében égő cigarettával.

Lida: Mi van, megijedtetek?

Hilda: A frászt hozod az emberrel! Egyszer-kétszer még megismétled, és toponn leszek.

Lida: Vacsorázunk?

Kornél (felsegíti Hildát): Együnk, meg minden.

Hilda: Ida, vacsora!

Ida: Nem kell!

Hildának balra el. Ida leszáll az ágyról, az íróasztalhoz siet, a fiókokból papírokat szed elő. Kopogás. Ida gyorsan visszafekszik az ágyba. Kelevény jobbról be, a kezében üveg konyak, doboz csokoládé. Pénzt ad Idának.

Kelevény: Százezer kupon. Nem kis pénz, még sok mindent lehet érte vásárolni.

Ida (elmosolyodik): Kutya gumit.

Kelevény: A többiek?

Ida (az íróasztalhoz megy): Azt sem tudom, hol a fejem! Senki nem segít, mindent nekem kell csinálni.

Kelevény: Lida itthon van?

Ida (leül, írni kezd): Nem látod, hogy dolgom van?!

Kelevény (belekukkant Ida papírjaiba): Mik ezek a krikoszkrakszok?

Ida: Semmi közöd hozzá. Komolyan tudni akarod? A hosszú vonal a Lenin út, ez itt a Pártkongresszus tér. A térről gyalog megyünk tovább...

Kelevény: Hová?

Ida: Megyünk. A Rózsi jön, de te nem, basszál itthon Hildával, meg minden... Pongrácékat meghívom. Tudod, sok pénzük van, hadd költsék!

Kelevény: Rózsi – Isten nyugosztalja! – egy éve meghalt.

Ida (gyanakodva): Nem húzom ki! Nem igazság!

Kelevény: Az élet olykor igazságtalan.

Ida: Mindig! *(A fejét vakarja.)* Most kit ültetek Fjodor Ivanovics mellé? Elzának ott a férje, Terka ki nem állhatja Fjodor Ivanovicsot... Kit ültessenek Fjodor Ivanovics mellé? Kit tudjak odaültetni?!

Kelevény: Ki az a Fjodor Ivanovics? Ismerem?

Ida: Mit tudsz? Semmit nem tudsz?

Kelevény: Ismernem kellett volna?

Ida (bólogat): A Rózsi nagy szerelme.

Kelevény (nagyot nyel): Bolond beszéd!

Ida: Kérdezd meg Hildát!

Kelevény: Rózsi meghalt, érted, és az az ... Ivan is halott!...

Ida: Nem igaz, zöld pénzt adott nekem!

Kelevény (lerakja az ajándékait Ida ágyára): Ki lehet az az Ivan Fjodorovics?

Ida: Fjodor Ivanovics.

Kelevény: Tudom már. Azért találtad ki, hogy bosszants. Kevesled a pénzt, nem adtam eleget? Mi van, megkukultál? Ismerem a bolondokat, gonoszok vagytok. Érted: gonosz vagy!

Ida: Ne zavarj! *(Közelebb hajol a papírhoz, ír.)*

Kelevény (lehajolva): Ilyen iciri-piciri gonoszka...

Hilda be, tálcán hozza Ida vacsoráját.

Hilda (Kelevényhez): Fáj a derekad?

Kelevény (felegyenesedve): Hildácska, ki az a Fjodor Ivan...?

Hilda: Misa. Nem ismerted a geológus Misát?

Kelevény: Nem tudtam, hogy valójában... Ez nem igaz!

Hilda: Ő volt a mi lépcsőházi narodnyikunk*, folyton agitált... a rendszer ellen. Úgy tudom, hazaköltözött Voronyezsbe.

Kelevény (halkan): Rózsi megcsalt.

Hilda: Mi van Rózsival?

Kelevény: Most tudtam meg...

Hilda: Hogy megcsalt? Aki érdekből nősül, ne szégyellje az agancsát! Igazam van, Ida? *(Leteszi a tálcát Ida elé.)* A vacsorád. Várj, előbb az orvosságot vesszük be!

Ida: Nem kell!

Hilda: Ida, semmi kedvem az éjszakai ügyelethez.

Ida: Nem vagyok beteg.

Hilda: Én meg nem Kornél vagyok. Ha nem veszed be, beléd passzírozom! *(Ida beveszi a gyógyszert.)* Igyál teát. Mutasd a szád! A nyelved alatt... Rendben, jó étvágyat! *(Ida enni kezd.)*

Kelevény: Hol? Mikor?

Hilda: Nehezebbet kérdezz!

Csend.

Kelevény: Lidácska itthon van?

Hilda: Hányszor mondjam el naponta: hagyd őt békén!

Kelevény: Szolid hangvételű újság lesz, amolyan családi lap: irodalmi oldal, háztartási és gyereknevelési tanácsok...

Hilda (körbeforogva): Hol vannak a családok? Szétriasztotta őket a kuponrendszer. A feleség vendégmunkás, a férjnek az

* Narodnyikok: népiesek. Értelmiségi-kispolgári párt Oroszországban a XIX. század második felében. (B. G.)

országhatárra kézbesítik a postáját, vagy fordítva. A pulyát meg az utca neveli. Rágódj inkább Rózsi viselt dolgain, abból nem lehet baj...

Ida: A makaróni sótlan.

Hilda: Gondolj a lítium-szintedre!

Ida: Nem gondolok. Hozzál sót!

Hilda (énekel): „Nem ettem én bolondgombát, / hogy elvegyem a kend lányát. / Sárga recefice, horpadt bádagicce, / olyan nincs a sifonérba’...” *(Ida nevet, majd Kelevényhez szól.)* Vacsoráztál?

Kelevény: A menyem szokott főzni...

Hilda: Menyem, menyem!... Gyere, jut neked is.

Hilda és Kelevény balra el. A szín lassan elsötétül.

2 ÓRÁVAL KÉSŐBB

Miron gyertyát gyújt az író- és dohányzóasztalon. Lida és Kelevény a kanapén, Hilda a fotelban ül, a kezükben konyakos pohár. Kissé piccesek. Ida paplannal a vállán az íróasztalnál gubbaszt, írás közben olykor elneveti magát.

Hilda: A Végvári Harsonáda lehozta...

Kelevény (nevet): Talicskán...

Hilda: ...az áramszüneti grafikont. Nagy betűkkel! Olvasom, mettől a meddig, és hoppá, beugrik: állam bácsi helyettünk spórol. Nem semmi!... Jó ez a konyak. (Iszik.) Szép az élet!... (Ida nevet.) Mi van ezen röhögnivaló? (Énekel.) „Ott fogsz majd sírni, / ahol senki se lát, / százszor megcsókolsz / egy szál ibolyát...” Hát nem édes?!

Lida: Gyertyafény, örmény konyak...

Hilda: Csak a gramofon hiányzik, meg egy kis légiriadó.

Lida: Undok vagy!

Hilda: Mondasz valamit. Csakhogy az én nyiladozó értelmemet annak idején Sztálin-gyertyák világították meg, hát ne csodálkozz!

Miron: Hozom be a lámpát.

Hilda: Az büdös! (Felkuporodik Ida ágyára, Miron balra el.) Mit akartam mondani? Ha megöltök, akkor se!... (Énekel.) „Én mindig Pestről álmodom, / nekem csak ő a Párizsom.”

Hosszú csend.

Kelevény: Elaludt?

Lida: Szendereg. Pár perc múlva fittebb lesz, mint előtte.

Kelevény: Nem tragikus ez? Hilda, a Wagner-operák rajongója, a népi írók istenítője avított, érzelgős slágerecskéket énekelget. Mióta?

Lida: Egy éve, két éve...

Kelevény: Tudom, devalválódik a kultúra, de hogy ennyire! Hogy bírod?

Lida (kényszeredetten): Remekül. Van szórakoztatóbb, mint egymás idegeinek lenullázása?

Kelevény (közelebb húzódik Lidához): Tudsz arról, hogy egy ilyen szép és okos asszonykát nemcsak sajnálni, hanem szeretni is lehet?

Lida (fásult csodálkozással): Kelevény, te udvarolsz?!

Kelevény (átöleli Lidát): Holtomiglan.

Lida (kibontakozik, átül a fotelba): És mi benne a pláne? Nekem egy férfit megfogni ennyibe kerül. *(Csettint.)*

Kelevény: Mindened meglenne, például nem kellene gyalog járnod.

Lida: Az egészség fontos dolog, érdemes érte gyalogolni. *(Csend.)* Hány éves vagy?

Kelevény: Mit számít a kor!

Lida: Nálam még sokat. *(Nevet.)* Csillagjósnál jártál, vagy elég volt félrenyelned? Ilyen hülyeséget!... Rajtam röhögne a város. *(Ida nevet.)*

Kelevény: Nem hinném. Újságot akarok indítani, lapigazgató lehetnél, valaki a placcon.

Hosszú csend.

Lida: És amúgy? A házi bolondod? Mosnám a szaros gatyáidat?

Kelevény: Ne ízetlenkedj, nem erről van szó...

Lida: Csak amiről szó sem lehet. Hagyjuk a témát!

Kelevény: Szabad kezet kapnál, saját gépkocsit. Gondolj bele: arról cikkezni, amiről csak akarnál...

Lida: Képtelenség! Vedd úgy, hogy mindenem megvan, és vigasztalódj a városi özvegyasszonyok egyikével, aki dalolva beáll hozzád házi tündérnek.

Kelevény: Mi az a minden?

Lida: Hogy mi? *(Iszik, majd leteszi a poharat.)* Egy: ez a polgári, bazi sokszobás ház az uram után az én nevemen van. Kettő: helyettes szerkesztő vagyok a Végvári Harsonánál, meglehetősen jó fizetéssel, de annál értékesebb kapcsolatokkal. Harmadszor: idehaza főznek, mosnak rám, takarítanak utánam. Ami a gyalogjárást illeti, a főnököm hajlandó értékelni a képességeimet: előhasználati jogot adott a szerkesztőségi gépkocsira... Nem felejtettem ki valamit?

Kelevény: Párkapcsolatot, szerelmet...

Lida: Ó, azokat én nem szoktam számolni!

Kelevény (remegő kézzel konyakot tölt magának, iszik): Miért csinálod?

Lida: Csak. *(Ida nevet.)* Nem mondhatom, hogy nincs férfi az életemben, ha van. De a küszöbnél nem engedem tovább, mert

nem akarom, hogy rátelepedjen az életemre; volt részem bőven számonkérésben.

Csend.

Kelevény: Beképzelt lettél.

Lida (közönyösen): Egy véleménnyel több. Megjegyzem magamnak.

Kelevény: Ne hidd, hogy nem olvasom a Végvári Harsonát. Dehogyan nem! Írásaidnak nincsen stílusa, a glosszáidat vezércikké duzzasztod, riportjaidban éltes, fecsegő kofa módján morális kérdésekről értekezel.

Lida: Íme, a hamisítatlan Kelevény, aki felér egy rögtönítelő bírósággal, ha megkeserítik a szája ízét!

Kelevény: Három év sem kellett ahhoz, hogy egykori újságom – véremből a vérem! – a dilettantizmus melegágyává váljon.

Lida: Újabb vélemény... (*Csettint.*) Megjegyzem magamnak.

Kelevény: Pimaszkodj csak! De ha azt hiszed, jól áll neked, tévedsz.

Lida: Neked sem állt jól, amikor térden csúszkáltál a párttitkárok előtt.

Kelevény: Csakhogy én nem adtam bérbe a fenekem, mint egyesek. Vagy azt hiszed, azért avanszáltál ripsz-ropsz módon főmunkatárssá, mert akkora, de akkora nagy tehetség vagy?! Ugyan mivel érdemelted ki, hogy a főmufti rám telefonáljon az érdekedben?

Lida (feláll): Takarodj! (*Ida nevet.*)

Kelevény (iszik): Nem válaszoltál a kérdésemre.

Lida: Szerettem az uramat!...

Kelevény: Én meg a Végvári Harsonát. Ha azzal telefonálnak rám, hogy ugorjak le érte a pártszékház tetejéről: leugrom... Emlékszel? Amikor jött a sebhelyes homlokú „megváltó”, azonnal új rovatokat indítottam, szellősebbé tettem a tördelést – imázsa lett a lapnak. Ti megtanultatok – ahogy az amerikai kollégák mondanák – immediate rexard news-okat írni, azaz rögtön kifizetődő híreket közhelymentes, élvezetes stílusban... (*Csend.*) Mégsem voltam jó, talán épp ezért.

Lida: Szerettem az uramat...

Kelevény: Az olvasót kizárólag az érdekli, mi történt és miért. De te mindenáron alá akarod becsülni a szellemi képességeit: magyarázkodsz. Pedig százszor, ezerszer elmondtam a laptervező

értekezleteken, hogy az olvasót nem szabad untatni. *(Ida nevet.)*
Kinevetni sem!

Lida (visszaül): Csak gyötörni, ugye?

Hosszú csend, közben Lida sírva fakad.

Kelevény: Megigérem: nem bánod meg, ha átigazolsz hozzám.

Hilda (az ágyon fekve): Hallottátok ezt a viccet?: „Jean, szerezzen örömet a macskának!” „Igen, uram.” „De Jean, miért pörgeti szegény macskát a farkánál fogva?” „Tudja, uram, hogy fog örülni, ha majd elengedem?” *(Ida nevet.)*

Kelevény: Tanulságos...

Hilda (felülve, Lidához): Hát te miért sírsz?

Lida: Az újságról beszélgettünk...

Kelevény: Felajánlottam neki a főszerkesztő-helyettesi állást.

Hilda: És ő ezen könnyekig meghatódott... Kelevény, hülyének nézel?!

Kelevény: Lidácska, gondolkodjon az ajánlaton. *(Feláll.)* Itt a névjegyem, bármikor telefonálhat. Vagy tudja mit: személyesen jövök el a válaszáért...

Hilda: Én majd üzenek.

Kelevény: Ne fáraszd magad. Jó éjszakát a hölgyeknek!
(Jobbra el. Ida nevet.)

Hilda: Ida, hadd röhögjünk már mi is!

Ida: Mindjárt! Nem sok maradt...

Lida: Istenem! *(Tölt magának, egy szuszra megissza.)*

Hilda: Tölts nekem is. Ki tudja, ihatok-e még örmény konyakot.
(Áttelepszik a kanapéra, iszik.) Tipikus sztahanovista.

Lida: Kicsoda?

Hilda: Kelevény. Gyűjtasz?

Lida: Nem tud érdekelni.

Hilda: Fogalmam sincs arról, melyik politikai vagy gazdasági csoportosulásnak érdeke a mi nyelvünkön újságot kiadni, de hogy Kelevénnyel ráfaragnak, az biztos. Az a baj velem, hogy minden elképzelést, utasítást száz százalékkal akar túlteljesíteni. Egyébként ő a legjobb újságíró a környéken, és ha volna mellette valaki, akire hallgat, nem lenne elveszett ember.

Lida: Nocsak. Lefizetett téged, vagy ingyért korteskedsz mellette?
Hagyjatok békén!

Hilda: Ne reménykedj, ő nem fog békén hagyni. Nincs ideje fiatal tapasztalatlanokkal bajmóldni, szakképzett gárdára van

szüksége, hogy már az első lapszámokban eredményt tudjon felmutatni. Hát persze hogy ígéretet, zsarol... Gazdag a repertoárja. *(Hosszú csend.)* Ida, lefekszünk?

Ida: Ne még!

Hilda (odamegy Idához): Ennyi gyertyánk van. Nem akarok sötétben lőmötölni. *(Az ágyhoz kíséri, lefekteti Idát.)* „Este van, este van, ki-ki nyugalomba, / feketén bólogat az eperfa lombja.”

Lida (nevetve): „Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak, / nagyot koppan akkor, azután elhallgat.”

Hilda: Mi olyan mulatságos?

Lida (nevetve): Nevethetnékem van. Rám jött, kész, röhögnöm kell...

Hilda (felveszi a gyertyát az íróasztalról): Gyere, feküdjünk le.

Lida (a nevetéstől fuldokolva): Nem tudom abbahagyni...

A sarkig kitárt bal oldali ajtón Kornél tántorog be feltűrt ingujjban, Mironnal a nyomában. Lida abbahagyja a nevetést.

Miron: Nem bírni vele. Beszéltem, nem inni sokat, erre beszélt, övé dolga. *(A végszóra felgyullad a villany.)*

Hilda: „... És lőn világosság.” *(Ida kiugrik az ágyból.)* Ha nem fekszel vissza azonnal, hozom az injekciót! Na, „allons enfants de la patrie!” *(Miközben a Marseillaise dallamát éneklí, Ida kényszeredetten visszafekszik.)*

Kornél (felemelt karral): Megadom magam... Demokrata vagyok...

Hilda: Semmi kifogásom ellene. *(Elfújja a gyertyát.)*

Kornél: Miron! *(A megszólított vállára borul.)* Holnap megcsinálod a klotyóban a villanyt?

Miron: Vasárnap lenni.

Kornél: Van szavazati jogom, meg minden... *(Leguggolva.)* Hilda, rajzolgatom a kis kockáimat... *(Hanyatt esik, a levegőbe rajzol.)* Ez vagy te, ez anya, ez a picike pedig én. Érted?

Hilda: Körülbelül.

Kornél (felül): Körülbelül... *(Nevet.)* Olyan nincs! A kockának oldalai vannak.

Hilda: Meg élei. Nem gondolod, hogy ideje lefeküdnöd?

Kornél: Ne zavarj a kockáimat!

Hilda: Te meg ne ripacszkodj! *(Énekel.)* „Tanulj meg fiacskám komédiázni, / Mert minden csak komédia!” Megyünk, Miron?

Kornél: Várj, beszéljünk!

Hilda: Volt rá egy egész napod.

Hilda és Miron balra el. Hosszú csend.

Kornél: Anya, mondj már valamit!

Lida: Nincs hozzád türelmem, most nincs!

Kornél: Annyira azért nem vagyok részeg.

Lida: Apád is tudta az eszét, akármennyit ivott; jól kicifrázta a féltékenységi jeleneteit.

Kornél: Bírom az italt, meg minden.

Lida: Apád is bírta, mégis hetek alatt végzett vele a májrák.

Kornél (epésen): Kézenfekvő, hogy apa kézen állva meditált. Megmutassam, hogyan csinálta? Akarod?

Lida: He-he! Majd holnap. Inkább halljam, mire vagy kíváncsi. Mit tudhatsz te az utolsó éveinkről! Egyetemen voltál, utóbb katonáskodtál: tojtál ránk egy nagyot. Amit meg Hilda állít... Jó, hogy kéznél vagyok, van kit hibáztatni!

Kornél (feláll, cigarettával kínálja Lidát): Ukrajnában gyártott Amerika.

Lida: Nem dohányzom... Apád féltékenységéről szólt az életünk. Leskelődött utánam, naponta többször bejött a szerkesztőségbe, és még ragozhatnám. És ez még nem volt elég: ivócimborái egy féldeci reményében úgy agyoninformálták, hogy nem egyszer a fürdőkádban háltam.

Kornél: Valóban megcsaltad?

Lida: Nekem... idóm a légyottokra?! Ha dolgoztál volna apró szobákba összezárt kollektívában, akkor tudnád, lenne fogalmad arról... Nem fog az agyam!... Szóval lenne fogalmad a pozícióharcról, a kenyéririgységről. Tudnád, mi a teljes érzelmi eltompulás. Érdekeltek is engem a férfiak! Egy dolog járt csak a fejemben: bizonyítani, bizonyítani...

Kornél: Akkor neveztek ki főmunkatársnak?

Lida: Honnan tudod? Hilda mesélt róla?

Kornél: Nem Hilda. *(A farzsebéből gyűrött papírlapot vesz elő, széthajtogatja.)* Ezen e levélen se keltezés, se aláírás, viszont téged főmunkatársnak titulál, na és a hangneme! Egy pornóújság is megirigyelhetné, meg minden. Kiegett, fásult emberek szoktak így szexelni... Vajon ki remekelte?

Lida (izgatottan): Honnan van, ki adta neked?

Kornél: Egy vaskos könyvben bukkantam rá.

Lida: Hazudsz!

Kornél: Nem értelek. Mi hasznom lenne belőle?

Csend.

Lida: Igazad van. Bocsáss meg, sok volt nekem a mai nap...

Kornél (kezében a konyakos üveggel): Melyik a Hilda pohara?

Lida: Kelevény se szájfájós.

Kornél: Ki nem állhatom! (Tölt *Lidának és magának.*)

Lida: Csendesebben, ha lehet – Ida alszik! (*Isznak.*)

Kornél (leül a kanapéra): Te azt csak hiszed, szerintem lesi minden szavunkat.

Lida: Mikor apád kórházba került, Hildával átkutattuk a holmiját, és féltucatnyi levelet találtunk. Mutasd! (*Beleolvass a levélbe.*) Ez a szolidabbak közül való... Nyomoztunk, de csak arra derült fény, hogy az írógép, amelyiken írták, nem volt bejelentve.

Kornél: Hogyhogy bejelentve?

Lida: Jaj, honnan tudnád... Akkoriban a nagy nehezen beszerzett írógép írásmintáját kötelezően le kellett adni. Már nem emlékszem, a milícián vagy a tanácson... Hilda pontosan megmondaná.

Kornél: Gyanúsított nem akadt?

Lida: Arról inkább ne beszéljünk.

Kornél: Kiábrándító vagy.

Lida: Gondolj, amit akarsz.

Kornél: És a családunk becsülete, meg minden?!

Lida: Nem akarlak sértegetni, megkésétt grál-lovagom, de sajna, apád is mindig ezzel jött, ha kifogyott az érvekből. Becsület! Kies világunkban ócska lom... Az ideák ideje rég lejárt – mondta egyik interjúalanyom az interjún kívül, és hozzáfűzte: ha boltokban árulnák az olyan fogalmakat, mint a becsület, a hűség, a felebaráti szeretet, talán újra divatba jönnének...

Kornél: Ez vegytiszta cinizmus.

Lida: Címkétől független realizmus. (*Felugrik.*) Ezt gyorsan felírom magamnak. (*Csettint.*) Eltaláltam a lényegét!

Kornél: Nem tudok eligazodni rajtad.

Lida (homlokon csókolja Kornélt): Kösz a bókot, jó éjszakát!

Lida balra el. Ida rögtön felül, majd leszáll, összeszedi az íróasztalról a papírokat, és Kornél kezébe nyomja.

Ida: Tanuld meg gyorsan!

Kornél (forgatja a lapokat): Mi ez?

Ida: Nem látod? Neked mindig magyarázni kell? *Kornél:* Bocs!... *(Szótagolva olvas)* Vő-fély-ver-sek...

Ida: Tanuld meg gyorsan! *(Visszafekszik, fejére húzza a takarót.)*

Kornél: Ez rengeteg, három nap kevés hozzá...

Ida (a paplan alól): Nem igaz! Nem sok.

Kornél: Akkor miért büjtál el?

Ida: Nem akarunk zavarni.

Kornél (olvas): „Ahány csillag az ablakon, / annyi áldás száll e napon. / Vőfélybotom megforgatom, / hűségemet megfogadom, / kereszt van a nagytemplomon...”

Ida (kidugja a fejét): Szép?

Kornél: Rimelni rimel... Ezt nem értem: „Jöttek az oroszok, / hajnalig borozok; / éljen a menyasszony!”

Ida: Mit nem értsz?

Kornél: Nem érdekes. Honnan szedted? Ez egészen jó: „varjú szállt a karóra, / megállt a karóra, / delet ütnek azóta, / szólhat a nóta...”

Hilda balról be, hálóingben.

Hilda (énekel): „Lakodalom van a mi utcánkban...”

Kornél (kaján mosollyal): Az semmi. Ezt hallgasd: „Egész éjjel szól a zene, / jót táncol az anyós menyé...”

Hilda: Vibrál a tévéd, lehet rajta igazítani?

Kornél: Az antenna rossz, Miron holnap állít rajta.

Hilda: Van még valami? Befejeztétek? Akkor alvás!

Kornél (feláll, odaadja Hildának a levelet): Ismerős?

Hilda (beleolvas): Teszek a nyáladzásodra! Anyádról pedig leszállsz! Már csak az hiányzik, hogy felcsapj házi erkölcsösöznek... *(Apró darabokra tépi a levelet.)*

Kornél: Nem áll szándékomban, meg minden.

Hilda: Késő van, nem nyitok vitát, de egy valamire figyelmeztetek: ne kavard fel a múltat – büzlik anélkül is!

A szín elsötétül.

HARMADIK FELVONÁS

A függönyök széthúzva, napfényben fürdik a szoba. Ida az íróasztalnál ül, vajjas kenyeret reggelizik teával, közben szaporán jegyzetel. Dr. Halvér jobbról be.

Dr. Halvér: Bejöhetek?

Ida: Nem látod?... Jösztök-mentek itt nekem!

Dr. Halvér: A nővéred?

Ida: Utálok a makarónit. Az uracskámnak haluskát fogok főzni, meg... lekváros derelyét.

Dr. Halvér: Nincs is jobb a barátfülenél.

Ida: Kondér kell hozzá. Honnan szerezzek kondért? Nekünk nincs, Pongrácnak sincs... Kinek van az utcában kondérja?

Dr. Halvér: Hogy mondjam? Az ilyen ügyekben járatlan vagyok.

Ida: Akkor miért vagy itt? *(Letakarja a papírjait.)* Ne leskelődj!

Dr. Halvér: Isten ments! Hildácskához jöttem.

Ida: Haragszik rád.

Dr. Halvér: Ebben igazad van.

Ida (hízogó hangon): Szerezz nekem kondért!

Dr. Halvér: Ha kell, ötöt hozok, van a kórház konyháján elég!

Ida: Várjál! *(Az ujjain számol.)* Húsleves, csirkepaprikás, töltött káposzta... Pont annyi! *(Írni kezd.)*

Dr. Halvér: Bocsánat! Cserébe szólhatnál...

Ida: Összezavartál! *(Magában motyogva ismét az ujjain számol.)* Kellett neked összezavarnod!

Dr. Halvér legyint, elindul a bal oldali ajtó felé, szembe találja magát a belépő Hildával.

Hilda: Hogy a fenébe, hát nem mentél világgá?!

Dr. Halvér: Idukának nem lenne jobb a saját szobájában?

Hilda: Nem lenne. Azért jöttél, hogy ezt megkérded? *(Csend.)* Idának ott a helye, ahol egész nap szem előtt van. Ha kiszökne a városba, percek alatt olyan zsidvásárt csinálna, hogy na... Legutóbb az iskolai tornatermet próbálta kibérelni, és még ahhoz is volt esze, hogy rám hivatkozva bolondítsa az ipséket.

Dr. Halvér: Jó híreket hoztam.

Hilda: Mikor lesz a temetés?

Dr. Halvér: Kinek a temetése?

Hilda: Mondjad az örömhírt! De várj, hadd feküdjek neki. *(Leheveredik a kanapéra.)* Mondhatod!

Dr. Halvér: A kollegina nem hagy békén... Nem tudom... Van benne ráció. Állítólag a színeknek is van gyógyító hatásuk.

Mindenesetre ragaszkodik hozzá... Nem kerülne pénzetekbe.
(*Leül a fotelba.*)

Hilda: Nem semmi!

Dr. Halvér: Szeretne találkozni, beszélni veled.

Hilda: Állok elébe! Milyen nemzetiségű a hölgy? Orosz, ukrán?

Dr. Halvér: Nem beszél a nyelvünket... Pszichoterápia lenne, zenéléssel összekötve. Nyugaton bevált...

Hilda: Hol muzsikálna Idának?

Dr. Halvér: Ebben a szobában, hetente háromszor.

Hilda: Szóval a te agilis kolleginád hetente háromszor elkacsázna hozzánk, és bérmentve terápiázná, muzsikálná itt nekünk?

Dr. Halvér: Ahogy mondd. Az új eljárás lényege, hogy a beteget, ha nem indokolt, szükségtelen kiszakítani otthoni környezetéből.

Hilda: Jaj, de tudományos vagy! Mi van akkor, ha Ida állapota jottányit sem javul?

Dr. Halvér: Kizárt dolog!

Csend.

Hilda: Xavér doktor, te szerelmes vagy! Hallod, Ida: Halvér szerelmes!

Dr. Halvér: Na hát, ez túlmegy...! A kollegina valóban rokonszenves, kedves... De az állításodat nem tudom akceptálni!

Hilda: Eszem ágában sincs, hogy váltót hamisítsak a nevedre. Csak megjegyzem, hogy Ida is kedves, rokonszenves, sőt szeretnivaló kolleginád volt húszegynéhány hosszú éven át, de te egy fél szó erejéig sem álltál ki mellette soha.

Hosszú csend.

Dr. Halvér (a szemüvegét törölgetve): Hiszek az eleve elrendeltetésben, hogy engem a teremtő kárhözatra ítél... Azt azonban ki merem jelenteni, hogy Ida insániájáról* nem én tehetek. Magatoknak kerestétek a bajt.

Hilda (felül): Nem ismerek rád!

Dr. Halvér: Próbáltam magyarázkodni, de a bizonyítékok...

Hilda: Ütöttek, megverték odabent?

Dr. Halvér: Nem... De percre pontosan tudtak mindenről. Hilda, komolyan hittétek, hogy túljárhattok az államvédelmesek eszén?

Hilda: Árudd el!

* Insania: őrültség, eszelősség (B. G.)

Dr. Halvér: Kit? Megint bűnbakot keresel! Hogy mondjam? Mindannyian hibázunk, és vagy jövő tudjuk tenni, vagy nem. Annak a világnak vége...

Hilda: Egy fenét!... Istenem, hogy lehettek ilyen naivak!

Hosszú csend.

Dr. Halvér: Tudtommal van zongorátok.

Hilda: Ha az ócska pianínónk neked versenyzongora... Beállítjuk a sarokba, felhangoltatom, és felőlem kalimpálhattok rajta reggeltől estig.

Dr. Halvér: Iduka fog rajta játszani. Hogy mondjam?... A zeneterápiának ez a lényege.

Hilda: Mit szólnsz hozzá, Ida? Én aláírok... Ha már nyolc évig zeneiskolába járt...

Dr. Halvér (feláll): Akkor ezzel rendben is lennénk.

Hilda: Mi lesz a rokkantnyugdíjjal?

Dr. Halvér: Az úgy van... Majd megbeszéled a kolleginával. Idukát politikailag meghurcolták, így kedvezményes nyugdíjra jogosult.

Hilda: Mennyi utánajárásba kerül?

Dr. Halvér: A kollegina majd pontosan... Ha belegondolunk, csak több pénz, és nem kell két évente konzílium elé állnia. Akkor én...

Hilda: Neked is!

Dr. Halvér távozik, kisvártatva Lida balról be.

Lida: Ki járt itt?

Hilda: Halvér. Nem fogod elhinni: szerelmes az öreg! De ez még nem elég, ránk tukmálta a Dulcineáját. A jövő héten házhoz jön, majd meglátjuk, mennyit ér a tudománya.

Lida: Egy kukkot se értek!

Hilda (rágyújt): Nem baj. Az a fontos, hogy Idából zongoravirtuóz lesz. Már látom magam előtt a plakátokat...

Lida: Kornél felkelt már?

Hilda: Ma még nem láttam. Hova ez a nagy kiöltözködés?

Lida: A piacra. Utánanézek a mosógépnek. Nem ártana, ha Kornél velem jönne.

Hilda: Saját magát nem bírja vonszolni, nemhogy cipekedni! Elissza a... Készakarva!

Lida (leül a fotelba): Az éjszaka nem aludtam. Minden szarság eszembe jutott...

Hilda: Kelevény vagy Kornél bosszantott fel?

Lida: Az illetőt Hildának hívják.

Hilda: Neked csak velem van bajod? Még jó, hogy vagyok! Mivel tenyereltem bele a lelkivilágodba?

Lida: Gubanc van a főmunkatársi kinevezésem körül. Kinek az ötlete volt? A tied vagy másé?

Hilda: Semmi kedvem a múlton rágódni, de ha annyira akarsz, adhatok pár címet.

Lida (emelt hangon): Kihasználatok!

Hilda: Ne ordíts, nem süket itt senki. Kihasználtunk?!... Elpotyogtattál néhány dicsérő jelzőt, ami neked ennyibe se került. *(Lidát utánozva csettint az ujjával.)*

Lida: Undok vagy!

Hilda: Mikor az új pártfőtitkár ült a fejünkre, nem akartuk, hogy Kelevény túllihegje ezt a változást, hogy alkoholizálás vádjával illesse, felülcímkezze valamennyi valamirevaló emberünket. Egy életre tönkretette volna őket.

Lida (összezsapja a kezét, feláll): Kiknek a mijét?...

Hilda: Mit motyogsz?

Lida: Hát, Hilda: elszálltál magadtól rendesen. Embereink, felülcímkezés... Mintha szeretett főnökeid egyik fellengzős beszédét olvasnád. Ja, míg el nem felejttem: véletlenül nem te írtad azokat?

Hilda: Mindenki elkövette a maga kis felségárulását.

Lida: Ó, de költői!...

Hilda: Pontosan tudtad, mi miért történik. Élvezkedtél eleget a dolog napos oldalán. Hányszor nyaraltál a tengernél; kaptál soron kívül szanatóriumi beutalót? Érdekes, akkor nem voltak álmatlan éjszakáid!

Lida (közönyösen): Mindeközben te vezekeltél; hamut szórtál a fejedre, ruhádat szaggatva rohagáltál fel-alá Végváron. Hogy tudtok ennyire egyformák lenni?!...

Hilda: Kivel?

Lida: Kelevénnyel. *(Előrejön.)* Bravó! Fontoskák lettetek, megvalósítottátok a nagy szovjet álmot!

Hilda: Fogadni merek, nem tudod, mit beszélsz!

Lida (nevet): Nem baszott meg, hogy annyira tudtad gyűlölni? Vagy az egész csak egy komédia volt, amit kettecskén eszeltetek ki? Félelmetes! *(Nevet.)* Húzogattátok a hurkot néhány korrup

tanácselnök, kapzsi párttitkár, bugris kolhozelnök nyakán, és közben jókat röhögtetek.

Hilda (döbben): Neked elment az eszed!

Lida: Az éjszaka jött meg. *(Csend.)* Nézz körbe! Az öcséd halott, a hügod bolond, az unokaöcséd alkoholista, a ház rogyadozik... Most dicsekedj a polgári származású leányzó fényes karrierjével!

Hosszú csend.

Hilda: Befejezted?

Lida: Egy életre elegendem van belőled!

Lida elrohan, becsapja maga mögött a jobb oldali ajtót. Ida feláll, járkálni kezd a szobában.

Ida: Megsértetted! Miért sértetted meg?

Hilda: Hagyd abba a mászkálást!

Ida: Mindenkit megsértesz!

Hilda: Ne bosszants te is!

Ida: Magamat nem magarázhatom meg. Gerendázgatás. Elkészült már az új kórház? Lopnak, csalnak... Nem szabad! Se oldalról, se felülről, se alulról... Az önmegismerés kútkávája. Az idén nem termett szilva, ez baj. Miron kimerte a kutat? Majd én adok neki... kiegyezősdit! Az árkot is tisztítani kell. Borzasztó!...

Hilda: Hozom az injekciót!

Ida (megáll, csípőre teszi a kezét): Veled meg mi van? Nem tudsz mit kezdeni az unalmaddal? Eredj ázni! Ásd körbe a szilvafákat!

Hilda: Ida, ne dühíts fel!...

Kornél frissen borotváltan, bőrszakóban jobbról be. Ida mögéje húzódik.

Ida: Hilda meg akar ütni!

Kornél: Ne butáskodj! Anya?

Ida: De meg akar!...

Hilda: A piacon utoléred.

Ida (Kornélt ráncigálva): Nem érted? Meg fog verni!

Kornél: Dehogy! Gyere, edd meg szépen a reggelidet.

Ida: Félek tőle... Vigyél magaddal, Kornél!

Kornél: Megígérem, hogy nem fog bántani. Igaz, Hilda: nem fogod bántani?

Ida: Egész nap feküdni... Csak feküdni... *(Folyton Hildára figyelve leül az íróasztalhoz.)*

Kornél: Szeretni kell, meg minden, és akkor szót fogad.

Hilda: Merre jártál?

Kornél: A fodrásznál. Mától kezdve jóba foglalom magamat.

Hilda: Megy az könnyen. Felbiggyesztesz egy napszemüveget és – voilá! – kész a maffiózó. Miért csóválod a fejed? Manapság ökelme az übermensch.

Csend.

Kornél: Miért is ne?! Beszélek ukránul...

Hilda: Jobbat tudok. Bezártak a gyárak, éljen az ipar! Mit nekünk magas Déva vára! Itt bagzik a nagy ház a sok üres szobával, hát lendítsünk rajta. Felszedsz pár könnyűvérű nőcskét, én felcsapok melléjük madámnak, és mehet a menet! Csak győzzük majd a manit számolni!

Csend.

Kornél: Összevesztetek?

Hilda: Honnan veszed?

Kornél: Mindig akkor jössz az agyament ötleteiddel, ha anyával már jól kiosztottátok egymást.

Hilda: Ő kezdte.

Kornél: Te meg befejezted. Miről volt szó?

Hilda: Kelevény rám uszította. Nem vészes...

Kornél: Az a bajotok, hogy mind a ketten egoisták és hiúk vagytok. Ha egy cseppnyi belátás lenne bennetek, megülnétek a feneketeken.

Hilda: Volentem ducunt fata, nolentem trahunt.

Kornél: Beszélj érthetően!

Hilda: Sorsod elől kitérni nem lehet, vele kell tartanod.

Kornél (leül a fotelba): Az lett apa veszte, hogy nem vállalta a sorsát?

Hilda (énekel): „Ez lett a vesztünk, / mind a kettőnk veszte, / e csillagos, mély, / forró nyári este...” Ne gyere nekem folyton apáddal!

Ida: Énekelj még!

Hilda: Tudtál róla?: apád járta ki Kelevénynél, hogy anyádból a Végvári Harsonáda rovatvezetője legyen? Nem? Na látod! Akkor mit vársz tőlem? Kegyes hazugságot?

Kornél: Az igazságot.

Hilda: Igazság!... Apád a házasságuk első percétől maga fölé emelte anyádat, és ezt nem lett volna szabad...

Kornél: Miről szól a szerelem, ha nem erről?

Hilda: Azért rakta a kirakatba, hogy felszórólja vele a saját

ázsióját. Emlékszem, mikor anyád esténként arról számolt be, hogy aznap hány befolyásos embertől kapott komplementet, egyeztetett interjú-időpontot – apád már-már ujjongott. Viszont ha azzal jött haza, hogy az undok szerkesztő-helyettes kiforgatta, megkurtította a cikkét, amelyben csettintve megoldotta Végvár felmerülő soros problémáját – apád elvörösödött, és máris a telefon után kapott. Számtalanszor mondtam neki: törődjön magával, Lida nélkül is boldogul. *(Csend.)* Anyád lubickolva élvezkedett a szerepében, miközben apád megmaradt szürke hivatalnoknak a kommunális osztályon: klotyó-ügyekben rohangált, javíttatta a lépcsőházak kivert ablakait...

Kornél: Szerintem lett volna megoldás.

Hilda: Gondoltam rá, de hiába győzködtem, hogy menjen pártfőiskolára vagy szerezzen másoddiplomát. Csak elhallgatta...

Kornél: Miért búsult neki az ivásnak?

Hilda: Ne hidd, hogy a névtelen levelek miatt! Anyád a főmunkatársi kinevezésével fejessé avanszált. Tejben-vajban fürdették, megnyíltak előtte a kereskedelmi lerakatok ajtói, olyan árucikkekhez jutott hozzá, amelyeneket más jámbor halandó sohasem látott. Akkor vettem a fényképezőgépet. Igen, azt... Hogy volt szíved eladni?!

Kornél: És apa erre...

Hilda: Pontosan. Tudod, ha az embert a munkahelyén a társai kipécézik, gúnyolják – onnan menekülnie kell. Apádnak nem volt hová... *(Hosszú csend.)* Jött a féltékenység, az alkohol, a romlás és a rombolás...

Kornél (feláll, öklével a levegőbe csap): Ez nem lehet igaz! Kitaláltak egy mesét, meg minden!... Hazugság! Egyek vagytok anyával!

Hilda: Te akarsz hazugságban élni. Kreálni magadnak egy csodás apaképet. Minek az neked?

Csend.

Kornél: A francba!... *(Rohanva jobbra el, becsapja az ajtót.)*

Ida: Miért sértetted meg? Te mindenkit megsértesz!

Hilda (félíg szavalva, félíg énekelve): „Szomorú vasárnap, száz fehér virággal, / vártalak kedvesem, templomi imával. / Szomorú vasárnap...”

A szín lassan elsötétül.

2 ÓRÁVAL KÉSŐBB

Ida motyogva, mezítláb fel-alá jár a szobában, Kornél bőrzakósan a fotelban ül.

Kornél: Hűzzál papucsot, Ida! (Csend.) Hol a papucsod? (Benéz az ágy alá.) Hová tudtad eltenni? (Feláll.)

Ida (a kezét tördelve): Már itt kellene lennie... Miért késik?!

Kornél: A vőlegényedre vársz?

Ida: Borzasztó... A percen tizenegy óra... Hová tűnhetett? Borzasztó!...

Kornél: Nyugi. Nekem elhiheted: ha megígérte, hogy eljön, akkor itt lesz egy szempillantás alatt. Fogadunk?!

Ida: Fekete pont az éjszakában... Fekete pont az éjszakában... Kis fekete pont... Hazudtok! Furmánykodtok! Fekete pont az éjszakában...

Kornél: Mit tudjak csinálni vele?...

Ida (megáll): Nem leszek! (A felsőtestét előre-hátra ingatja.) Preparálás helyett baltázás... Jellemvonások megerősökölése... Nem basztok!... Istenke nem engedi, Hilda se engedi... Utóvégre is!...

Kornél (átkarolja Idát): Nyugi, én se engedem! Fityiszt nekik, hogy azt!

Ida (abbahagyja a hajbókolást): Kutyaagumit!... (Hízeltgően.) Hozzál nekem csokis fagyit!

Kornél: Figyelj, Ida: járt itt valaki? (Csend.) Csünyát mondott neked?

Ida (belekapaszzkodik Kornélba): Félek! Félek tőle...

Kornél: A fenébe! Kitől?

Ida (rémülten): Tőle!... (Előre mutat.) Nem látod?!

Kornél: Pszt! Csendben kell maradnunk! Gyere, elbújtatlak, meg minden. (Lehajolva a kanapé mögé oson, Ida követi.) Hogy hívják?

Ida (kiles a kanapé mögül): Nem tudom.

Kornél (feláll): Félelmetes! Tudod mit, Ida? Gyorsan be az ágyba! (Ida lefekszik, magára húzza a paplant.) Maradj csendben! Cs-s-ss!... Már veszi a kalapját.

Ida: Nincs is kalapja!

Kornél: Igazad van... De akkor mi az ott, a kezében?

Ida (kiles a paplan alól): Nem látom...

Kornél: Nem baj! Száz százalék, hogy ott nem fog rád találni.

Ida (a paplan alól): Biztos?

Kornél (leül Ida lábához): Vigyázok rád, meg minden...

Lida balról be, a kezében gyógyszeres doboz.

Lida (Kornélhoz, az ágy felé intve): Rajta még a hoppáré?

Kornél: Lassan megnyugszik. Megtaláltad a gyógyszerét? Vagy a Hildáé?

Lida (kifakadva): Bizony isten, kész tébolyda! Ha az egyik megunja, csinálja a másik... És pont ma! Se közlekedés, se orvos, még egy vacak patika sincs nyitva...

Kornél: Csodálom! Megyek a városban: egy kocsmá, egy patika; egy kocsmá, egy patika... (*Idához.*) Ida, kanyaríthatnál róla egy verset!

Ida (a paplan alól): Nem akarok!

Lida (hisztérikusan): Kész, elég...! Eleget zongoráztatok az idegeimen! (*Hosszú csend.*) Holnap úgy itt hagylak benneteket, de úgy!... Hogy ne mutogassanak ujjal rám: ez is abban a diliházban lakik! Főzőcskézzétek a pálinkát, igyatok annyit, amennyi csak belétek fér – én befejeztem, pá nektek!

Kornél: Ma még nem ittam.

Lida (kifordítja a széket, leül az íróasztal elé): Grandiózus teljesítmény!

Kornél: Anya, átszervezzük az életünket, meg minden.

Lida: Hát persze, mi az nektek... (*Hirtelen feláll.*) A fehérből – hopsz! – fekete lesz, a feketéből – hopsz! – fehér... (*Nevetve.*) Hilda közben földkörüli pályára állítja a házat... (*Csend.*) Kornél, ne akarj engem boldogítani, bízd rám a sorsomat, ha lehet! (*Visszaül a székre.*)

Kornél: Komolyan gondoltam.

Lida: Én se viccelek. Szlogen! Szarba ment az életed? Használj WC-papírt!

Kornél (csettint): Így kiábrándultam belőled!

Lida (nevet): Tudod, hogy jól áll neked?! Hiába, mégiscsak az anyád vagyok...

Hilda Mironra támaszkodva balról be.

Hilda: Korán kezdtétek az anyázást, hol még a vacsoraidó! Így van ez, Miron: az ember két percre haljon meg, és minden a feje tetejére áll. Feltennél a dikóra? (*Miron a kanapéra fekteti.*) Hozd ki a szobámból a pokrócomat. Mi az, vársz valakire? (*Miron balra el.*)

Nagyon elhallgattatok. Tudom, nem volt szép tőlem... *(Csend.)* Na! Aki bújt, aki nem: megyek! *(Csend.)* A fejem! Nyüzzatok, sózzatok: megérdemlem! *(Jókedvet mímelve.)* Hallottátok már ezt a viccet? Egyszer akarok halandzsáznai a fényárban úszó alagútról, az asztrál testekről, a szférák zenéjéről... Csak ne fájna ennyire a fejem! Gondoltam, szétnézek odaát... Mit vagytok úgy oda? Visszajöttem, itt vagyok! *(Miron a pokróccal be, betakarja Hildát.)*

Miron: Doktor telefonálni, hogy jönni most.

Hilda: Menjen a fenébe! Melyikötök szólt neki? Nincs semmi bajom! Te, Miron: a sírásók még nem telefonáltak?

Miron (széttárja a karját): Nem érteni...

Hilda: Állj odébb, hadd lássak!

Lida: Mondjad már, ki ellen forraltál bosszút? Ellenem? Kornél ellen? Azon a szerencsétlenen? Bámulhatsz! Ha Miron felkapcsolja a villanyt a konyhában...

Miron: Nem kapcsolni, érezni gázzzag.

Lida: Ne pártold, nincs kit! Előbb-utóbb földönfutóvá tesz bennünket.

Hilda: Hülyeséget beszélsz.

Lida (kényszeredetten nevet): Hát...

Hilda: A fejem!... Rövidzárlat.

Lida: Még hogy rövidzárlat! Hazudtál már különbet is. Erőlted meg magad, ha nem akarod, hogy rád borítsam a kisasztalt! *(Feláll.)* Mondd meg már, mit akarsz?!

Kornél (átkarolja Lidát, visszaülteti a székre): Anya, nyugodj meg!

Lida: Nem nyugszom. Türtöztettem magam eleget! Elegem van!... *(Hosszú csend.)* Kötél is van a házban, kút is az udvaron, de nem, a nagysága mindenáron gázzal akarja megölni magát...

Kornél: Megnyugodtál?

Lida (sírva): Menjetek a fenébe!...

Kornél és Miron balra el. Ida felül az ágyban.

Ida (Lidához): Miért sírsz? Nem szabad sírni!

Lida (zokogva): Igazad van! Hülyeség!...

Hilda: Az én bogyóim vannak a kezekben? Adj egy szemet belőle, mert szétreped a fejem!

Lida: Kórházban a helyed!

Hilda: Vagy rendbe jövök itthon, vagy megette a fene! Adod azt a bogyót?

Lida (odaadja a gyógyszert): Megyek, hozok vizet.

Ida: Én is szomjas vagyok.

Lida: Hozok neked is. *(Balra el.)*

Ida: Hilda! Beteg vagy? Meg fogsz halni?

Hilda: Mondasz valamit... Amúgy igazad volt: nem tudok mihez kezdeni az unalmammal.

Ida: Vigyél magaddal!

Hilda: Az nem olyan egyszerű. Előtte egy kicsit haverkodni kell a halállal, pertut inni vele.

Lida visszatér, pohár vízzel a kezében.

Ida: Pertut akarok inni!

Lida: Pálinkát?... Az nincs, elfogyott!

Ida: Nem igazság! Csak Hildának szabad? Neki mindent szabad?!

Lida: Elég legyen! *(Odaadja a vizet Hildának.)*

Hilda (beveszi a gyógyszert): Nem köszönöm meg. Tessék, a pohár.

Lida (Idához): Szomjas vagy még? *(Ida visszabújik a paplan alá, a teste rángatózni kezd.)* Kár erőlködnöd, belőlem nem csinálsz bolondot! *(Leteszi a poharat az íróasztalra.)*

Hilda: Majd holnap iszol.

Ida (újra felül): Mindig csak holnap!

Hilda: Ha élünk...

Lida: Hilda, bizisten összekötöttem kezed-lábad! Már csak az hiányzik, hogy álmunkban ránk robbantsd a házat!

Dr. Halvér sietve jobbról be, orvosi táskával a kezében.

Dr. Halvér: Se autóbusz, se taxi... Mi történt?

Lida: Hilda tejet forralt...

Hilda: Ne csináljátok...

Dr. Halvér: Hogy mondjam? Előfordul az ilyesmi. Az illető elszenderedik és kész a tragédia. *(Vérnyomásmérőt, sztetoszkópot szed elő a táskájából.)* Amikor rátaláltatok, eszméleténél volt? *(Ellenőrzi Hilda pulzusát.)*

Lida: A konyhaasztal mellett feküdt, de tudott magáról.

Dr. Halvér (Hilda fejét tapogatva): Nem ütötted be?

Hilda (ingerülten): Mit tudom én! Szédülök, hányingerem van... A fejem se fájna, ha hagytak volna kipurcanni!

Lida: Még neki áll feljebb!...

Dr. Halvér (leteszi a sztetoszkópot): Felül a beteg!

Hilda (felül): El ne pirulj nekem, van rajtam kombiné! *(Letolja válláról a pongyolát)*

Dr. Halvér (Hildát vizsgálja): Most nem sóhajt a beteg!

Hilda: Dobog még? Nagyon elhallgattál...

Dr. Halvér: Nem beszél a beteg!

Hilda (magára kapja a pongyolát): Beteg a nyavalya!... *(Hirtelen köhögési roham uralkodik el rajta, visszahanyatlik az ágyba.)*
Adjatok... egy bagót!

Lida: Még mit nem! Hogy felrobbanj?!

Hilda: Hülye! *(Előre nyújtja a bal kezét.)* Méred vagy nem?

Dr. Halvér (leül Hilda mellé, vérnyomást mér): Hogy mondjam?... Jót fog tenni egy kis levegőváltozás. Légzési nehézségek vannak, és ez...

Hilda: Be akartok nyomni a kórházba...?

Dr. Halvér: Most azt füllentjük, hogy... elfeledkeztél arról...

Hilda: Hogy kinyitottam a gázcsapot. Adjam az amnéziás trotylit?

Lida: Már forraltál tejet... Ha nagyon akarod, megmondhatjuk az igazat.

Hilda: Legalább nekem is lesz diliflepnim.

Dr. Halvér: Ne butáskodj, Hildácska. Két-három hónapot lehúzni a pszichiátrián – hogy mondjam? – nem leányalom. A nyilvántartásba-vételről nem is beszélve! *(Feláll, Lidához lép.)* Lidácska drága, telefonáljon a mentőkért! Én majd elkisírem a kórházba...

Lida: Ha belegondolok, nemigen érdemli meg, hogy falazzunk neki. *(Balra el.)*

Dr. Halvér (leül a fotelba, elrakja a műszereit): Nem könnyű... Végváron talán sohasem volt annyi öngyilkosság, mint manapság. Kész járvány! Fiatalok, egészségesek... Úgy érteve, hogy... Érted, ugye?...

Hilda (halkan énekel: „Az egyiknek sikerül, a másiknak nem, / a sors olykor nem tudja, mit akar...”)

Kornél és Miron balról be. Kornélon napszemüveg, a vállán gitár. Miron jobbjában egy üveg pálinka. Kornél Ida ágyára ül, Miron leguggol az ágy mellé.

Hilda: Ezt nevezem!...

Kornél: Úgy hiszem, beszállok a cigis bizniszbe.

Hilda: Honnan hozzá a mani – tán rád dőlt a nemzeti bank?!

Kornél (a gitár húrjait pengetve): „...Fáradt voltam, csalódott, meg minden.”

Miron (kilöttyenti a vizet az asztalon álló pohárból, teletölti pálinkával): Igyál, pán doktor – lenni tőle nagy szív!

Hilda: Vedd csak el, ne kéresd magad!

Dr. Halvér (elveszi a poharat): Nem szoktam... Hogy mondjam? Nem bírom a pálinkát.

Hilda: Az egészségesemre! Hajtsd fel bátran, nem halsz bele!

Dr. Halvér: Kicsit sok, berúgok... *(Nyöguvenyelősen magába tölti a pálinkát)*

Kornél: Tus! *(A húrok közé csap.)*

Lida visszatér, a kezében pénzt szorongat.

Lida: Fiúk, a frászt hozom rátok!... Mi lesz itt: kupleráj?! *(Mironhoz.)* Add csak ide azt az üveget!

Kornél (kikapja Miron kezéből az üveget): Én iszom, meg minden.

Lida (gúnyosan): A nagy átszervező!...

Kornél: Szabadnapot vettem ki. *(A gitárt pengetve.)* Visszatért oda, ahonnet érkezett... Csipegetni, ha tele az asztal...

Lida: Ebből elég! Miron!

Miron (Lida elé áll): Igen!

Lida: Kérsz, veszel Pongráctól tíz liter benzint. Ha kérdi, mire: a mentőautóba kell. Ha azt kérdi, mi a baj: Hilda lett rosszul. Érted? *(Odaadja a pénzt, Miron jobbra el.)*

Kornél: Mert ami másoknak jó, nekem se lehet rossz...

Dr. Halvér (előre görnyedve): Hogy mondjam?... Rosszul vagyok!

Kornél (leteszi a gitárt, felállítja dr. Halvért): Kikisérem. Nincs villany a vécében...

Dr. Halvér: Gyorsan! Máris kijön a... *(Kornéllal együtt jobbra el.)*

Lida (Hildához): Direkt csináltad? Szépek vagytok! Most én menjek veled, fizetgessek boldog-boldogtalannak... Van pénzünk – keres az ostoba liba!...

Ida (felmarkolja párnája alól a pénztét): Adok kölcsön! *(Odanyújtja Lidának.)*

Lida (nevet): Remek! Ez a hét vicce... Kösz, Ida, de majd máskor!

Ida (duzzogva): Mikor máskor? *(Szétrakja kuponjait az ágyon.)*

Kelevény jobbról be.

Lida: A francba!... (Nevet.) Már csak te hiányoztál...

Kelevény (értetlenül): Mi olyan mulatságos?

Lida: Semmi... (Nevet.) Eszembe jutott a hét vicce...

(Csend.)

Kelevény: Tudjátok, hogy Halvér odakint a falat támasztja?

Hilda: Rogyik ránk a ház, hát valakinek hely kell állnia... (Levegő után kap.)

Kelevény: Rosszul vagy?

Hilda: Hülyeség!... (Köhögéstől fuldoklik.)

Lida: Kinyitotta a gázcsapot, de meggyújtani elfelejtette. Szimpla gázmérgezés.

Hilda: Hazudik, ne higgy neki! Készakarva kísértettem meg a halált.

Kelevény: Te meg az öngyilkosság!... (Lidához.) Kihívtad a mentőt? Lida... Nem tudom nem megkérdezni: döntöttél? Átjössz hozzám?

Lida: Hilda, megyek összezsomagolni néhány dolgot... (Balra el.)

Kelevény (leül a fotelba): Te meg az öngyilkosság!... Ha eskü alatt vallanád, akkor se hinném el.

Hilda: Azt hiszel, amit akarsz. (Nehezen lélegzik.) Nehéz légzés... (Csend.) Családi háttérünk, a neveltetésünk arra predesztinált mindkettőnket, hogy kicsikarjuk az élettől a kicsikarhatót, birtokba vegyük a birtokolhatót; hogy karriert fussunk be, legyünk valakik a placcon... (Megpróbál felkönyökölni, de visszahanyatlík.) A polgári demokráciában ezek dicséretre méltó erények...

Kelevény: A hatalom akarása...

Hilda: El ne vakard nekem magad, inkább nyisd ki az ablakot!

Kelevény (üggel-bajjal kinyitja az ablak egyik szárnyát): Mikor volt ez utoljára kinyitva?... Na, jobb egy kicsit?

Hilda: Ül az ágyra, vagy ahová akarsz, csak ne a fotelba, mert az a Halvér helye!

Kelevény (leül Hilda lábához): Majdnem elfelejtettem! Tessék. (Pénzt ad Idának, aki forgatja, gyönyörködik benne) Hallgatlak!

Hilda (mélyet sóhajt): A nagyorosz hókuszpokusz a saját levünkben főzött puhára minket. Onnantól kezdve, ahogy Lida mondaná, ennyibe került, hogy egymásra uszuljunk. (Csettint.)

Kelevény: Szóval...

Hilda: A szó a te reszortod lett. (Egyre nehezebben lélegzik.) Vagy nem te hirdetted öles betűkkel a Végvárijevői Vörös Lobogóban, hogy a fekete – fehér, a fehér pedig fekete?!

Kelevény: Ne baltázz! Tudtommal te se voltál szent.

Hilda: Magácskámnak az volt a dolga, hogy kikeverje belőlük a szürke színt. Millió árnyalat... (Nehezen kap levegőt.) Az öreglányok korán halnak – nem érem meg a holnapot...

Kelevény: A fordítottját tapasztalom.

Hilda: Ne izélj! Még az hiányzik, hogy ágytálazzanak utánam... Inkább a pokol. (Hosszú csend.) Nem félek a haláltól, már ellágyultam, gyáva lettem, még neked is meg tudom bocsátani... Mit is? Ha megölsz, akkor se jut eszembe... *(Halkan énekel.)* „Kint az árnyas temetőben...” Nincs tovább, elfelejtettem.

Kelevény: A halállal nem illik viccelni.

Hilda: A templomban szoktam rá. Ne hüledezz! (Kapkodva, nehezen lélegzik.) Volt egy papunk – te nem ismerhetted, mert református vagy –, aki nagy átéléssel ecsetelte a pokol gyötrelmeit. Mi, nagyon okos és illedelmes kislányok, hazáig röhögcséltünk fájdalmat tükröző grimaszain, amelyekkel a ránk váró mérhetetlen szenvedést illusztrálta... *(Hosszú csend.)* Félelmetes ez a csend.

Kelevény: Mit mondhatnék...?

Dr. Halvér, Kornél és Miron jobbról, Lida balról be. Lida bal kezében telerakott táska, jobb hónalja alatt párna. Dr. Halvér azonnal Hildához siet, ellenőrzi a pulzusát, majd kapkodva injekciós ampullát, fecskendő-t vesz ki a táskájából, felszívhatja az ampulla tartalmát. Ida a fecskendő láttán ledobja magáról a takarót, kuponjai szétszóródnak a padlón.

Ida (visítva): Nem akarok! Nem akarok injekciót! *(Rohanást jobbra el.)*

Kelevény feláll. Dr. Halvér beadja Hildának az injekciót. Lida elejti a táskát és a párnát, odasiet a kanapéhoz. Ez alatt felhangzik, egyre erősebben szól a közeledő mentőautó szirénája.

Lida (Hildát rázza): Hilda!... Az isten szerelmére, meg ne halj nekem! Hilda!... Hallod, Hilda!...

A szín elsötétül.

Függöny

PANOPTIKUM

Mottó:

TERPESZALATTI

- téma – evolúció – origó –
- tánc, móka, szórakozás –
- vérarány-galaxis, fellegvár –
- jégkrém, csokikrém, i. e., Kr. u. –
- kategorikus imperatívusz –

A történet kitalált. Bárminemű hasonlóság élő vagy holt személyekkel a véletlen műve.

*Figurák: Nyomozó, az ügynevezett 6-os ügyosztály munkatársa
Megfigyelő, a járási közigazgatási hivataltól
Ödi, a választási bizottság elnöke
Mami, bizottsági tag a közművelődési dolgozók részéről
Gizu, tag a közoktatási dolgozók részéről
Icu, tag a közegészségügyi dolgozók részéről
Etu, tag a közétkeztetési dolgozók részéről
Ványa, tag a közigazgatási dolgozók részéről
Inga, tag csak ügy
Tata, tag a nyugdíjasok részéről
Végh, tag a kereskedelmi dolgozók részéről
Árva, tag a mezőgazdasági dolgozók részéről
Keret, tag a sportbizottság részéről
Erős, tag a szakszervezetek részéről
Póth, tag az ipari dolgozók részéről.*

Szín: polgármester-választásra berendezett terem. Az előtérben szavazóurna, jobboldalt két lefüggönyözött fülke. Középen, kereszttirányban a bizottsági asztal két sor székkal. A háttér bal sarkában dúsan megterített asztal. A bejárati ajtó balról nyílik.

Helyszín és időpont: valahol Kárpátalján, a XX. század utolsó éve.

A felvonások beállításokra tagolódnak. A nem jelzett figurák

minden beállításban mozdulatlanágba dermednek, mintegy díszletként funkcionálnak a történések ideje alatt.

ELSŐ FELVONÁS

A választási bizottság tagjainak zöme a terített asztal mellett áll. Esznek, kávéznak, egyikük viccekkel szórakoztatja a társaságot. Néhányan, Mamival az élen, a bizottsági asztalnál tesznek-vesznek. A Nyomozó és a Megfigyelő nagy hahota közepette lép a terembe.

1. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Megfigyelő

Nyomozó: Esküdni mertem volna rá, hogy ez a látvány fogad. Piros színű függönyök, piros színű asztalterítők, székhuzatok és pirospozsgás, vidám emberek... Fantasztikus! Csak a vezérek portréi hiányoznak a falakról, na meg a lózungok: „Előre...!” Hová is, emlékszik még?

Megfigyelő (cigaretára gyújt): Nem hiszem.

Nyomozó: Kár! Pedig a múltunk lépten-nyomon visszaköszön. Épp erről beszéltem magának a kocsiban.

Megfigyelő: Az útra figyeltem. A jelzótáblákra, a vasúti átjáróra, a padkán poroszkáló tehéncsordára... Közben pár kedves szót vártam; hogy megdicséri a frizurámat, a mosolyomat, a kocsim ülэшuzatát, hogy mennyire passzol a... napkeltéhez. De nem, semmi ilyesmi nem jutott eszébe. Mintha mindenáron untatni akart volna vagy... bosszantani. Nem elég, hogy ezen a szép vasárnapon egy asztalnál kell gubbasztanom, már kora reggel ki akar hozni a sodromból.

Nyomozó: Furcsák maguk, nők...

Megfigyelő: „Ne sablonolj!” – mondaná a kisfiam. Hát ne sablonoljon! Köszönje meg, hogy elhoztam, hogy nem raktam ki az első pár kilométer után. Megcsömörlöttem a politikától, érti?! Attól, hogy évek óta a konyhai vízcsapunkból is igazságkeresés folyik víz helyett. Ráadásul a munkanapom se szól egyébről: ez ilyen párt, az olyan párt; ez a párt nem az a párt; nyer a párt, bukik a párt... Holott a legfőbb kérdés az, ki fog feljebb kerülni egy fizetési

osztállyal. Néha azt mondom magamban: bolond ez az állam – képes fizetni a túlekedésért.

Nyomozó: Sajnálom, de én ezt a bolond államot képviselem, és gond nélkül térek át a magázásról önözésre, a bőbeszédűségről a dolgok leegyszerűsítésére. Szóval: ellenszenves vagyok? Ne, ne tiltakozzon! Megszoktam, mint azt is, hogy az emberek nyugtalanok a jelenlétemben. Ön különösen az. Mitől fél? Terített asztal, harsányan jókedvű kompánia. Igaz, az asszonyok itt sem az egyéniségüket öltöztetik, inkább a szomszédnét kívánják túlrüházkodni. Ön ezt már megszokhatta. Az ilyen falusi kiruccanások pozitív hozadéka miatt sem kell izgulnia. Megnyugtatom: feltöltik a spájzát. Vagy attól fél, hogy tételes jelentéseket írok arról, mi minden kerül egy hivatalnoknő kocsijának csomagtartójába? Badarság!

Megfigyelőnő: Magának. Én azonban nem ismerem önt, se azt, aki ideküldte. Azt meg végképp nem tudom, mi után kutakodik valójában.

Csend.

Nyomozó: Értem.

Megfigyelőnő: Remélem, azt is megérti, hogy nekem itt dolgoznom kell: ellenőrizni a szavazólapokat, a választók névjegyzékét...

Nyomozó: Egy kérdés: mennyire ismeri őket?

Megfigyelőnő: Semennyire. Hivatalos ügyeikben néha hozzám fordulnak a városban. Nem tagadom, szeretik pénzzel intézni a dolgaikat, mint általában a parasztok, és közben adják az ostobát.

Nyomozó: Ez nem sok.

Megfigyelőnő: Baj?

Rövid, pajzán vicc, megismételt csattanóval, aztán harsány nevetés a terített asztal felől.

2. BEÁLLÍTÁS

Mami, Ványa, Icu

Mami: Icu kedves, áthoznád a könyvtárból a himzett terítőt? Tudod, ami a kisasztalon van. Hozzál tollakat is. Itt a kulcs!

Icu (suttogva): Itt vannak a városiak.

Mami: Örvendjek? (*Icu el.*) Ványa, vegyünk át még egyszer mindent!

Ványa: Szavazócédulák, a választók névjegyzéke... Nem látom a hordozható urnát.

Mami: Nincs rá szükség, nem fogjuk a falut járni. Az a tíz-tizenöt szavazat se ide, se oda.

Ványa: Ha kevesen jönnek?

Mami: Akkor se, utólag könnyű belekötni. Egyáltalán, a drágák nem idétlen vicceken fognak itt röhincselni napestig, hanem felszedik a feneküket, és addig járják majd a falut, amíg elég szavazó össze nem gyűl. Ja, igen: meddig ittatok tegnap este?

Ványa: Játszottunk, Mami. Aprópénzben kártyáztunk.

Mami: Csapd le csacsit? Azért csinálta Ődi hajnali kettőig a cirkuszt? *(Csend.)* Mondd, Ványa: melyikötök akarja mindenáron megnősíteni? Erős? Végh Tibi? Te? *(Csend.)* Ne akarjatok udvari bolondok lenni, mert nagyon ráfizettek!

Ványa: Mamika drága, nőkről egy szó el nem hangzott, az ügyeinket tárgyaltuk.

Mami: Tökrészegen. Nagyszerű! Halljam, mire jutottatok?

Csend. Icu visszajön.

Icu: A terítő, a tollak... *(Lerakja az asztalra.)* Másvalamit?

Mami: Szólj Ődinek, szíveskedjék fogadni a vendégeket. A többieknek: vegyék már észre magukat; polgármester-választáson vannak, nem szüreti mulatságon!

Ődi, Icuval az oldalán, kiválik az asztaltársaságból, amely eközben elcsendesedik.

Ődi: Asszonyom! Nyomozó úr! Csak tessék! Megkínálhatom önöket valamivel? Kávé? Kis harapnivaló? Ne kéressék magukat, csak bátran! A mi falunk többek közt arról híres, hogy... falunk. Hehehe! Kérem, a vendég nálunk: minden. Sőt! Annál is több egy paraszthajszállal.

Nyomozó: Ha gondolja...

Megfigyelőnő: Köszönöm, inkább nem, kicsit korán van még. *(Icuhoz.)* Kislány, ha megkérlek, segítenél?

Icu: Hogyne, szívesen!

Megfigyelőnő: Ellenőrizzük az urnát, aztán lezárjuk. *(Ődihez.)* Ne feledje, a kiállított talont, amellyel igazoljuk, hogy lezárás előtt az urna üres volt, mindannyiunknak alá kell írni. Kérem, széledjenek el!

A Megfigyelőnő és Icu elindul az urnához.

3. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Ődi

Ődi: Hehehe! Ketten maradtunk. Mi legyen?

Nyomozó: Igaz is, mi legyen? Tudja, ma már tapasztaltam a bőbeszédűség hátrányait, úgyhogy térjünk a tárgyra.

Ődi: Hehehe! Térjünk!

Nyomozó: Szóval, egy önt jól ismerő valaki azt állította: ön egy elhízott, tohonya trampli, de csak látszatra; puhasága mindenre kész egoistát takar.

Csend.

Ődi: Ki... Kicsoda?!

Nyomozó: Nyugi! Van pozitív jellemzés is, miszerint segítőkész, foglalkozik az emberek ügyes-bajos dolgaival; jó szervezőként a közösségi rendezvények lelke, motorja... Gondolom, ez kissé hízelgőbb...

Ődi: Mondjuk.

Nyomozó: Mennyi benne az igazság?

Ődi: Megmondom, ha cserébe elárulja a rágalmozó nevét.

Nyomozó: Idefigyeljen!... *(Hosszú, kínos csend, a Nyomozó Ődi vállára teszi a kezét.)* Vagy nagyon szerethetik a faluban, és ez olykor túlzásokra ragadtatja az emberek fantáziáját, vagy félnek öntől, s ezért kiagyalnak ezt meg azt, hogy kisebbség az árnyékát.

Ődi: Micsodámat?

Nyomozó (Őditől elhátrálva): Annyira rátelepszik a falu mindennapjaira, hogy az emberek tehetetlennek érzik magukat egy Ődivel szemben.

Ődi: Ezt most hallom először.

Nyomozó: Tudom. Tapasztalni kellemesebb, nemde? Az már csak hab a tortán, hogy nincsenek rémálmai, nem retteg a holnaptól, a büntudatról meg... Összefoglalva: a választási bizottság elnöke makkegészséges, életvidám ember. Amire kíváncsi vagyok: miből tudja mindezt megvalósítani?

Ődi: Hogy is mondjam?

Csend.

Nyomozó: Mennyi a jövedelme? Mi az a munka, tevékenységi kör, ami után akkora pénzeket húz, hogy azok felmentik az átlagembert gyöttrő gondok súlya alól? *(Csend.)* Utánajártam: se bejegyzett vállalkozás, se állandó munkahely... Mi az ön munkaügyi jogállása?

Ódi: Őszintén megvallva...

Nyomozó: Minden hazugság ezzel kezdődik.

Ódi: Munkanélküli vagyok.

Nyomozó: Passz!

A Nyomozó és Ódi visszamegy a terített asztalhoz. A többiek lassan körbeállják az Icu által kibontott urnát. Árva és Végh eközben félrehúzódik.

4. BEÁLLÍTÁS

Árva és Végh

Végh: Mondja már, mi lett egyszeribe annyira sürgős?

Árva: Ott hagyom, vagy elpusztítom magam. Ez nem élet! Semmivel nem törődik, semmi hasznát nem venni a háznál: iszik és iszik. Hogy bírja!? Hogyhogy nem veri ki a nehéz nyavalya!?

Végh: Vigye orvoshoz; zárja a pincét; kösse az ágy lábához vagy bassza meg, és legalább maga is jól jár. Engem meg hagyjon békén! Mit csináljak magukkal?

Árva: Otthagynom.

Végh: Hagyja!

Árva: Felmegyek a padlásra és felkötöm magam.

Végh: Menjen, kösse! (*Csend.*) Az anyós meg menjen a víznek, legalább nem lesznek a falu gúnytárgyai. Örület! Szép nyugdíjuk van, tehenet, takarmányt, malacot rendeztem a házukhoz: élhetnének, mint Tuba meg Tubáné, de nem, vénségükre megbolondulnak. Mi a fenét akarnak még az élettől? Védtelenig lejáratni az embert, vagy mit?

Hosszú, kínos csend.

Árva: Mikor a Nyomozó mifelénk járt, anyósod részeg fejjel a nyomában járt és csak fújta a magáét.

Végh: Maga hol volt, miért nem verte haza?

Árva: Mit üssek rajta?

Végh: Az ostoba fejét, amivel irigyli a lánya jó sorsát.

Árva: Tudod, mit kiabált?

Végh: Mire vár? Mondja!

Árva: Hogy az a... kurva veled csalta meg Andrást. Hogy a polgármester ma is élne, ha te nem legyeskedtél, kóricáltál volna Ilus körül...

Végh: Másról nem recskelt?

Árva: Béluval elnászítottuk a Nyomozótól.

Végh: Még szerencse!

Árva és Végh a többiekhez csatlakozik. A Megfigyelőnő leragasztja a szavazóurnát. Tata, Póth és Gizu kiválik a körből.

5. BEÁLLÍTÁS

Tata, Póth, Gizu

Tata: A Végh-gyerek igen talpraesett, fineszes, olyan én-fajtam, de hogy ti kire ütöttetek a bátyáddal, a jó ég tudja. Megáll az eszem – ilyen csinálni!

Póth: Kulcsra zártuk a terem ajtaját, mi baj lehetne?

Tata: Persze! Holnap csak százhusz gyerek fogja tudni, meg a tanári kar, hogy a tornatermükben háromezer karton cigarettát dugdosunk. Az ablakok... Fiam, az ablakokra nem gondoltatok!

Póth: Annak örüljön, hogy sikerült elrizmálnunk.

Tata: Majd kiugrok a bőrömből!

Póth: Nem vihettük vissza a raktárba. Másra meg nem maradt időnk: kivilágos-kivirradtig tatragoltuk a bevackolt ócska tragacsát.

Tata: Ostobák! Végh Tibi így megoldotta volna! *(Csettint.)* Rajta hagyta volna a kocsin. Én mondom: még öt-tíz év, ő a falu első embere, de hogy belőletek mi lesz!?! Gizu, vannak felesleges függőnyeitek?

Gizu: A szertárban lennie kell. Holnap utánajárok.

Tata: Semmi holnap, még ma éjszaka befüggönyözitek a tornaterem ablakait! Néhány ilyen baklövés, és mehetünk zabot hegyezni. És mindez miért? Mert a fiaim olyan, de olyan...

Gizu: Tata, ne bántsd őket! Rendes, szófogadó gyerekek.

Tata: Persze! Az a rossz, aki csinálta őket. Tudod, Gizu, ne töltögessük a semmit az üresbe – ahogy az orosz mondja –, hanem lássuk be: ha nem jön meg a jobbik eszük, ez a Végh-gyerek idővel így felfalja őket. *(Csettint.)* Márpedig érzem, eljön az az idő, és ezt még az a félbolond Árvané sem gátolhatja meg a fene nagy irigységével.

Póth: Duguljon már el!

Tata: Kuss legyen! Nélkülem tervek sem lenne. Igen, tanárnó: nem itt meresztgetné a szemét, hanem otthon kotlana a semmit sem érő kis fizetésén, és az volna az egyetlen öröme, hogy telik belőle másnap kenyérre.

A bizottsági tagok szétszélednek. Van, aki a Megfigyelőnővel együtt a bizottsági asztalhoz ül, a többség azonban a terített asztalt választja. Etu a kijárat felé indul, Keret utána megy.

6. BEÁLLÍTÁS

Etu, Keret

Keret: Etu, várj! Nem mehetsz el, amíg alá nem írod az ellenőrző talont.

Etu: Majd aláírod helyettem.

Keret (újtát állja): Ne hozd ránk a szégyent, kérlek! Legyen eszed, legalább ma viselkedj normálisan!

Etu: Igazad van: bolond vagyok, sült bolond! És tudod, miért?

Keret: Elég, ne folytasd a tegnapit!

Etu: Abból legyen elég, hogy úgy bánsz velem, mint a kutyáddal? Látod, ennek aláírok. Hol az a papír?

Keret: Érzem rajtad, már ittál.

Etu: Akkor érzekedj! Másra se vagy jó, csak érzekedni. Állj félre, hadd menjek!

Keret: Azt már nem! Hova rejtetted el a vodkát? Az öltözőbe? A könyvtárba?

Etu: A lábam közé. Na, mire vársz, nyúlj oda bátran!

Keret: Cajberebb vagy az utolsó senkinél. Ez lenne a nagy műveltség, ezzel vagy úgy oda?! Tudod, ilyenkor már szarásig vagyok vele.

Etu: Kendd a falra, onnan könnyebben lenyalhatod!

Keret (ütésre emeli a kezét): Rohadt, kibaszott kurvája!

Etu: Üssél! Üssél csak! Vannak tányérok is, azokat is verd a földhöz. Érezd magad otthon!

Keret (indulatosan remegve): Egyszer még megöllek, ha száz évet is kell miatta ülnöm!

Etu: Most már kiengedsz?

Keret: Innen a lábad ki nem teszed!

Etu: Vécéznem kell.

Keret (Etu karját markolászva): Pisilj magad alá!

A Nyomozó előre jön, Ödi követi.

7. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Ödi

Nyomozó: A sorban első polgármester nevéhez egy szappanoperás fordulat kapcsolható. Ne legyen rosszmájú? Jó, legyen királydrámába illő, ami után akkora monológot mondhat a szereplő, amelyet a szerző meg tud írni. Csakhogy az én értelmezésemben az eset: állami intézményrendszerünk arcuc köpése. Honnan vette a bátorságot?! Bocsánat, újrafogalmazom: milyen félelem kényszeríthet arra egy embert – aki a község frissen megválasztott polgármestere –, hogy csapat-papot odahagyva világgá menjen egy pincérlánnyal?

Ödi: Büféslánnyal...

Nyomozó: Indoklásfélét várnék. (*Csend.*) Váljon el, nősüljön újra, van rá törvényes lehetőség, de ne szökjön el! Csalóka a látszat, az eset felháborítóbb, mint ami a következő polgármesterükkel történt.

Ödi: A Pistával?

Nyomozó: Legyen Pista. Őt legszívesebben keleti kényúrnak nevezném, aki háremmé züllesztette a hivatalt, tivornyává a képviselőtestületi üléseket. Mindez felér egy kisebb tébollyal, de legalább van benne rendszer, ahogy a költő mondja. Főleg azzal együtt, hogy a mi Pistánk tökrészegen és olyan sebességgel, amelyet egy Zsiguliból ki lehet csiholni, a bekötőút egyetlen útszéli fájával randevúzik. (*Csend.*) Észrevétel, hozzáfűznivaló? Semmi? Ember, olyan dolgokat sorolok, amiket cáfolni illene, vagy legalább műfelháborodni miattuk! Végtére is nem a szomszéd falu lakói asszisztáltak keleti kényuruk kilenc hónapig tartó basaságához. (*Hosszú csend.*) Nem bánom, menjünk tovább! Nézzük tragikomédiájuk harmadik felvonását, amely az árokháti First Lady tündökléséről és urának nyomorúságos haláláról szól.

Ödi: Az Andráséről...

Nyomozó: András? *Belelapoz a jegyzetfüzetébe*) Itt az áll, hogy Endre.

Ödi: A kettő ugyanaz.

Nyomozó: András-Endrénkről kezdetben mindenki azt hitte, megfelelő ember megfelelő helyen. Aztán lassacskán kiderült,

hogy a papucsférjek kasztjához tartozik. Először az orvosi rendelőt zárták be, utána kikapcsolták az utcai világítást, később napokra áram nélkül maradtak a közintézmények, elmaradt az utak kátyúzása. Mindezzel szemben volt falunap tűzijátékkal, ilyen-olyan bál, az árokháti First Lady pedig tündökölt. Nem volt pénz, amit ne tudott volna magára, ruhára elkölteni; családi béke a falusi portákon, amit nőtény-hiúsága ne lett volna képes szét dúlni. Közben András szép lassan eladósodott. Azzal az ígérettel csalt ki kisebb-nagyobb összegeket a faluban sokaktól, hogy a kamat fejében elintézi az állami támogatást; segít üzemanyagot, műtrágyát beszerezni önköltségi áron, és hogy lesz olcsó hitel, szólóültetvény a lapájban... Önnek mennyivel tartozott?

Ödi: Nekem? Ja, arra a kis kártyaadósságra gondol?

Nyomozó: Csak nem kaszinó működik a faluban?

Ödi: Honnan veszi ezt?

Nyomozó: Következtetek. Kópijkás tételekben való játszadóból nehezen jön össze ezerdolláros kártyaadósság. A faluban ekkora összegről suttognak...

Ödi: Hazugság!

Nyomozó: Hazugság vagy nem hazugság, a tény tény marad: András növényvédő szert ivott. *(Csend.)* Ez az önök árokháti háromfelvonásos tragikomédiájának meglehetősen drámai végkifejlete. Tudom, ön szerint most az lenne helyes, ha méltatlankodnék, kicsikét ejnye-bejnyéznék, aztán elmennék a fenébe. Mert önök tisztában vannak azzal, hogy egy ember öngyilkosságáért bárkit is bünvádi eljárás alá vonni szinte lehetetlen. Itt azonban többről van szó: arról, hogy önök, ha szükséges, harmadnaponként fognak polgármestert választani. Lesz negyedik, ötödik, hatodik, hetedik... Merthogy mindig kéznél kell lennie egy kezelhető baleknak, aki baj esetén elviszi a balhét. Igazam van?

A Nyomozó széket helyez a szavazófülkék elé, leül és jegyzetel. Etu és Keret továbbra is dulakodik.

Etu: Juj, ez fáj! Engedj! Engedj el!

Keret: Ne próbáld! Meg ne próbálj harapni!

Mami, Ödi és Ványa előre jön a szavazóurna mellé.

8. BEÁLLÍTÁS

Mami, Ödi, Ványa

Mami (Ványához): Nem ismerek rá. Megijesztette, megbabonázta? Áll mellette, mint egy szerencsétlen.

Ványa: Szerintem jobb nem ugrálni.

Mami: Egy... Nem mondom ki. Arra kellene felelnie, amit nem kérdez; az ellenkezőjét állítania, amit mond... Könnyű előttem verni az asztalt – most legyen valaki! Képzeld, azt kiabálta az éjszaka: ő majd megmutatja, kicsoda. Hát – egy félkegyelmű. Áll magának és bólogat.

Csend.

Ödi: Mindenről tud.

Mami: Mi az a minden?

Ödi: Tud a tartozásról, Pista viselt dolgairól... A bálokról, Ilus rongygrázásáról...

Mami (Ványához): Kedvem volna elfenekelni. Magyarázd el neki, mert úgy látszik, én hiába beszélek. Értse már meg: tudni mindenki tudhat bármit, a kérdés az, tudja-e bizonyítani.

Ödi: Az emberek száját nem foghatja be.

Mami (Ványához): Mintha nem ismerné őket. Elég kiejteni előttük a szót, hogy bíróság, és a nevüket is elfelejtik.

Ványa: Mami drága, ez már nem annyira biztos. Nálunk is épülget a demokrácia.

Mami: Az a lényeg, hogy a nyomozó ne tudjon büntudatot kelteni. A dolgoknak úgy kellett történniük, ahogy megtörténtek. Nincs ha; nincs más végkifejlet. Demokrácia! Ványa! Ödi háborogjon, kérje ki magának, te meg akkor fogod a műveltségedet fitogtatni, ha szükséges. Semmi okoskodást!

Ványa: Ezzel nem egészen értek egyet. A hatos ügyosztály személyi állománya magas intelligenciájú, széles látókörű, gyakorlati érzékkel megáldott emberekből áll.

Mami: Ványa, ez mind igaz, csak hogy a szaktudásukat nem az újságokból szedegetik össze. (*Csend.*) Mi legyen Keretékkel? Ott akarják folytatni, ahol az este abbahagyták.

Ványa: Keretet nevezzük ki bizottsági titkárnak. Etu ügyis leissza magát, ha akarjuk, ha nem.

Mami: Gondolod, Keret meg tudna ülni a fenekén?

Ványa: Lenne rá okunk, hogy rajta tartsuk. Nem csinálnák a ricsajt.

Mami (Ödihez): Mondjad!

Ödi: Sértődés lenne belőle. A nagyharang azt zúgja: Inga – titkár, Inga – titkár...

Mami: Kit érdekel egy Inga!?

Csend.

Ödi: Még valami?

Mami: A beszéded... Olvasd fel azt az izét, ami a zakód zsebében van!

Ödi (az asztal elé áll): Inga! Gyere, ideje kezdenünk!

Inga: Mit csináljak?

Ödi: Rendet. A fenébe! Mire vársz?!

Inga: Először vagyok tag...

Ödi: Ennyit nem tudni! Jaj, Inga. Mi a löszart fogsz csinálni egész nap? Halljam! Vagy azt hiszed, orgonálni is én fogok helyetted?! (*Csend.*) Csalódtam benned, Inga. Pedig töröm magam, protezsállak...

Inga: Ígérem neked... magának...

Ödi: Emberek, csendet! Csendet! Na. Most pedig mindenki leül!

Inga: Amit csak mondasz...

Ödi: Nincs tárgyalnivalóm veled.

A bizottsági tagok *Etu és Keret kivételével elfoglalják a helyüket, Ödi nekikészül a beszédnek.*

9. BEÁLLÍTÁS

Ödi

Ödi: Tisztelt Választási Bizottság! (*Taps, gépies mozdulatokkal.*) Kezemben a hivatalos írás arról, milyen törvényességi előírásokat kell szem előtt tartanunk ahhoz, hogy érvényes legyen a választás. Röviden összefoglalom a gyakorlati tudnivalókat. A szavazás pontban hét órakor kezdődik és este hat óráig tart. Enni, inni van mit, vécé a folyosó végén. Tehát nincs hazajárkálás! Röpké fél óra múlva bejön ide a választópolgár, mondjuk Eszti mama...

Hang: Melyik?

Kényszeredett nevetés.

Ödi: Mi olyan vicces? (*Csend.*) Amikor Eszti mama idejön

ehhez az asztalhoz, az első dolgotok az lesz, hogy elkéritek tőle a meghívócédulát. Azon szerepel egy szám, a szám alapján megkeresitek Eszti mama nevét a szavazólistán. Utána elkéritek a személyi igazolványát és ellenőrzitek, egyeztetitek az adatait. Érthetően mondom?

Hang: Világos!

Ödi: Minden lepecsételt szavazólaphoz tartozik egy ellenőrző talon. Szóval, szépen megvárjátok, amíg Eszti mama aláírja ezt a talont és a névjegyzéket, csak azután adjátok kezébe a szavazólapot, amit jól olvashatóan aláírtok! Értve? A talonokat nem szétiszörjätök, hanem összegyűjtitek ebbe a dobozba. Ennek ellenőrzésével Keret Jánost bízom meg; ott legyen az eszed! Ha szavazatszámlláláskor a talonok száma nem egyezik a szavazólapok számával, az érvénytelenítheti a választás végeredményét. Szavazatszámllálás előtt majd újra eligazítást tartok. Most még néhány szó a két jelöltről. Árokháta népe Bedek Péter, a közegészségügyi dolgozók jelöltje és Bedek Pál, a közművelődési dolgozók jelöltje közül választhat. Kívánjunk a jelölteknek sok szerencsét!

A bizottság tagjai felállnak, hosszan tapsolnak. Inga utolsónak, a taps után, méltatlankodva áll fel

10. BEÁLLÍTÁS

Inga, Ödi

Inga (Erőshöz lép): Pityu, ez nem igazság! Én vagyok a titkár, engem jelöltek... Akkor most miért?... A feleségem süt-főz odahaza: mit mondok neki? Hogy menjek haza? Gizuka, tanárnő drága: ígérem, jó titkár, szófogadó tikár leszek... Árva bácsi, ismer engem: bántottam valaha is valakit? Ugye nem?! Végh Tibi: loptam, csaltam? Miért büntettek? Vagy azt hiszed, Icu, nem tudok arról, hogy Ványáéknál éjszakánként ki-bemáskálsz az ablakon?! Tudok Tataék raktáráról is! Még hogy fertőzés miatt kulcsra zárva a birkahodály!... Fűrészpor, veszélytelen hulladék?!... Igen, Keret Jancsi: csak az Isten tudja, mi a szart égettek a falu határában. De van nekem szám, kezem és lábam, s ha kell, a miniszterig elmegek!

A taps újra felcsattan, de Ödi leinti, majd odalép Ingához.

Ödi: Ellenvetés, javaslat?

Inga: Hogy jövök én ahhoz?! (Csend.) Nem magam miatt

háborgok; ismered az unokahúgodat. Éjt nappá téve készült a mai napra!

Ódi: Mi jót főz?

Inga: Gondolhatod... Levágta a fél baromfiudvart.

Ódi: Összefut számban a nyál... Tudod mit? Hogy ne legyen köztünk harag emiatt, megígérem: ha itt végeztünk, testületileg elmegyünk hozzátok.

Inga: Ha a feleségem...

Ódi: Semmi hálálkodás! Barátok vagyunk, és a barátok mindent meg tudnak oldani, ha akarják.

A bizottság tagjai leülnek, csak Etu marad állva. A Nyomozó odamegy hozzá.

11. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Etu, később Erős, Keret, Tata, Gizu

Nyomozó: Látom, magára hagyták.

Etu: Bunkó parasztok!

Nyomozó: Nem valami hízelgő vélemény.

Etu: Nyomozza a nyomoznivalóját, hozzám semmi köze, ahogy nekem se hozzájuk!

Nyomozó: Ezt nem mondanám: maga Ványának a nevelt lánya.

Etu: Na és?! Tán rohanjak a volt Szovjetunióba, hozzam haza anyámat a hátamon, hogy kerek legyen a világ? Unta Ványát, a drágalátos nővéreit, főleg a Mamit, hát elszökött. Szerintem jól tette.

Nyomozó: Maga nem könnyű eset.

Etu: Csajozni akar? Fogja kézen Icut; úgy tudom, nincs senkije.

Nyomozó: Rosszul tudja. Üde, szép fiatal lány, nem is nagyon illik ide.

Etu: Egy kuplerájban jobban mutatna? (*Csend.*) Ezért gyűlölöm magukat, férfiakat! (*Elindulnak, körbejárnak a teremben.*) Nem tudom: naivságból, kényszerűségből, félelemből... talán csak a Jóisten tudja, mi végre, két kézzel kell kapnunk a káprázatok után, de nem a mi hibánk. Ilyennek teremtettünk, ez a végzetünk. A legörjítőbb az egészben az, hogy folyvást az erényeinkért büntetnek bennünket.

Csend.

Nyomozó: Nincs kérdés.

Etu: Jobb is, ha nem riporterkedik. Mi értelme annak, hogy logikusnak tűnő kérdésekkel kiszakítsunk az élet egészéből egy darabkát? Hacsak az nem, hogy megtámogassuk vele azt az imbolygó tákolmányt, amit közerkölcsnek nevezünk.

Nyomozó: Maga kész anarchista!

Etu: Maga, maga, maga... Folyvást be akar skatulyázni. Ez betegség?... Alkoholista vagyok és kikapós menyecske – így ismernek a faluban. Hogy ki vagyok valójában? Látja, ezt nem tudom. (*Csend.*) Megkérném valamire: ne nyaggasson tovább, nyugodtan szeretnék berúgni!

Etu elhagyja a termet. A választási bizottság tagjai felbolydulnak. Keret Etu után akar rohanni, a férfiak utána vetik magukat, visszatartják. Embergombolyag, káromkodással keveredő mondatfoszlányok: „Megölmö!; Ül a seggeden!; A kezét!...” Keretet a falhoz szorítják.

Erős: Megölmöd az apád... Hogy azt! De én, ha tovább csinálod a cirkuszt, a két kezemmel fojtalak meg! Értve?!

Keret: Menj a pokolba!

Erős: Előbb szétverem a pofádat!

Tata: Kuss legyen! Kussoljatok!

Gizu (a helyéről felugorva): Elengedte, pedig... Pedig tudja, hogy Etu iszik!

Ödi a Nyomozóhoz siet.

12. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Ödi

Ödi: Mi a fenének engedte ki?!

Nyomozó (nevetve): Nincs felhatalmazásom arra, hogy bárkit őrizgessek.

Ödi: Csak arra, hogy bennünket nyaggasson? Van fogalma, mennyi italt gödöl most magába? Ráadásul, ha még be is kattann...

Nyomozó: Mi történhet?

Ödi: Mi történhet, mi történhet... Honnan tudjam? Maga az okostojás!

Nyomozó: Ostoba népség! Annak a nőnek szeretetre lenne szüksége, nem ugrabunkókra.

Ödi: Tudja mit? Ha már mindenáron prédikálni akar, sétáljon át a templomba és boldogítsa a fejkendős nénikéket! Kezd a tököm tele lenni...

Csend.

Nyomozó: Na, mire vár? Menjen, hozza vissza Etut, ne fecsérelje itt a drága idejét! Hogyhogy nem sürgős? A torkomat könnyebb átharapni?

A férfiak kedélye megnyugodni látszik. Hangok: „Jó, elengedünk”; „Ígérd meg”; „Mi ráérünk” stb. Mami a Megfigyelőhöz hajol.

13. BEÁLLÍTÁS

Mami, Megfigyelő

Mami: El tudnád rendezni az ügyet?

Megfigyelő: Ezt a talont mindannyian aláírjuk, és hét előtt pár perccel berakjuk az urnába.

Mami: Nem lennének hálátlanok.

Megfigyelő: Varrattad vagy készen vetted azt a szoknyát, tudod, a bordót?

Mami: Miért csinálod? Láthatod, a pasas idegileg teljesen kikészített bennünket.

Megfigyelő: Próbálkozzatok! Nekem drága az állásom. Ez nem csip-csup ügy.

Mami: Felkínálhatsz egy nagyobb összeget. Mondjuk: kétezret, dollárban.

Megfigyelő: Itt az ügyészség nyomoztat, mégpedig egy polgármester öngyilkosságának ügyében. És az ügyészség jelentést vár, nem élménybeszámolót. Ha...

Mami: Ha?!

Megfigyelő: Ha a jelentés már bent van az ügyészségen, akkor és ott esetleg lehetne kutakodni. De nem kétezerbe kerülne, az biztos.

Mami: Hátha...

Megfigyelő: Gondolkozz már! Tudod, azt szeretem benned, hogy neked nem kell feleslegesen magyarázkodnom. De most mondok egy másik okot, miért nem vállalom. Nem ismerem a Nyomozót. Ő most a nagy ismeretlen a városban, és az ilyennek első az ügy, főleg akkor, ha még fejek is hullnak benne. Mindenkinek kell egy kis reklám, miért lenne ő a kivétel?

Mami: Nem ülhetünk tétlenül!

A férfiak elengedik Keretet, visszatérnek a helyükre. Gizu Ödihez siet.

14. BEÁLLÍTÁS

Gizu, Nyomozó, Ödi

Gizu (a Nyomozóhoz): Mit akar még tőle? Miért nem hagyja békén?

Ödi: Gizu, ez nem a te dolgod, ne szólj bele!

Nyomozó: Tessék, hallgatom!

Gizu: Maga egy utálatos fráter!

Nyomozó: Tudná ezt bizonyítani?

Gizu: Bizonyítani kell?

Ödi: Menj a helyedre!

Nyomozó: Maradhatunk a feltételezés szintjén, de akkor ahhoz kell igazítanunk a hangnemet.

Gizu: Ödi, én ezt nem értem.

Ödi: Miért ütötted az orrod olyan dolgokba, amelyekről fogalmad sincs! Megmondtam: eredj a helyedre!

Nyomozó: Feltételezem, a tanárnő szintén rokon.

Gizu: Tessék???

Ödi: Az édesanyám húga.

Gizu: Igen, a Mami húga vagyok, és ukrán nyelvet tanítok a helyi iskolában. Családi állapotom: hajadon.

Nyomozó: Gyerek?

Gizu (felháborodva): Tisztességes nő vagyok!

Nyomozó: Bocsánat! Soha nem vágyott családra?

Ödi: Miért kérdez ilyen marhaságokat?

Gizu: Vágyini vágytam, de amire vágyunk, ritkán kapjuk meg.

Nyomozó: A család akarata erősebbnek bizonyult. A későbbiekben nem nyílt alkalma arra, hogy férjhez menjen?

Ödi: Mi ez? Lelki segélyszolgálat?

Gizu: Ha megismerne egy csodálatos nőt, aztán arra kényszerülne, hogy a pótlékával érje be, ön mit tenne?

Ödi: Gizu, ennek semmi értelme sincs!

Gizu: Még hogy semmi értelme! Ha nem úgy történtek volna a dolgok, ahogy történtek, a világon se lennél!

Nyomozó: Az előbbiekre visszatérve: a férfiaknál ez másképp működik.

Gizu: Gyenge nő létemre mit tehettem volna? Mami volt az idősebb lány, neki illett előbb férjhez menni.

Nyomozó: Így már érthető...

A Nyomozó visszamegy a székéhez. Ödi átkarolja Gizut, visszakíséri az asztalhoz. Leülnek. Ványa és Icu feláll, a terített asztalhoz megy.

15. BEÁLLÍTÁS

Ványa, Icu

Ványa: A vesztemet akarod? Ha rájönnek, hogy ami köztünk van, több mint jópofa pajtáság, elevenen nyúznak meg. Nehéz ezt megérteni?

Icu: Nem akarom!

Ványa: Nem akajom!... Mint egy gyerek. Hogy sulykoljam bele a szép buksidba: nem vagy több az életemben egy strigulánál. Szép volt, jó volt, elég volt! Nézz rám, nézz meg jól: ez a pókhasú, nyugtatókon élő, kopaszodó valaki lenne álmaid lovagja? A te helyedben szégyellnék kiállni az emberek elé egy ilyen alakkal, nemhogy egy életet rááldozni.

Icu: Nem taszithatsz el magadtól, nincs hozzá jogod!

Ványa: Hetyere-petyere... Ezt a mondatot a szappanoperákban naponta hússzor elisméltik, és te most elvárnád, hogy gáláns lovagként a lábad elé vessem magam, ígérjek füt-fát, valljak sírig tartó szerelmet? Nem, kislány!

Icu: Semmit nem akarok. Ígérem: szófogadó leszek, hűséges... Bebizonyítom... Az ajándékaid sem kellenek, a pénzed sem. Szerelmes vagyok...

Ványa: Hagyjuk a témát! Te meg a szerelem! Tudod is te, mi az! Nem egy fantáziadús leányzó érzélgése, nem a kaland izgalma, a klassz dolog, a menő érzés, hencsergés az ágyban... Eredj dolgozni, tanulni, unalmadban ne azzal kényeztesd az egódat, hogy éltes férfiak fonnyadékát markolgathatod! A veled egykorú lányok tíz-tizenkét órát güriznek a varrógépeknél, kórházak folyosóit törlik fel, kiszolgáltatót vendégmunkások a nagy idegenben, vagy tanulnak, tanítanak. Tudják, mi az élet! Te mit tudsz, mihez értesz? Mi az, amiért egy férfinak érdemes lenne felfogni rajtad? Te csak a pénzt tudod költeni, feszíteni az apád pénzén szerzett kocsiban... Nevetséges! Nincs idegem a kised játékaidhoz, Icu. Örgszem.

Icu: Mondhattad volna, amikor dugtál, hogy strigula vagyok! Hogy egy pókhasú, idegyenge alak azért csöcsörészi sorra a falubeli lányokat, mert olyan közhelyes, hetyere-petyerés az élet, hogy azt csak árokháti kiskirályként lehet elviselni. Vedd tudomásul, én nem mosónő vagyok. Tudom, ki vagyok, és ha kell, bebizonyítom!

Ványa: Az isten szerelmére, csendesebben!

Icu: Csak nem félsz?!

Ványa: Félek. *(Csend.)* Nem vagy buta lány.

Icu: Vasárnap hová kirándulunk?

Ványa: Ahová csak akarsz.

Icu: Szeretsz?...

Ványa sietve távozni akar, a Nyomozó azonban útját állja. Icu a terített asztalnál marad és jó étvággal enni kezd.

16. BEÁLLÍTÁS

Ványa, Nyomozó

Ványa: Nincs mondanivalóm!

Nyomozó: Kissé ingerült.

Ványa: Csodálja? Kezdődik a szavazás, és nem elég, hogy nekem kell mindenről gondoskodnom, még egyesek hascsikarásával is foglalkoznom kell.

Nyomozó: Relaxáljon. Lélegezzen mélyen, és közben gondoljon valami megnyugtató dologra: a hegyekre, a tengerre... Nálam bevált.

Csend.

Ványa: Kifogyott a kérdésekből? Nem hiszem, hogy az ügyosztályuk beosztottjai különórákat vesznek udvariasságból.

Nyomozó: Kíváncsivá tett. *(Leül a székére.)* Milyennek lát bennünket egy kívülálló?

Ványa (fől-alá jár a Nyomozó előtt): Milyennek...?

Nyomozó: Például: felkeresem önt, a falu jegyzőjét a hivatalában. Hogyan képzeli el a találkozást?

Ványa: Miért nem kerestem még?

Nyomozó: Mondjuk, kiképeztek a türelemre. Hogy kivárjam, amíg elkövet valami ostobaságot. Most ön következik...

Ványa: A regulájuk így szólhat: ha belépsz egy hivatali szobába, úgy ülsz le arra a kibaszott székre, hogy közben nem kérdezel senkitől semmit. Elutasítod a kínálgatást, nem csevegsz az időjárás viszontagságairól. Közönyös, megközelíthetetlen vagy. A delikvens közben előadja a magánszámát: esküdzik, vádaskodik, bizonygat, majd beszél a nehéz gyermekkoráról, és amikor már ott tart, hogy a jó öreg édesanyját is feladná – felteszel egy banális kérdést.

Nyomozó: Például?

Ványa: Például ezt: „Hogy szolgál a kedves egészsége?”

Nyomozó: Hogy szolgál a kedves egészsége?

Ványa: Majdnem elfelejtettem: a szerelő Józsi üzeni, megjavította a kocsiját, mehet érte.

Nyomozó: Nem az enyém, hivatali kocsí. *(Feláll.)* Amit mondott, annyit tudnék hozzáfűzni: régen talán így működött, talán nem. De hogy önök miért nem képesek szakítani a múlttal, az a kívülről számára rejtély. Olvasom a bizottság névsorát: tag a mezőgazdasági dolgozók részéről; tag a közétkeztetési dolgozók részéről... Nincs hazánkban elég párt, társadalmi szervezet? Ragaszkodásuk egy letűnt korszak formuláihoz az én szememben ostobaságnak tűnik. Hol van már a közétkeztetés, a szervezett mezőgazdaság! A faluban nagy a munkanélküliség, a halandóság, a születések száma meg... Maholnap bezárhatják az iskolát!

Ványa: Az állam a hibás!

Nyomozó: Hát hogyan! Tegnap Pista bácsi ugyanezt mondta, és én azt feleltem: lehet, hogy igaza van, Pista bácsi. De egy közhivatalt viselő, magát értelmiséginek tartó ember hogy mondhat ilyet! Ne várja tőlem, hogy minősítsem.

Csend.

Ványa: Ön magyar? Azért kérdezem, mert akcentus nélkül beszél a nyelvet, és azt nagyon tudom értékelni. Én ugyanis ukránnak születtem, mint maga...

Nyomozó: A szart sem érdekli, hogy maga minek született! Még egy ilyen célzás, és úgy nyakába varrom a nemzetiségi izgatás vádját, hogy arról koldul! *(Hosszú csend.)* Egyébként: ha ebben a faluban tutuul beszélne, akkor egy tutu nyelvet beszélő munkatársat küldték volna ide, és ő is éppúgy kíváncsian várna választ a következő kérdésre, mint én. A bizottság összetételét illetően egy családfa-félét próbáltam felállítani, de az mindinkább családi gyökérhez kezd hasonlítani, amely ezen a szerencsétlen falun élőszködik. Erről mi a véleménye?

Hosszú csend.

Ványa: A magyar sógor-koma nemzet.

Nyomozó: Ostobaság! Szerintem mindaz, ami itt van, az elpfátlanodás felső foka. Itt az árokparti fűszál is ügyészért kiált!

17. BEÁLLÍTÁS

Mami, Icu

Mami: Icukám, drága!

Icu: Igen!

Mami: Kis beszédem volna veled.

Icu (abbahagyja az evést): Miről?

Mami: A Bedek fiúról.

Icu: Péterről? Tudtommal gyógyíthatatlan beteg.

Mami: A Pálról.

Icu: Kész röhej! Elhajtja a háztól a feleségét, odaveszi a szeretőjét, aztán visszaveszi az asszonyt, elzavarja a szeretőt; jön a válóper és az újabb szerető, majd megint a régi asszony... *(Nevet.)* Most a szerencsétlen Pál ott ül tők egyedül a bazi nagy házában és a kutyanak sem kell.

Mami: Ennyire mulatságosnak találod?

Icu (tovább nevet): Siratnom kellene?

Mami: Mondok valami fontosat: odaígértük neki a kezedet.

Hosszú csend.

Icu: Ez most komoly? És engem meg sem kérdeztetek: te hülye tyúk, ez van, mit szölsz hozzá?!

Mami: Az első, amit tenni fog: rád íratja a bazi nagy házának a felét.

Icu: Kevés! *(Csend.)* Mit nézel? Azt vártad, hogy jelenetet rendezek, hogy rátok borítom az asztalt, vagy bánatomban kútba ugrok? Nekem új kocsik kell és sok-sok pénz. Ezek fejében ígérem nektek, annyira boldogtalanná teszem azt a szerencsétlent, hogy kínjában vonítani fog.

Mami (döbbenet): Nem ismerek rád!

Icu: Rég unom a szende szűz szerepét. Most, hogy nekem is osztottatok lapot, bolond lennék, ha nem használnám ki.

Mami: Én a te korodban...

Icu: Lenyúltad Gizu szeretőjét. Sebaj, részemről megbocsátva.

Mami: Hazugság!

Icu: A Tata tuti tudja. Ede előbb volt az ő testvérbátyja, mint a te férjed...

Etu visszajön, részegen.

18. BEÁLLÍTÁS

Etu: Mit néztek? Nézzetek!... Ti vagytok a hibásak! Ti tehetek mindenről! Mi az? Érdekes, ezen még nem gondolkodtam. Először van Isten, azután vagyunk mi. Nézzétek, repedeztek a körmeim. A lábujjaimon is. Mutassam meg? Borzasztó, mennyire öregszem! Tegnap... Mégse... Volt egy rémálmom... Nekem olyan rémálmaim vannak, néha fel sem akarok ébredni belőlük. Nem tudjátok, miért? Már semmit nem tudok. Miért vagyok itt? Nagyon sok a piros. Honnan szedtétek a sok pirosat? Zöldeket hoztatok! Tengerzöldet, annak megnyugtató a hullámvázása. Értitek? Nem értitek... Ezek vagytok ti! El akarok töletek menni! Menni, mendegélni csak úgy neki a világnak... Ismeritek a szerelmet? A boldogságot? Mit tudtok ti? Falni, baszni, azt igen, de az élet valami más: tengerzöld hullámvázás. *(Térdre rogy.)* Imádkozom. Ne zavarjatok, hagyjatok! Nevetséges... Szánalmas... Kicsi... Ámen! *(Megpróbál felállni, de visszarogy.)* Ne segítsetek! Engedjétek! Világgá akarok menni. Felülni a tízórás vonatra... Adjatok kölcsön egy kis pénzt! *(Négykézláb az asztal irányába indul.)* Nem kell sok... Veszek műkörmöt, meg mit veszek? Na, mondjátok már! *(Elterül a padlón.)* Mit kell megvennem? Vajon mi hiányzik?...

Mami és a Nyomozó Etu felé indul.

19. BEÁLLÍTÁS

Mami, Nyomozó

Mami: Ezt akarta? Elérte!

Nyomozó: Nem kellene orvost hívni?

Mami: Honnan? És miért? Magához, hogy kigyógyítsa a rögöszmájából? Mondja már: mit akar ránk bizonyítani? Élünk, ahogy lehet: máról holnapra. Egyikünknek sincs tengerparti üdülője.

Nyomozó: Szokott sakkozni?

Mami: Nem játszadozással ütöm agyon az időt. De ha érdekli, megmondom: tudok sakkozni.

Nyomozó: Több mint egy hete kerülgetem a gyalogokat, támadom a tiszteteket. Az utóbbiak hol huszárosan menekülnek, hol létszámfölnnyel támadnak, és közben sejtem, érzem: nem az irhájukat mentik, hanem valaki mást védenek. Ki az a valaki? Kiért

áldoznák fel magukat, ha arra kerülne a sor? Ez a legfontosabb kérdés számomra. Ki az az ember, aki úgy, annyira meg tudja válogatni, kézben tartani a segítőit, hogy azok a bajban ennyire kitartanak mellette?

Mami: Hova akar kilyukadni? Nekem erre nincs időm!

Nyomozó: Olvasom az ágyban a kedvenc költőmet...

Mami: Nem érdekel a kedvenc költője. Azt kérdezze, amit tudni akar!

Nyomozó: Honnan indultak? Mi volt az a gazdasági szédelés, ami összehozta, összekovácsolta ezt a választási bizottságot?

Mami: Nem tudom, miről beszél. Olvassa inkább a kedvenc költőjét, általa kedvére képzeleghet!

Nyomozó: Tudja, asszonyom, épp ilyennek képzeltem el az első csörténket, méghozzá a költőm versei nélkül.

Mami: Én semmilyennek. Megbocsát, de nekem ezt az asszonyt illik lefektetnem.

Nyomozó: Ki fog helyette aláírni?

Mami: Annyi lelket még biztosan tudunk beléje verni.

A választási bizottság tagjai felállnak, az asztal bal végénél egymás mögé sorakoznak, kivéve Véghet és Erőst, akik az asztalhoz viszik, székre ültetik Etut. Megkezdődik az aláírási procedúra.

MÁSODIK FELVONÁS

Etu kivételével a választási bizottság női tagjai az asztalhoz ülnek, a férfiak egy része ingujjban álldogál, néhányan föl-alá járnak a teremben. A Nyomozó változatlanul a szavazófülkék elé állított széken ül.

1. BEÁLLÍTÁS

Etu (kábán, gyűrötten bejön): Megmondanátok, hová dugtátok a piámat? Adjátok elő! Beteg vagyok! A perceken összehányom magam. Hányini fogok! Hányini... a szaros választásotokra. Gyorsan! Rosszul vagyok! A perceken... *(Előrehajol, öklendezik.)* Megmondtam... A kurva életbe, és nem akartok segíteni! Miért nem értitek meg, hogy beteg vagyok, nagyon beteg?! Megdöglök!... *(Felegyenesedik, körbejár a férfiak közt.)* A gyilkosaim akartok

lenni? Egy féldecit, csak egy kortyocskát adjatok, hogy rendbe jöjjön a gyomrom! Nem bírja a rohadt ivást. *(Sír.)* Adjatok!... Legyetek emberek, segítsetek! Értitek? Gyógyulni akarok, szükségem van pár korty italra!... *(Kifakadva.)* Szemetek vagytok, trógerék! Rendben, vétetek magamnak, de azt nem köszönitek meg! Hé, Nyomozó úr: meghív egy körre? Cserébe mesélek. Érdekes dolgokat tudok ám... *(Ódihez, aki utána nyúl.)* Te meg mit kaparászol? Vodka van? Nincs! Akkor meg mi a jó frászt akarsz? Baszni?! Baszogasd az édesanyádat, ne engem! *(Keret arcul üti.)* Ez most mi volt? Ezt érdemlem tőled annyi év után? Ezt?! Vedd tudomásul, nem érdekelsz! Nem vagy az uram. Érted?: soha nem kellesz többé! *(Keret elől a nőkhöz menekül.)*

Tata, Póth, Végh és Erős előre jön a szavazóurna mellé.

2. BEÁLLÍTÁS

Tata, Póth, Végh, Erős

Végh: Tata, tartozik nekem!

Tata: Persze!... A plébánostól az atyaúristenig mindenkinek. Sajnos, fiam, református vagyok.

Végh: Nem vicc!

Erős: Úgy van!

Tata: Sehogy nincs! Rendelés, leszállítás, fizetés... Ez a helyes sorrend.

Végh: Kétszáz üveg vodkát szállítottam le, hol az ára?

Tata: Megküldtem. Te tudod, hová tetted.

Végh: Egy kopijkát sem láttam.

Tata: Persze!... Kezd felnyílni a csipád, az a baj. Csak utánam, fiam, csak utánam! Ha meghaltam, te vagy a császár, de addig az én szavam ér, a tied csak duma.

Végh (Erőshöz): Vitatkozunk?

Erős: Nekem nyolc!...

Tata: Nézzük át még egyszer! *(Póthoz.)* Odaadtad Véghnek a száz dollárt?

Póth: Esküszöm!...

Tata: Nekem ne esküdj! Odaadtad vagy nem?!

Póth: Oda.

Végh: Hol? Mikor? Tata, ismersz. Van bennem betyárbeccsület. Ha nálam lenne, nem tagadnám.

Tata (Póthoz): Még számolunk! *(Előveszi a pénztárcáját.)*
Hriivenyben az mennyi? Mennyi most a dollár?

Végh: Négy száznyolcvan.

Tata (leszámolja a pénzt az urnára): Soha ne bizz meg a fiaidban! Ott fognak átverni, ahol tudnak. Végeztünk?

Végh (átszámolja a pénzt): Van még egy régebbi... A színesfémkorszakból...

Tata: Régebbi tartozás? Te tudod a legjobban, hogy soha nem foglalkoztam... vasakkal.

Végh: Maga nem, de a két fia igen.

Tata: Mese!... Ne nézz hülyének, pipogya vénembernek!

Végh: Ötszáz dollárral lógnak nekem, és a pénz ma kell!

Tata: Persze!... A családom meg maradjon pucér fenékkal.
Végh, ne akard, hogy csúnyát mondjak!

Végh: Azt mond, amit akar, nekem a pénz kell!

Póth (Végh vállát markolászva): Nem dirigálsz, öcsike! Értve?
Vagy zsebben viszed haza a tőköd!

Mami felugrik a helyéről, odasiet a civakodókhoz.

3. BEÁLLÍTÁS

Mami: Melyikötök kezdte? Tata? Végh? Ide a pénzt! Kérem! *(Végh átadja)* Eszementek, azok vagytok! Úgy tesztek, mint az egyszerű kisasszonyok, akik akkor kaptak hajba a vagyonért, amikor már semmijük sem volt a rogyadozó házuk puszta falain kívül. Csináljátok! Addig verjétek egymás fejét a falhoz, míg rátok nem dől a ház! Ostobák! A helyett, hogy szétnéznétek és meglátnátok, ami nincs; hogy mit lehetne csinálni, mit nem... Nem! Gyerünk, harapjuk át egymás torkát! *(Csend.)* Na, mire vártok? *(Csend.)* Pénzre lesz szükségünk, sok pénzre. Ezen forogjon az agyatok, nem azon, hogy ki kinek tartozik! Különben bezárhatjuk a boltot!

A férfiak eloldalognak, Mami visszaindul az asztalhoz. Gizu odamegy a Nyomozóhoz.

4. BEÁLLÍTÁS

Gizu, Nyomozó

Gizu: Bocsánat!

Nyomozó: Igen!

Gizu: Olyan nyugodtan ül itt egész délután... Nem is tudom, hol kezdjem...

Nyomozó (feláll): Tessék!

Gizu: Köszönöm. *(Leül a Nyomozó helyére.)* A lábam miatt, tudja... Vének már.

Nyomozó: Valami frissítőt?

Gizu: Ne menjen, kérem! Kérem!... A kis bátorságom számomra nagy dolog. Érti? Védtelen, kinevetett nő vagyok. Hisz tudja...

Nyomozó: Senki nem neveti ki. Gúnyolódást sem vettem észre az emberek szavaiban, sandaságot sem, ami arra utalna, hogy önről mást mondanak, mint amit gondolnak.

Gizu: Ó, maga igazán rendes! De én tudom, amit tudok. Itt az élet nem az... Városon könnyű: ha kedve van, színházba mehet, szórakozhat. Megválogathatja a társaságát: a barátait... A szerelmeit nem, de akkor is... Nem falu. Nincs arra ítélve, hogy egy televízió előtt kucorogja le az életét, vagy regényeket olvasva, amelyek arról szólnak, hogy tágas a világ és hatalmasak az emberi szenvedélyek. Itt mi van? Irigység, kapzsiság, gyűlölet, gőg, csak azért is... Nem tisztelik egymásban az embert. *(Csend.)*

Nyomozó: Nehéz erre bármit is mondani. De higgye el, a csüggedés városon is csüggedés. Milliós nagyvárosban is éltem, dolgoztam, így tudom, ott sem tisztelik jobban az emberek egymást, mint falun. Sőt! Rafináltabbak, kivertebbek: kifinomultabb módszerekkel tudják álcázni valódi énjüket. Volna miről mesélnem...

Gizu: Délután hazamegyek az iskolából, ellátom az aprójószágot, aztán – semmi. Ülök, várok. Átjön az egyik szomszédasszony, aki rég elvált, később átjön a másik, az özvegy, akinek a férje balesetben halt meg, és beszélnek, csak beszélnek, hetet-havat összehordanak, én meg folyton úgy érzem, hogy közben rajtam nevetnek. Szinte hallom, ahogy kuncog bennük a kisördög! Tudja, nehezen élnek: se új ruha, se divatos cipő, és telente, ha nagyon hideg van, hozzám járnak melegedni. És mégis... A nők nagyon kegyetlenek tudnak lenni. Ért engem? Nekik gyerekeik vannak, unokáik lesznek, de nekem mi van? Jómódom? Ede halála óta csak ülök és várok. Mami mindent elvett. Inkább ölt volna meg! Mert én gyáva vagyok a halálhoz! Nem csoda, ha röhögnek rajtam. *(Hosszú csend.)* Elárulok magának valamit: Mami gyűlölte Edét.

Nyomozó: Miben halt meg Ede?

Gizu: Ne gondoljon rosszra! Szabályos rákban: operációkkal, sugárkezeléssel, és csak az Isten a megmondhatója, mennyi fájdalommal, szenvedéssel. Felörlődött. Naiv fantaszta volt... Egyszerre akart tökéletes férj, szerető, mérnök és képmutató bürokrata lenni.

Nyomozó: Meddig tartott a kapcsolatuk?

Gizu: Az ő haláláig. Mami persze mindenről tudott, már akkor mesterien mozgatta a szálait. *(Hosszú csend.)* Temetés. Edét temetjük. Az udvar tele néppel, a papunk szép búcsúztatót mond. Mami a koporsó mellett áll a nagyocska kisfiával. Én kicsit hátrébb, oldalvást. Legszívesebben üvölnék, de nem tudok sírni. Mamit nézem. Őt és a kis Ödit, és nem értem... Amit nem értek: mintha egy idegent temetnénk, nem az urát. A kisfiával foglalkozik, neki magyaráz, vele beszélget. Gyásznak, megrendülésnek nyoma sincs az arcán. A tekintete meg, amit folyton Ödikén felejt, végig többről árulkodik – érti! –, mint óvó, becéző szeretetről. *(Feláll.)* Ennyit akartam elmondani. Úgy értelmezi, ahogy akarja.

Gizu visszamegy a bizottsági asztalhoz, a Nyomozó leül. Icu a teremben körbejárva Ödit keresi.

5. BEÁLLÍTÁS

Icu, Ödi

Ödi: Mit akarsz?

Icu: Gonoszok vagytok! Az vagy te is, gonosz!

Ödi: Meghibbantál, vagy mi a nyavalya lelt?

Icu: Tudod te azt! Lejárattatok a falu előtt. Boldogtalan Pállal...

Ödi: Az kicsoda? Nem ismerem!

Icu (sírva): Nektek minden szabad? Velem meg lehet csinálni, mert... Odaigérni...

Ödi: Beszélj világosan, hadd értssem!

Icu: Mi vagyok én? Egy kutya?

Ödi: Menj magadnak, hagyj engem békén! Van itt elég baj.

Icu (a sírást abbahagyva): Akkor is gondolhattál volna rá, mikor a hátam mögött polgármesternét akartál csinálni belőlem!

Ödi: Én?!

Icu: Azt hitted, szétteszem a lábam és meglesz mindenem,

szava sem lehet senkinek. De nekem van! Akkora hangom, hogy belesüketülsz!

Ödi: Engem ne fenyegezz, mert ha visszafenyegettek, azt megkeserülöd! Ami meg a zagyvaságaidat illeti: semmi olyanról nem tudok, miszerint bárkinek odaigértelek volna. Van apád, minek törődnék veled?

Icu: Ezek vagytok ti: egyik keni a másakra, az a harmadikra, végül kiderül, hogy senki nem akart és nem csinált semmit, az a hülye tyúk találta ki az egészet, mert baszni akar, de jó pénzért...

Ödi: Leszállsz rólam végre? Fogd be az ocsmány pofádat!

Icu: Sokat tudok rólatok, és bolond lennék befogni a számat. Gazemberek vagytok, azok! És te a legnagyobb! Te, te mama kedvence!

Ödi (ütésre emeli a kezét): Kis szajhája!

Icu: Mama kedvence!... *(Elfut.)*

Ödi (elindul Icu után): Ha a kezembe kerülés!...

Inga megpróbál kisomfordálni a teremből, de Ödi észreveszi. Megragadja, a falhoz taszítja és arcul üti.

6. BEÁLLÍTÁS

Ödi és Inga

Ödi: Hova az anyád kínjába?! Hova?! Kitaposom a beled, úgy bosszants fel! Mit gondolsz, te szarházi, csak úgy leléphetsz, mert eszedbe jutott a feleséged feneké?!

Inga: A vécébe akartam menni.

Ödi: Inga, nekem ne hazudj, mert ha én szaratlak meg, belezöldülsz. Mit akarsz? Kit nézel hülyének?

Inga: Csak azt hittem...

Ödi: Halljam, mit hittél?!

Inga: Hogy végeztünk.

Ödi: Egy életre, Inga.

Inga: Szólni akartam az asszonykámnak, hogy várjon bennünket.

Ödi: Ha arra a rémséges lotyóra gondolok, nem csak az étvágyam, de az életkedvem is elmegy. Mondjad már: mikor peterélted meg utoljára? A nászéjszakán?

Inga: Nem beszélhetsz így az unokahügodról!

Ödi: Még igyebbül is, ha az ura ilyen szar senkiházi! Te, van neked olyanod, vagy csak a szakállad nő? *(Gúnyosan nevet.)*

Inga: Ne vess csak, velem könnyű elbírní!

Ödi: Birkózzon veled a rosseb, annyit se mondok, hogy állj arrébb! De ha már bérbe adtad a feneked, akkor tartsd itt, és fel se derengjen benned, hogy megúszhatod. Ingácskám, mi egy csónakban utazunk...

Árva útját állja a bizottsági asztalhoz visszatérő Maminak. Előre jönnek.

7. BEÁLLÍTÁS

Árva és Mami

Árva: Mami, van egy problémám. A házunk anyám nevéen van. Úgy okoskodtunk az asszonnyal, amikor nem ivott, hogy ráíratjuk valamelyik lányunkra, ne fizetgessünk kétszer. De most, hogy ez van, a Julis ráadásul megint iszik, nincs kivel meghányinyvetni a dolgot. Felakasztom magam, fel én! Gondolj bele: talpon vagyok hajnaltól napestig, meleg ételt csak akkor eszek, ha főzők magamnak. Már összeaszott a gyomrom! Szóval, érdekelne...

Mami: Mi érdekelne?

Árva: Azt rebesgetik a népek, hogy aki kicsit is benne van, annak mindenét elveszi az állam. Hiába mondom, hogy kicsit sem vagyok benne, Bélus szomszéd csak erősködik, azt mondja: ez a haszonélvezőkre is vonatkozik. Hát mit élveztem én? Surdé korom óta a földet túrom, akkor ülök le, ha eszek. Ez lenne a fene nagy élvezet? A házunk már állt, mikor az oroszok bejöttek. Vigyék a tehenet, az aprólékot, szedjék szét az ólat, ahogy negyvenhétben az apámét szétszedték, de a házhoz senkinek semmi köze! Az még az anyám nevéen van!

Mami: Nem tudod, kitől ered a szóbeszéd, hogy elveszik a házadat, mert a Végh Tibi apósa vagy? Emlékezz csak!

Árva: Ettől is, attól is hallottam, de hogy kitől ered...?

Mami: Kitől hallottad legelőször?

Árva: Először? Tán az asszonytól. Azzal jött haza nagy boldogan, hogy mehet a lánya cselédnek, az ura meg a csurmába. Meglegyintettem. Ha nagyon részeg, mindig meglegyintem... De csak nem fogta be a száját: táncolt és dalolt örömeiben, világgá visongta, hogy a lányából hétfőre koldust csinál a törvény.

Mami: Mikor volt ez? Tegnap, tegnapelőtt?

Árva: Tegnapelőtt este. Aznap éjjel ellett a Bélus tehene...

Mami visszaül a bizottsági asztalhoz. Árva elvegyül a férfiak közt. A Megfigyelő az irattartójával és a székével együtt a Nyomozó mellé telepszik le.

8. BEÁLLÍTÁS

Megfigyelő, Nyomozó

Megfigyelő: Összezavarodtam. Hihetetlen! Már az is, hogy ilyesmi egyáltalán megtörténhet. Jesszusom! Hogy egyetlen szavazó se jöjjön el szavazni!... A közvetlen hozzátartozók sem! Téboly! Ha ezt filmen látom vagy könyvben olvasom: könnyesre röhögöm magam. De hogy a valóságban és éppen velem... Agyrém! Tán nem is igaz...

Nyomozó: Mit fog írni a jegyzőkönyvbe?

Megfigyelő: Fogalmam sincs! Ezen még nem gondolkoztam. (*Rágyújt.*) A választási törvényben sok mindenre van paragrafus, de hogy mi a teendő, ha a szavazók egytől egyig távol maradnak!?...

Nyomozó: Szerintem új választást kell kiírni. De ez nem a mi dolgunk. Vannak törvénycsinálók és törvényörök, törjék ők a fejüket.

Megfigyelő: Könnyen beszél. De most, ha jobban belegondolok, kinek a neve szerepel majd az újságokban? Maga csak nyomozószerv lesz, de én ipszilonné, vastag betűkkel.

Nyomozó: Miért baj az?

Megfigyelő: Hülyének néz? Holnapután behivat a főnököm, alaposan kikérdez, aztán újra kikérdez, és közben arról biztosít, hogy a hivatal minden munkatársa velem van, a takarítónőket is beleértve, és ha problémám adódna, forduljak bátran... És így tovább. Nem teketóriázik, megbíz egy, a képesítésemet meghaladó feladattal, szoros határidőt szab ki, és közben mosolyog, a bizalmáról biztosít, mert ez a minimum, amit megérdemel a hivatal egyik letehetségesebb, legnagyobb jövő előtt álló munkatársa...

Nyomozó (nevetve): Ekkor maga kikéri a munkakönyvét...

Megfigyelő: Egészségi állapotomra hivatkozva... De ezt honnan tudja?

Nyomozó: Maga nem tűnik naiv leányzónak. Tapasztalatból tudja, ez a legrövidebb útja annak, hogy valakit idegileg kikészítsenek,

távozásra birjanak. Nem szeretik az ilyen „keveredés-ügyeket”, ahol ipszilonnéval kapcsolatban milliószor szóba kerül a hivatal neve is. De mi lesz aztán? A férje munkanélküli, most ment csödbe egyik újabb vállalkozása, a kisfia elit iskolába jár, az is sok pénz, és most a maga fizetése is kiesik... Mi lesz akkor?

Csend.

Megfigyelő: Tekintsem zsarolásnak?

Nyomozó: Védelmet kínálok. Hogy pontos legyek: tanúvédelmet.

Megfigyelő (elnyomja a csikket, újabb cigarettára gyújt): Az egész vonalon?

Nyomozó: A takarítónőig bezárólag.

Megfigyelő: Se újság, se név?...

Nyomozó: Azt sem fogják tudni, hogy a világon van.

Megfigyelő: Nagyon egyszerűnek tűnik, épp ezért gondolkodnom kell rajta.

Nyomozó: Nem sok ideje van rá. Hat órákor befejeződik a „választás”, és attól a perctől fogva az események önmagukat görgetik tovább.

Megfigyelő: Mit kell csinálnom?

Nyomozó: Szó szerint leírja a beszélgetést, ami ön és a Mami közt zajlott le ma reggel. Aztán dátum, aláírás...

Megfigyelő: Honnan tudja, miről beszélgettünk?

Nyomozó: Én semmit nem tudok, maga a tanú.

Megfigyelő: Félelmetes!...

Nyomozó (rezignáltan): „Az élet nem lakodalmas út.”*

A Megfigyelő papírlapot vesz elő és írni kezd. Inga a bizottsági asztal elé siet.

9. BEÁLLÍTÁS

Inga: Jó állásom volt, megbecsültek. Reggel mentem, este jöttem, aktatáskával és nyakkendősen. Mit adatok cserébe? Egy hájas vénlányt az ígérettel, hogy ezen túl az elithez tartozom, mindenem lesz, úri dolgom. Mi lett belőle? Rohangálhatok hat helyett, és túrnöm kell egy elkényeztetett fehércseléd rigolyáit.

* Borisz Pasztemak (Illyés Gyula fordítása)

Ezért várnátok el, hogy éveket üljek? Szerintetek igazság ez? Adtatok nekem legalább egyszer egy nagyobb összeget, hogy boldoguljak? Nem adtatok. Némi aprót löktetek, és elvártatok, hogy kezet csókoljak érte. *(Beint.)* Ezt nektek, mondtam magamban; lesztek még bajban, fogtok még nyűszíteni! Hazamegyek, és úgy kivágom a házamból azt a lötytedt picsát, hogy a lába nem éri a földet! Végeztünk. Mától kezdve nekem nem dirigáltok: Inga, eredj ide, eredj oda! *(Elindul a kijárat felé.)* Tanúm a falu... Bolond lennék! Hányingerem van, ha csak ránézek! Rám ne számítsatok! Értitek? Visszamegyek a földhivatalba, aktatáskásan... *(Elmegy.)*

Ványa föl-alá jár, aztán odalép a Mamihoz.

10. BEÁLLÍTÁS

Ványa, Mami

Ványa: Gyere, beszélünk kell!

Mami: Ott az ajtó!...

Ványa: Nem vagyok gyáva! Vannak problémák az idegimmel, de nem vagyok gyáva!

Mami: Csendesebben! *(Feláll, Ványával együtt a szavazóurna felé indul.)*

Ványa: Mit tudnak ránk bizonyítani? Na, mit?!

Mami: Amit csak akarnak.

Ványa: A föld és a kolhozvagyon privatizációja törvényes volt. Minden jogosult megkapta a részjegyét. Ki tehet arról, hogy elkótyavetyélték, hittek az ilyen-olyan társulásoknak, Kft.-nek? Kapitalizmus van, ami nem arról szól, hogy...

Mami: Pontosan tudom, miről szól. Látom, megint az ábrándok világába ringattad magadat. *Ványa:* kiknek a neve szerepel az ilyen-olyan társulások, Kft.-ék alapító okirataiban?

Ványa: Semmit sem bizonyítanak. Az ország destabilizált gazdasági és pénzügyi helyzete, a magas kamatok, az elavult technológia, a fizetőképes kereslet hiánya... Soroljam még?

Mami: Blabla! Amúgy: nincs idegem ahhoz, hogy az ostobaságaidon rágódjak.

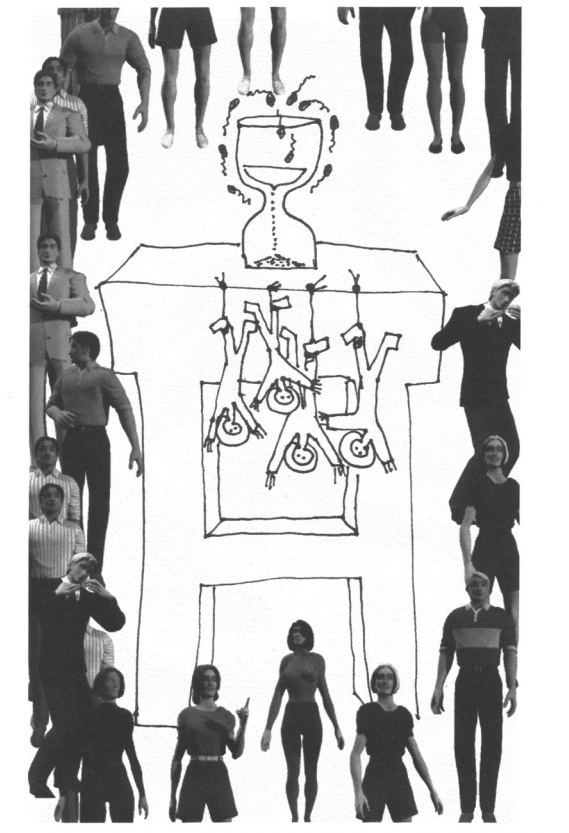
Ványa: Visszatükrözik az adott helyzetet, amelyben a cselekvést korlátozó törvényes keretek negatív irányba terelik az állampolgárok erkölcsi megítélését.

Mami: Ki ítél meg kit? Gondolkozz már! Úgy magold be az újságok vezércikkeit, hogy én is értsem! Bár lenne mibe kapaszkodnunk!

Ványa: Vannak barátaink, kapcsolataink.

Mama: Felejtse el! Rádásul a mozdítható tőkénk nagy részét elvitte a tűzijátékos falunap, a hét falura szóló bálók, a százdolláros ruhák, amelyek dugig megtöltik András feleségének szekrényeit. És ha hivatalból rendelnek mellénk ügyvédet, akkor nekünk anyyi.

Ványa: Te vagy a hibás! Én megmondtam: az az ember gyenge, összeroppan, és szarba visz bennünket. Megmondtam! De te nem hallgattál rám, soha nem hallgattál rám!

Mami: Csillapodj!

Ványa: Semmi közöd hozzám, érted, semmi közöd hozzám! (Járkálni kezd.) Megmondtam!... Hülyének néztetek, barátocskáim?! Végképp nem érdekeltek!...

Mami a helyére megy. A Nyomozó feláll, a kijárat felé indul. A köréje fonódó férfigyűrűből Keret tör ki, megállítja.

11. BEÁLLÍTÁS

Keret, Nyomozó

Keret: Várjon! Mondani akarok valamit. Mindent el akarok mondani!

Nyomozó: Mi az a minden?

Keret: Az Ödivel való társulásunkról, a szemétegetésről...

Nyomozó: Hallgatom. (Az órájára néz.) De nem gondolja, hogy kissé elkéssett vele?

Keret: Eturól is...

Nyomozó: Rendben. (Visszamegy a székéért, előre hozza.) Üljön le! Mutatok egy fényképet. Feleljen: egyre gondolunk?

Keret: Ez ő...

Nyomozó: Kilencvennyolc táján tűnt el a szervezett bűnözéssel foglalkozó osztály látóköréből. Mi történt? Felhagyott a lányok úgynevezett külföldi munkavállalásának szervezésével? Ne nézelődjön hátrafelé!

Keret: Sokkal tartozott a megbízóinak és azoknak, akiket ő bízott meg a lányok felhajtásával. Mondtam neki ezerszer, hogy előre ne vegyen fel fejpénzt, mert annak nem lesz jó vége, de a hiú embereknek beszélhet, legfeljebb annyit ér el, hogy a végén kinevetik.

Nyomozó: Nagyon szeretheti Etut.

Keret: Ezt honnan veszi?

Nyomozó: Többes számban beszél, általánosít. Kisebbíteni próbálja az elkövetett... mit is?

Keret: Az adott helyzetből eredő kényszernek: botlásnak. Tudja, műszertechnikus vagyok. Akkortájt egy állami vállalatnál dolgoztam, ahol vagy volt munka, vagy nem. A fizetést több hónapos késéssel kaptuk kézbe, értéktelen kuponokban. Miért magyarázom? Mindannyian átéltük... Szóval, kitartott lettem egy fénykorát élő asszony mellett. Kit érdekeltek az erkölcsi

aggályok?! Etukát végképp nem. Ráadásul neki kételyei sem voltak: nem engedte, hogy felébresszem azokat benne. És minden őt igazolta. A pénz, a pénzen megszerezhető élvezetek habzsolása, a lehetőség, hogy a jobb szállodákban vehet ki szobát, utazhat, kétévente lecserélheti a kocsiját. Akár a filmekben... A végkifejlet is filmbe illő. A tetemes tartozást kamatos kamattal tetézték meg, mindenünket pénzzé kellett tennünk: a kocsit, a bútorokat, a szőnyeget... Mégse volt elég. A fenyegetések tettlegességgé fajultak, hát kölcsönöztünk Ványától, Öditől, Véghtől. És Ödi felajánlotta, ledolgozhatom az adósságot, még egy kis fizetést is adott, annyit, hogy eltengődtünk belőle.

Nyomozó: Mindezek fejében megszervezte a szállítást, a munkásokat, az égetést... Hány embere betegedett meg?

Keret: A kezem alatt kettő: Tóni és Bedek Peti...

Csend.

Nyomozó: Nos, meghallgattam. Azt azonban nem tudom megígérni, hogy Etu viselt dolgait külön ügyként fogják vizsgálni.

Keret (felugorva, számonkérően): Miért nem?!

Nyomozó: Üljön vissza! Nem az én kompetenciám... Megírhatok egy feliratot, felhívhatom az ügyészség figyelmét az eshetőségekre, hogy jó ügyvédekkel Etura hegyezhetik ki az ügyet. Szerető rokonság, akik elkövettek ugyan ezt meg azt, de mindent azért, hogy megmentsenek egy emberi életet...

Keret: De hát!...

A Nyomozó visszanyomja Keretet a székre, aztán a terített asztalhoz sétál, kávé tölt magának. Icu a bizottsági asztalnál ülő Mamihoz, Gizuhoz és a mögöttük álló Etuhoz siet.

12. BEÁLLÍTÁS

Icu, Mami, Gizu, Etu

Icu (Mamihoz): Mindenki füle hallatára a szemedbe merem mondani: te hoztad össze az egész szart! Te, te, te!

Mami (feláll): Menj, baszasd meg magad Ványával, ha az a bajod!

Icu: Te meg a fiaddal!

Mami (kényszeredetten nevetve, a többiekhez): Megbolondult, teljesen elment az esze! Gizu: köszönje meg, ha ezután még szóba állok vele. A szerencsétlenje!

Icu: Lálálá-lálálá! Fizetni fogsz, mint a kiskutya! Vagy azt hiszed, tétlenül tűrni fogom, hogy lépten-nyomon kiröhögjenek?! *(Fügét mutat.)* Ezt neked! Ezt meg a fiadnak!

Gizu: Icukám, fogd vissza magad! Mindenki téged néz...

Icu: Essen ki a szemük! Ettől különbet is fognak látni. *(Nyelvet ölt a férfiak felé.)*

Etu: Nem hiszem el! Ezt az utcára kivert prostik sem csinálják.

Icu: Te csak tudod – az árokparton basztak szét!

Mami: Mit tudunk vele csinálni? Hívjunk mentőt?

Icu: Fizess! Nem holnap vagy holnapután: még ma! Különben összehúzódom a falut, hadd tudja meg mindenki, ki vagy!

Mami: Leköpdösnek, te kis szajha!

Icu: Lálálá-lálálá! Azt csak hiszed! Majd látni fogod, hogy hisznek nekem, jönnek utánam, mint a birkák... Lálálá-lálálá!

Gizu (Mamihoz): Legalább neked legyen eszed, ne csinálj nagyobb cirkuszt!

Etu: Adjatok neki egy kis pénzt, ha annyira akarja.

Mami: Ne bosszants: honnan a fészkes fenéből?!

Icu: Add el a bugyidat, az sem érdekel. Vagy ezen a szent helyen pucérra vetkőzöm és úgy megyek végig a főutcán. Lálálá-lálálá! Szerelmes a fiába, szerelmes a fiába!...

Mami: Hazugság!!!

A Nyomozó megissza a kávéját, majd belekarol Etuba, előre vonja a széken ülő Keret mellé.

13. BEÁLLÍTÁS

Etu, Nyomozó

Etu: Mit akar tőlem? Kijózanodtam. Semmi közöm az uramhoz, nem akarok beszélni vele!

Nyomozó: Fogd be a szád! Amit kérdezek, arra felelj: mennyire ismered a megbízóidat? *(Csend.)* Másképp kérdezem: mennyire ismered az üzlettársaidat? Mert számodra csak üzlet volt, nagyon jó üzlet. Könnyű és tiszta munka, magas fizetés... Egyszer legalább elgondolkoztál azon, miféle pokolba juttattad azokat a lányokat?

Etu: Ne tegezzen!

Nyomozó: Nomeró leszel, egy szaros szám, zabkását zabálsz majd, és esténként hálát adsz az égnek, hogy napközben nem

futottál össze valakivel azok közül, akiket „könnyű, tiszta munkához, magas fizetéshez” juttattál!

Etu: Van bizonyítéka?! Tudja bizonyítani?!

Nyomozó: Ne orditozz! (Csend.) Ezt a szívességet megteszik helyettem a rokonaid. Mi van, rosszul vagy?

Etu: Néha vacakol a vérnyomásom, nem komoly. (Letérdel.) Mit kíván?...

Nyomozó: Szedsz valamilyen orvosságot?

Etu: Azt mondja meg, mit akar?!

Nyomozó: Együttműködést a hatóságokkal. Akkor talán van esélye annak, hogy téged leválasszanak erről az ügyről.

Etu: Elengednek?

Nyomozó: Arra ne számíts. A vizsgálati fogsággal együtt ülsz majd néhány hónapot, aztán kényszerlakhelyet jelölnek ki számodra, rendszeres jelentkezési kötelezettséggel. Nem árt egy kis absztinencia, sőt, jót fog tenni az egészségednek...

A Nyomozó a vallomást író Megfigyelőnö mögé áll. Ványa félőrülten jár fel-alá, aztán megáll Ődi mellett.

14. BEÁLLÍTÁS

Ványa, Ődi

Ványa: Mellettem kellett volna állnod, és a helyett mit csináltál? Nyámnyogtál: igen, Mami! Igen, Mami! A nagy szeretet. Anyáddal... Ezzel vagytok úgy oda?! Szarok az ilyen szeretetre! Mindenkit becsaphattok vele, csak engem nem.

Ődi: Befejezted?

Ványa: Kitaláltatok a komédiát, hogy egyedül a ti akaratotok érvényesüljön. Csak a tietek... Taps! (Összeüti a tenyerét.) Minimum öt év, vagyonekobbzással. Az előadás remekül sikerült!

Ődi (mellbe taszítja Ványát): Köszönd meg Ingának, hogy nem pofozlak fel!

Ványa: Őlj meg! Mire vársz? Istenem, lenne még pár évem a nyugdíjig, aztán várna rám a kert, a pecázás... Mihez kezdek hatvanévesen? Egy szál gatyában mihez?!

Ődi: Egy vénasszony nem sipákol ennyit. Soha nem gondoltam, hogy ennyire beszari alak vagy. Mi a tőröt esznek rajtad a fiatal lányok? Most jut eszembe: a fiatakorúak megrontása külön büntetési tétel.

Ványa (körberohan a teremben): Megbolondulok! Hát nem értitek? Ezt nem lehet kibírni ép ésszel! Tenni, gyorsan cselekedni kell valamit... *(Megtorpan.)* Ott van egy! Megismerem! *(A terített asztalhoz fut, felkap egy tányért és földhöz vágja.)* Így kell ezt csinálni, nem szabad engedni nekik! *(Újabb tányérokat ver a padlóhoz.)* A pokolba veletek! Dögöljetek meg mind! *(A tányércserepekre tapos, majd elindul Ődi felé.)* Te vagy a főkolompos! Megismerlek, engem nem tudsz becsapni! Mit vigyorogsz? Kérdeztem valamit, felelj szépen a bácsinak! Hahaha! Megöllek!

Ődi (Ványa mögé kerül, a levegőbe emeli, majd a padlóhoz szorítja): Segítetek, fiúk! Nadrágszíjakat!

Ványa (üvöltve): Segítségl!... Hehehe!... Hetyere-petyere!...

Póth és Erős segítségével Ődi összekötözi Ványa kezét és lábát, aki közben kacagva ugyanazt ismételgeti: „Hetyere-petyere!” Ődi kivételével a férfiak ott hagyják Ványát, s amíg hátrébb szorítják egymást, ismét felparázslik köztük a vita.

15. BEÁLLÍTÁS

Tata, Póth, Végh, Erős

Végh: Jön nekem a cefréjével... Kente volna a hajára!

Tata: Persze! Csakhogy a mai világban minden pénz, még a halál sincs ingyen.

Végh: Akkor gyógyíttassa magát! De azt sürgősen felejtse el, hogy bármi köze lenne a szeszfőzdéhez!

Póth: Ki adott teherautót a feneked alá, nagyokos?!

Végh: Te nem.

Tata: Meg se születünk. *(Póthoz.)* Az anyját is letagadná. Ismerem a fajtáját, ostoba fajankó. Kis kapzsi, az ilyenből tizenkettő egy tucat.

Erős: Hallottad, mit duruzsol?!

Végh: Szörtyögjön! Még hogy én fizessek neki, odakozmált agyú vén hülyéje!

Tata: Te tacskó, veszett kutya: soha nem lesz belőled farkas.

Póth: Az nem.

Erős: Köcsög! Mit tátogsz?!

Póth: Ide hallani, ahogy a feleséged a falat kaparja, és kínjában visít... Tudod mit?: vegyél még neki vagy tíz vibrátort!

Erős: A kurva anyádat!...

Erős és Póth egymásnak esik, folyik az adok-kapok. A dulakodás közben székek borulnak fel. Tata és Végh hiába próbálja szétválasztani a verekedőket.

16. BEÁLLÍTÁS

Gizu, Mami

Gizu: Elnézem ezt az Icut...

Mami: Nézzed!

Gizu: Miért nem vagy kíváncsi arra, amit mondani akarok? Fáj, hogy egy „pipogya” tanítónőcskének eszébe jut valami? Szerfelett készségesen gondoskodtál rólam évek hosszú során, és közben terjesztetted a pletykát a magányában meghibbant tanítónőről ahhoz, hogy rossz szándékot tulajdonítsak még a sóhajtásodnak is. Megérdemled! Mindezek után nem várhatsz mást tőlem. De tudod mit: nem érdekelsz! *(Csend.)* Csak egyvalamire szeretném, ha válaszolnál: miért nem volt hozzám soha türelmed? Honnan szorult beléd annyi gonoszság, hogy gyermekkorunk óta folyvást csak megalázni, gyötörni akarsz?

Mami: Te beszélsz gonoszságról?! Belém rúgni készülsz, és azzal altatsz, hogy nem érdekellek... Gizu, te bolondnak nézel engem!

Gizu: Hogy minek nézlek, az rám tartozik. Tudod, mit szeretnék igazán? Huszonhárom évesnek lenni! Odaállni a szüléink elé és megmondani: apám, ha nem lehetek az Edéé, akkor pucérra vetkőzöm, és úgy sétálok végig a falu főutcáján! Látod, ezért tudom megérteni, szeretni – picit irigyelni! – a mai fiatalokat. Köztük Icut... *(Csend.)* Mondd: nagyon fáj?

Mami: Micsoda?

Gizu: A rúgásom. Hej! Ha akkor lett volna hozzám eszem, bátorságom, hogy beváltsam a fenyegetésemet, nincs ez a mai nap. Te kereshetnél volna magadnak egy tedd ide-tedd oda kis embert, szülhetnél volna neki két sötét lelkű gyereket, akiket idejekorán kiismerhettek volna az emberek – és annyi. Istenem, mennyi „volna”! Ődi Edéből egy nagy gyerek, és te olyan érzellemmel láncoltad magadhoz, használtad ki a vele született szervezői, vezetői képességeit, amibe, ha olykor belegondolok, rád nézni is

iszonyodom. *(Feláll, vállára veszi a táskáját, majd lehajol, és Mami arcába köp.)* Ennyit akartam mondani! *(Elmegy.)*

A Nyomozó átveszi a vallomást a Megfigyelőnőtől, átfutja, akkurátusán összehajtogatja és zsebre teszi, majd a Ványa mellett álló Ődihez sétál.

17. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Ődi

Ődi: Elégedett?

Nyomozó: Mondjam, hogy nem? Nem hinné el. Ha meg azt állítanám, hogy igen, akkor ujjal mutogatna erre, arra, amarra, és mindenért, ami történik vagy történni fog, engem hibáztatna. Holott ez csak a finálé. Pontosabban: vég és kezdet. Hogy a vég tragikusra sikeredett, amiatt csak saját magukat okolhatják. Abban meg, hogy jobbra fordul a falu sorsa, csak reménykedni lehet.

Ődi: Mennyit kaphatok?

Nyomozó: Gyakorlatias érzékű ember, jó szervező. Kiemelik majd: brigadéros lesz, vagy valami olyasmi, telni fog a büntetése... Látom, csodálkozik. Azt kérdezi magában: mi a fenének bizalmasodom, miért dagasztom itt a kis egómat; megkaptam a magamét, mire várok... Ugye?

Ődi: Anyámra gondolok. Vele mi lesz?

Nyomozó: No comment! Ellenfélnek nem volt utolsó... Ám hogy az elkövetkező élethelyzetekben, amelyeket már nem ő irányít a háttérből, mennyire lesz teherbíró, azt nem tudhatom.

Ődi: Erős asszony.

Nyomozó: Tapasztaltam. Tudja, sűrűn van alkalmam a bűn mocskában vajakálni, így tudom, hogy mindaz, amit egy nyomozás feltárhat, csak a jéghegy csúcsa. Ez lopott, az gyilkolt: látszólag ilyen egyszerű. Csakhogy a valódi okokra, az érzelmi motivációk szövevényére az esetek többségében nem sikerül fényt deríteni. A pénz, a még több pénz akarása... Á, ez hosszú lenne! Van a közelben működő telefon? Ez itt az asztalon nem működik...

Ődi: A polgármesteri hivatalban.

Nyomozó: Menjen, hívjon orvost, mentőt!

Ődi elmegy.

18. BEÁLLÍTÁS

Etu, Keret

Etu: Rég álmodtam olyan szépet, mint az éjszaka. Most is előttem van: erdei tisztáson futok keresztül fehér, áttetsző ruhában; abban a hátulfűzősben, amit kinéztem magamnak, de már nem volt időm megvenni... A cipőmre nem emlékszem, csak a sok fehér, sárga és lila virágra... De nem ez az érdekes, hanem az a könnyedség és vidámság, ami akkor kerített hatalmába, mikor elérkeztem a fák közé, és a lombok közt áttűző napfény ott vibrált, lüktetett körülöttem, rajtam: az áttetsző ruhámon... Szinte parázslottak a bokrok levelei, a fák törzse, lábam alatt a gyér fű; és rajtam is átsütött ez az időtlenség: boldog voltam! Tudod te egyáltalán, mi az: boldognak lenni?

Keret (letérdel Etu mellé): Ígérem, azok leszünk. A házat – már ha el nem kobozzák – rábizzuk apámékra, és az árából majd bárhol, bármikor új életet kezdhetünk.

Etu: Láttál már őzikéket? Olyan édesek! Talán most képzelem hozzá, de álomban mintha őzikéket is láttam volna. Ez vajon mit jelenthet?

Keret: A leveledet öcsémnek címezd a városba, semmi esetre sem a faluba! A többi az én dolgom.

Etu: János, én sok vagyok neked.

Keret: Ami volt, elmúlt.

Etu: Kihasználalak, csaltalak, tönkretettelek – mit akarsz még?! Eredj, keress hozzád illő asszonyt, aki főz és mos rád. Menj, mert én félek, borzasztóan félek!

Keret: Szeretlek.

Etu: Marhaság! Mikor a barmok megerőszakoltak, meztelenül bóklásztam valahol egy árokparton, és miközben a cókómomat szedegettem össze: egy pillanatra beleláttam az életembe. Döbbenetes volt, nincsenek rá szavak, magam is csak sikoltoztam, ahogy a torkomon kifért: „mit akarsz még tőlem, te rohadt élet?!” (*Sírva átöleli Keretet.*)

A Nyomozó és a Megfigyelő a bizottsági asztalhoz megy. A Megfigyelő kartondobozt vesz elő az asztal alól, belerakja a szavazólapokat, és a többi dokumentumot az asztalról, majd leül és írni kezd. A Nyomozó papírzsebkendőt nyújt át Maminak.

19. BEÁLLÍTÁS

Nyomozó, Mami, Megfigyelő

Nyomozó: A dokumentumokat magunkkal kell vinnünk.

Mami (letörli az arcát): Azt csinálnak, amit akarnak.

Nyomozó (az óráját nézi): Hat óráig még van pár percünk, aztán...

Mami: Aztán mi lesz? Mások lépnek a helyünkre. Kiéhezettek lesznek, gátlástalanabbak. Semmit nem oldott meg! Az emberek már csak ilyenek. *(Csend.)* Egyet áruljon el: mivel tudta rávenni a falut, hogy ne jöjjenek el szavazni? Nem tudok rájönni... Agitált, házról házra járva?

Nyomozó (nevet): Ön is tudja, és Tolsztoj gróf óta sokan, hogy szavakkal senki meggyőzését nem lehet megváltoztatni. Amit önök tettek, és ahogy tették, állandósították a félelmet, aminek az egyik tulajdonsága az, hogy beszűkíti a tudatot. Ezek az egyszerű parasztemberek abban a meggyőzésben éltek a mindennapjaikat, hogy számukra nincs más lehetséges alternatíva. A sok piros szín, a nyolcvanas éveket idéző díszletek nem véletlenek. Jól gondolom?

Mami: Erre ön...

Nyomozó: Megláttam a központi garázsban egy régi, de még működő fekete Pobeda gépkocsit. A szerelőnk tatrágolt rajta annyit, hogy ki tudjak jönni és leálljak vele a falu legforgalmasabb helyén: a bolt előtt. Egy hétig állt ott, éjjel-nappal. Tegnap hajnalban vontattam el a szerelő Józsihoz, be a hátsó udvarra, hogy senki ne láthassa. Pont.

Megfigyelő: Ötvenes, hatvanas évek... Nem szerettem volna akkor élni. Amúgy: kész vagyok. Itt írja alá! *(A Nyomozó aláír.)* És most betesszük a dobozba. Leragaszthatom? Nálam már hat óra. *(Távolról a toronyóra hangja hallatszik.)*

FINÁLÉ

A figurák mindegyike fokozatosan megelevenedik.

A Nyomozó ölbe veszi a leragasztott dobozt és a Megfigyelővel együtt elindul a kijárat felé.

Megfigyelő: Mégse marad üresen a kocsim csomagtartója...

A Nyomozó és a Megfigyelő távozik.

Icu a magának dúdolt rigmusra táncolni és vetkőzni kezd.

Ványa kacagva ismételteti: „Hetyere-petyere...”

Póth és Erős tovább dulakodik a háttérben. Tata és Végh ezúttal is hiába próbálkozik a szétválasztásukkal. A verekedők végül felborítják a terített asztalt.

Etu egyre hangosabban zokog Keret vállán.

Árva hol ide, hol oda húzódik; döbbenet nézi az eseményeket.

Mami maga elé mered, felsőtestét előre-hátra ingatva.

Ödi visszaérkezik, egyenest a Mamihoz rohan. Felállítja, és magába roskadt, hajlott hátú vénasszonyként vezeti ki a teremből.

Icu tovább vetkőzik, kis ideig Árvával incselkedve.

Árva a szavazóurna elé menekül, onnan nézi Icut, aki egy szál bugyira vetkőzve elhagyja a termet.

Árva: Világgá megyek, vagy felkötöm magam... Ez az élet – nem élet!

Függöny

PARÁZNÁK

A történet kitalált. A szereplők bármiféle hasonlósága élő vagy holt személyekkel a véletlen műve.

Személyek: *Zsuzsa*

Dezső

Flóri (volt középiskolai osztálytársak)

Bélus (Zsuzsa élettársa)

Helyszín és időpont: *Kárpátalja, 1998.*

Szín: milíciaépület váróterme, éjjel. A gyengén megvilágított terem bal oldalán az információs iroda befüggönyözött üvegablaka, jobb oldalán széksor, közepén hosszú, vaslábú, párnázott, lócaszerű ülőalkalmatosság, a falakon hirdetmények, eltűnt és körözött személyek fotói. A terem bejárata nem látható.

ELSŐ FELVONÁS

A szereplők éttermi multságba illő ruházata kirí a kopott, szürke, nyomasztó környezetből. Flóri a fotókat nézegeti, Zsuzsa és Dezső szorosan egymás mellett a falnál ül, Bélus a lócán hever, testtartásából ítélve a részeket álmát alussza.

Flóri (megfordul, legyint): Szélhámosok, piti tolvajok... Vajon ki figyel fel rájuk? Figyel egyáltalán valaki? Érdekes... Lehetséges, sőt, biztos, hogy ti is tapasztaltatok, amit jómagam már számtalanszor. Térülök-fordulok a városban, intézem a hivatalos ügyeimet, netán a piacon akad dolgom... Tudjátok, a nagyobb bevásárlásokat én intézem, mert a feleségem valami oknál fogva szégyell a kofákkal alkudozni, holott a mai világban minden kopijka számít. Már ha van... Hogyan érezheti magát egy tanárnő, mikor két nagy bevásárlószatyrot kénytelen végig cipelni a fél városra? Megalázva, kérem. Holott az államnak kellene szégyenkeznie, mert nem képes tisztességes bért számfejtteni az alkalmazottjainak. A cseh érában vagy a magyarok alatt volt becsületük a tanítóknak, a jegyzőknek, a csendőröknek, jutott a fizetésükből utazásra,

nyaralásra; cselédet tartottak, napszámosokkal végeztették a kerti munkát. Ahogy mondom: előírásos viselet volt a glaszékesztyű, csomagjaikat hordárok cipelték! Most mi van? Harmadik hónapja nem kapunk fizetést, se én, se az asszony – megáll az ember esze! Még hogy piacgazdaság! Garázdálkodás, kérem. És... már odáig fejlődtünk, hogy a diákok levegőnek nézik a tanítójukat. Ha jobban belegondolok, igazuk van: akit üres ígéretekkel jól lehet lakatni, az nem lehet más, csak levegő. Szóval... Hol tartottam? Ja! Ha nagy ritkán beutazom a városba, és történetesen találkozom volt iskolatársakkal, régi ismerősökkel, nemhogy nem köszönnek – jóformán meg sem ismernek!

Dezső: Flórikám, a glaszékesztyűt sürgősen felejtsd el. Ami a köszönetetést illeti, senki nem fog előtted pukedlizni. Legalábbis ebben az évezredben aligha. Mi hasznuk lenne belőle? Ha nagyon kíváncsi vagy a véleményemre, megmondom: egyedül az ördög vevő a jó dologra! Mondjad már, ki akar egy falusi csóró történelemtanár sorsában osztozni?

Zsuzsa (ültében fészkelődve, Dezsőhöz): Húzódj arrébb, nem szeretem, ha a fülemben lihegnek! Nem értem, hogy tudsz ennyire undok lenni? Bántod, pedig a légynek sem árt.

Dezső (dúdolva): „Szépasszonynak urizálok...” *Zsuzsa,* Flóri nem reális ember, soha nem is volt az. A bazár adszi-neszéről szól, ábrándokkal pedig nem lehet kereskedni. Átölelni egy nő derekát, megsimogatni a... pin-kódját...

Zsuzsa: Vedd le rólam a koszos mancsod!

Dezső (jobb kezét emelve): Hol koszos ez neked?

Zsuzsa: Nincs igazad! Amit a tanítókkal művelnek, valóban mocskos dolog.

Flóri: Hagyjad, Dezsőt hiába gyözködöd! Ő egy törtető bürokrata – több tucat nyakkendője van odahaza.

Zsuzsa: Csak nem?! (*Dezsőhöz.*) A perceken kiteszem a szűrőd! (*Flórihoz.*) Képzeld, azzal ült oda az asztalunkhoz, töltögette egyik felest a másik után, hogy a rendszerváltozásnak hála, végre neki áll a zászló, sikeres építésszé rukkolt elő. (*Dezsőhöz.*) Ugye, így volt? Még hogy lábad előtt hever a város! (*Nevet.*) Csacsija, nem kell mindjárt elkámpicsorodni! A nevetés részemről szimpla megállapítás: harminc év alatt semmit nem változtál!

Dezső (elhúzódik Zsuzsától): Nem vagyok kíváncsi a megállapításaidra!

Zsuzsa (Dezső halántékát cirógatva): Bocs nekem!

Dezső: Bizgasd a Béluskád... kobakját!

Zsuzsa (Dezső fejét és vállát felháborodottan csépelve): Te pimasz, utolsó kőkler! Nesze neked! Kell még? Nesze! Senkinek, érted, senkinek semmi köze hozzá! Istenem... *(Kezébe temeti az arcát.)*

Flóri (leül Zsuzsa mellé): Mondott valami hülyeséget... Dezső, ugye nem komolyan gondoltad?

Dezső (a haját, nyakkendőjét igazgatva): Az ember viccel; nyújtja a kisujját, erre leharapja a karját. És még ő pityereg!

Zsuzsa (széles mosollyal): Szeretnéd tudni, mikor sírtam utoljára? Ó, hogy kérdezhetek ilyen csacsiságot, persze hogy szeretnéd... Miért kellett letaszítanod Kelemen az étterem erkélyéről?

Dezső: Flóri a tanúm, jegyzőkönyvbe mondta: szóra sem érdemes, ostoba baleset történt. Sűrűn megesik az ilyesmi, mikor verekedőket választanak széjjel. De belátom, a vehemenciám kicsit túlzott volt.

Zsuzsa (feláll, körbejár a teremben): Miért? Hogy legyen hol éjszakáznunk? Szó se róla, egyedi, lakályos hodály. Vannak ugyan hiányosságai... Oda például akasztófát tudnék elképzelni, ide villamosszéket... Ti lesztek a bárdbizottság, én meg eljátszom az orleansi szüzet. Láthatjátok, csúnyán kihíztam Szélike királykisasszony szerepét, bár kendtek sem lettek hegyfűvő óriások...

Flóri: Hegyhordó óriás.

Zsuzsa: Ja, igen, hegyhordó. Kelemen játszotta Villámgyorsat, és ha jól emlékszem, Dezső volt az enyveskező Hoppmester. Milyen sokat jelent egy jó osztályfőnök! Úgy tudom, az iskolában csak a mi osztályunknak volt színjátszó köre. Imádtam Agnessza Vasziljevnát, a próbákkal eltöltött derűs délutánokat. A tánciskolat viszont nem szerettem. A beképzelt Albert Adalbertovics miatt. A vén bakkecske így *(utánozza)* tipegett-topogott sánta lábával a kör közepén, és miközben fennhangon instruált, faltól-falig fröcsögött a nyála: egy-két-há, csacsacsca! Akár partizános filmekben a tratata, és bumm! És még egyszer: bumm! Borzalmas bűdöseket tudott fingani! Mit ettek rajta Margóék?

Dezső: A potya süteményt, az ingyen fagylaltot. Nagy gavallér volt az öreg.

Zsuzsa: Magyarán: tapizott. Mindig tudtam Margóról, hogy...

Dezső: Margót hagyd ki a játékból! Három gyereket szült, nevelt fel, unokái vannak.

Zsuzsa: Úgy... Engem szabad buzerálni! Gyönyörűséges emberek vagytok, mondhatom! Még szerencse, hogy nem a középkorban élünk. Dalolva hordanátok össze, gyűjtanátok meg alattam a máglyát.

Dezső: Pánikolsz az öregedéstől? A te bajod!

Zsuzsa (nevet): Fitten érzem magam, nincsenek álmatlan éjszakáim. Szemlélet és pénz kérdése az egész. Látod, ezért a ruháért négyszáz hrvnyát fizettem...

Flóri: Kéthavi fizetésem!

Zsuzsa: Plusz a fodrász, a smink... (*Körbefordul, elvonul a férfiak előtt.*) Remekül érzem magam a bőrömben, mert remekül akarom magamat érezni! Mihelyt egy nő nem ad magára, elkezd garaszkodni – menthetetlenül eszébe jutnak a ráncai, elszállt ifjúsága, tönkretett élete. Na, hogy tetszem?

Flóri (félénken): Nem gondoljátok, hogy mondjam... Bezártak bennünket, az épületéből nem léphetünk ki.

Dezső: Ki tiltotta meg? Csak nem a folyosón sertepertélő zöldfülű milicista? Röhej! Zsebébe nyomsz egy húszast, és szó nélkül visszaad belőle.

Zsuzsa (leül Bélus lábához): És aztán mihez kezdesz a visszajáróval? Vásárolsz a feleségednek egy doboz mosóport? Okával megnéztem magamnak a sarokasztalnál ülő Annát. Már ha tényleg ő volt az a szorongó, riadt tekintetű asszonyka abban a magas nyakú, divatjamúlt, fehérszínű micsodában. Amíg néztem, végig az volt az érzésem, hogy ha még egyszer ráripakodsz, fogja magát és kiugrik az ablakon.

Dezső (ingerülten): A családi élet nem átjáró ház! Kávézson mindenki odahaza; vakargassa a fenekét, ha unatkozik. Még hogy Mesterné így, Mesterné úgy – pokolba vele!

Zsuzsa (gúnyosan): Szabadna tudnom, miben mesterkedik Mesterné önágyasága?

Dezső: Összejárnak Annával pletyózni. Nem múlik el nap, hogy ne duruzsolná tele a fejét az emancipált dumájával. A telefont is kikapcsoltatom, ki én!

Flóri: Tévedsz, Dezső, a beszéd nem lehet emancipált. Az emancipációról szóló beszélgetés a helyes megfogalmazás.

Dezső: Ne latykoljanak, főleg ne a hátam mögött! A családban rendnek kell lenni! A lelkezés diktatúrához vezet, írta... Na, Olga Pavlovna mindig ennek az írónak a bölcsélményeivel hozakodott elő, ha egyikünk-másikunk az osztályzattal elégedetlenül zúgolódott.

Zsuzsa: Gorkij.

Flóri (zakója zsebében kutakodva): Nyizsnyij-Novgorod, a város visszakapta régi nevét. Leningrád újra Szentpétervár lett, Vorosilovgrád Luhanszk... Alighanem az étteremben maradt a noteszom. Tudom, bagatell, de nekem fontos. Telefonszámok, címek...

Dezső: Mennyi pénzt dugtál a bőrkötése alá?

Flóri (kényszeredetten nevetve): Nekem dugipénzem?! Megbocsássatok, ha kissé cinikusan fogalmazok, de előbb lesz tetű a gatyám korcában, mint dugdosni való pénzem. Izé... Természetesen a jelen gazdasági helyzetet véve alapul. Nem mondom, el lehet éldegélni egyik napról a másikra egy évig, két évig... A történelem számtalan példával szolgál arra nézve, hogy a háborúkat, forradalmakat követő időszakokban az élet vegetációs szintre redukálódik. *(Feláll.)* De arról nem szól a fáma hogy a demokratizálási folyamat velejárájaként aposztrofálják az össznépi nyomort!

Dezső: Hordót alá!

Flóri: Gúnyolódj csak. Ülj vonatra, utazz el Lettországba, Rigába, és arcodra fog fagyni a vigyor! Ukrajna a béka feneke alá süllyedt, érted, öt év alatt a balti államok a mennybe mentek, mi meg... Nem, nem volt előnyük, 92-ben egálban voltunk. Mi a rosseb történik itt? Meddig élünk még úgy, mint az odúlakók!?

Dezső (gyanakóan): Flórikám, őszintén: melyik pártba szerveztek be?

Flóri: Csak nem gondolod, hogy bedőlök holmi demagóg szövegelésnek? Csábítottak húsz éve, tizenöt éve, tíz éve: magasabb óraszámot ígértek, utóbb pártitkárságot a kolhozban. Nincs mit jóvátennem, mint egyeseknek!

Dezső (a cipőjét nézegetve): A hegyes orrú cipők kezdenek kimenni a divatból. Ungváron mi a trend?

Zsuzsa: Holdjáró bakancsokban flangálnak a nőcik. Sima egészcipő, tíz centi vastag talppal.

Dezső: Neked van?

Zsuzsa: Átmegek egyszer-kétszer az országhatáron, és lesz.

Dezső: Szabad megtudnom, mit csempészel?

Zsuzsa: Pontosítalak: nem csempész, hanem megélhetési turista vagyok. Amúgy gázolajat, cigarettát. Képzeld, kicseréltem a Zsigulimat egy dízeles csotrogányra. Megérte. Egy úton tisztán, kápében megkeresek hat lepedőt.

Flóri (duzzogva leül): A dicsekedésre bezzeg mindig kaphatók vagytok!

Dezső: Okosabban tennéd, ha hallgatnál! Nem tehetünk arról, hogy – finoman szólva – élhetetlen vagy. Lapítasz, piszmogsz a faludban, mint nyuszi a fűben. Nem rogyna rád az ég, ha olykor átvinnél néhány karton cigarettát, pár kiló dióbelet az országhatáron. Látod, Zsuzsa a könyvelői fizetéséből megélhetne, a kötényéből eltarthatná lócán hortyogó... (*Zsuzsához.*) Tulajdonképpen ki ő neked: férjed, barátod, lakótársad? A restiben előadott magánszámából, részeg hablatyolásából annyit tudtam kihámozni, hogy gázóra-leolvasóként boldogítja – idézőjel! – az asszonyát. A köztetek lévő több mint tíz év korkülönbséget szerelni minimumként emlegette.

Zsuzsa (mímelt egykedvűséggel): Ha már lúd, legyen kövér. Hol van az megírva, hogy csak vén bakkecskék hentereghetnek fiatal lánykákkal? Tudjátok, nincs hozzá kedvem, nem akarok szalmaözvegykedni, fiatalkori szerelmek emlékein kotlani. Ennyi.

Flóri: Nem értem. Mi lesz később, tizenöt-húsz év múlva? Egy jól táplált, karbantartott férfi ötvenöt éves korában is nagyon fickós tud ám lenni. Hallo, olvasok róla, hogy egyesek ebben a korban kezdenek új életet. Azt ugyan nem magyarázzák el a cikkírók, hogy mit értenek új élet alatt – hacsak azt nem, hogy régít újra megismétlik. Szerintem egy ötvenes férfiember már nem tud kibújni a bőréből: marad, aki volt.

Zsuzsa (ingerülten): Dezső, értesd meg Flórral végre – nekem nincs idegem hozzá –, hogy nem falun élek! Városon nem szokás másolni mások életét. Meglehet, hogy már holnap ráunok az élettársamra, vagy ő lép félre – és akkor mi van? Megszólnak a szomszédok?

Dezső: Győzködd, ha akarod, nekem semmi bajom az élettársi viszonyoddal. De elszomorít, hogy koloncot vettél a nyakadba...

Zsuzsa: Jól hallom: elszomorít? Eszednél vagy?

Dezső: Segít valamiben, vagy csak teng-leng körülötted, játssza a bel ami-t, anyuka kedvencét...?

Zsuzsa (sértődötten feláll, az információs iroda üvegablakánál hosszasan igazgatja a haját): Jobb, ha tudjátok: az én Béluskám valójában művész.

Dezső: Igen? És miben művészkedik: az ingyenélésben?

Zsuzsa: Látod, ezúttal rád ismerek, a régi jó irigység beszél belőled. Igenis, festőművész. A szintetista irányzat híve.

Flóri (a hirtelen beállt hosszú csöndet megtörve): Izé... A művészet kétségtelenül komoly dolog. Ahogy mondják: kiszabadítja az embert a körülmények szorításából.

Dezső: Engem ugyan nem. Megrekedtem az impresszionistáknál. A fene se érti, mit akarnak a mostani festők rózsaszín pacnikkal, lila krikszkrakszokkal kifejezni!

Zsuzsa (naiv lelkesedéssel): Az egyszerűség, a tisztaság utáni vágyat. A bonyolultság: sötétség, elkendőzi a lényegét. Ami szép és igaz, az egyszerű és könnyed, nem határolja el éles vonalakkal egymástól a tárgyakat. Eggyé akar olvadni a mindenséggel. Hát nem gyönyörű?!

Dezső (gyanakvóan): Bélusod ötölte ki a mondókádat, vagy kiolvastad valahonnan? Ha emlékezetem nem csal, soha nem jeleskedtél a rajzórákon.

Zsuzsa: Unalmas vagy! Tudd meg, az elmúlt négy-öt évben rengeteg könyvet elolvastam. Hála a vámhivatalok előtti félnapos várakozásoknak, szert tettem némi emberismeretre. Dezsőkém, neked anyakomplexusod van. Dédelgetsz magadban egy ideát, ahhoz próbálsz hozzászabni az utadba kerülő nőismerőseid jellemét... *(Némi töprengés után.)* Annát például sikeresen tönkretetted, és most azon mesterkedsz, hogy másokat is vakvágányra állíts. Mi a bajod velem?! Nem tudsz rávetíteni, nem passzolok a benned élő anyaképhez? A könyököm lóg ki, netán a sarkam?

Dezső: Ennek a tirádának se füle, se farka! Anyakomplexus, vetítés, idea... Maradjunk a tisztaság utáni vágnál, azt talán még értem.

Flóri: Szóval, festőművész a barátunk. Való igaz, a számunkra kedves tárgyak szinte beleolvadnak a környezetbe. Kiegészítenek bennünket, értitek, hogy gondolom: nélkülük nem léteznénk igazából. Pontosabban: nem lennénk azok, akik vagyunk... A tangóharmonika nem eladó! Nem! Dezső, ígérd meg, hogy segítesz visszaszerezni, mert vissza akarom kapni a harmonikát! (*Előregörnyed, levegő után kapkod.*) Nem kell az átkozott pénz, majd csak lesz valahogy! Ágnes okos asszony, meg kell hogy értsen! Ennyi maradt az ifjúságomból, belőlem. Értitek?! Nem adhatom el!

Zsuzsa (értetlenül): Miféle harmonikáról van szó? Honnan szerezzük vissza?

Dezső (Zsuzsához): Alighanem a piac melletti bizományi üzletből. Beadta a hangszert, hogy némi pénzhez jusson.

Flóri: Úgy valahogy.

Dezső: Adtam volna kölcsön.

Flóri (szemrehányóan): Utólag könnyű nagylelkűsködni. Mikor egyszer-egyszer találkoztunk városban, hányszor kérdezted meg, hogy és mint vagyok? Jut-e kenyérre, van-e mit az asztalra tennem? Na ugye! És ezek után álljak eléd pénzért kuncsorogni?! Hogy ne lógjak ki a sorból, együtt rázhassam a rongyot a díszes kompániával? Még hogy elit osztály, sose halunk meg... Egyszer mindannyian meghalunk, elfáradunk és kész. Nem lesz több nagyképűsködés, semmi, de semmi nem marad utánunk... Hogy nézek így az unokáim szemébe, hogy?! (*Körbejár a teremben.*) Istenem, elkótyavetyéltem apai örökségemet, a drága hangszert – én hülye!

Dezső: Fejezd be a ripacskodást! Ígérem, holnap reggel első utam a bizományiba fog vezetni.

Flóri: Holnap! (*Megnézi az óráját.*) A holnap ma van: fél egy!

Dezső: Kijevi idő szerint?

Flóri (felháborodva): Te... te... Azt hiszed, neked mindent szabad, játszadozhatsz az ember idegein?!

Dezső (értetlenül): Na hallod, nem értem, miért vagy úgy oda!? Sok lenne, ha azt kérdeztem volna, mikor vesztetted el a szüzességedet!

Flóri (Zsuzsához): Szélkakas. Egy pojáca! Nincs barátja, senkije sincs a világon, de a pofáján bezzeg vastag a bőr! Alig nyolc éve

csak oroszul volt hajlandó megszólalni a becses hivatalában, még a villanyórája is moszkvai idő szerint járt!

Dezső: Jusst se hagyom magam provokálni!

Flóri: Mostanság persze nagy magyar, akkora kokárdákat tűz ki március 15-én, mint egy levesestál!

Dezső: Mikor tettél szert humorérzékre?

Flóri: Nem hozzád beszélek!

Dezső: A falnak? Mit gondolsz, Zsuzsa: hol élt ez idáig – a Holdon? Rólad nem is szólva! Cirka húsz éven keresztül butítottad tanítványaidat a kommunizmus üdvtanával. Míg másnak akasztófa, neked ezért kitüntetés jár – gondolod te.

Flóri: Mindig azon voltam, hogy mondjam... hogy becsempésszem a tananyagba...

Dezső (flegmán): Mi a fityfenét?

Flóri: Az igazságot.

Dezső: Melyiket? Gondolkodj! Aki egy kicsit ismeri az akkori viszonyokat, pontosan tudja: egy tanárnak elég volt hajszálnyira eltérni a tantervtől, hogy másnap már az államvédelmisek enyelegjenek vele! Kendeddel pedig – tudtommal – semmi ilyen nem történt.

Zsuzsa: Nem értem, hová akartok kilyukadni, mi az értelme a civakodásoknak? Van egyáltalán értelme?

Flóri: Persze... Ideje tiszta vizet önteni... Önvizsgálatra kényszeríteni egyeseket!

Dezső: Ne ijedj meg, nem fogok meakulpázni! (*Gúnyosan.*) Az én vétkem, uram, az én vétkem!... (*Zsuzsához.*) Szórakozunk egy kicsit, agyonütjük egymással az időt.

Flóri (kimérten): Szóval, önnek mindez csak szórakozás?

Dezső: Ostoba hólyag! Jobban teszed, ha kiköpöd a karót, és leülsz a fenekedre! Ha így folytatod, még megüt a guta.

Zsuzsa: Fiúk, ebből elég!

Dezső: Hölgyem, az óhaja parancs. (*Hosszú csend.*) Most akkor mit csináljunk?

Zsuzsa: Hogyan? Várunk!

Flóri (a kezét tördelve fel-alá jár): Mindig csak várni! Újabb hazugságra, világvégére... Egyeseknek könnyű, telik eszemiszomra, patikára – egy nap az élet. Ráérnek, persze... Ha várnak, magukért várnak, mert rájuk amúgy senki sem kíváncsi. Engem várnak odahaza, értitek: a feleségem, a lányom, az unokám...

Dezső: Nyitva az ajtó, nyugodtan elmehetsz. Amint a festő úr magához tér, vallomást tesz és aláírja a papírokat, mi is megyünk. Adjak pénzt taxira?

Flóri (körbe fordulva): Ide csak bejönni lehet, érted, csak bejönni! Nem kell a pénzed!

Dezső (előveszi a tárcáját): Komolyan gondoltam. Két saroknyira van egy taxiállomás. Sok volt neked a tegnapi nap, kissé kimerültél, ágy-ban a helyed.

Flóri (az üvegablakig hátrál): Nem, nem kell... Nagylelkű vagy, hogy mondjam, de nem akarok álmatlankodni, rettegni... Mégis csak Kelemenről van szó, meg rólunk, úgy összességében.

Dezső: Azóta az igazak álmát alussza.

Zsuzsa: Mentő vitte el!

Dezső: Kelemen mindig szeretett rájátszani a dolgokra. Kutya baja! Gurult pár lépcsőfokot, összeszedett néhány horzsolást – holnap jót röhög a markába.

Flóri (tétován): Volt ott jó pár lépcsőfok. Akkorát huppant a lépcső alján, mint egy tele zsák.

Zsuzsa (szemrehányóan): A többiek javában mulatnak, ropják a kacsatáncot...

Flóri: Pillanatok alatt szétszéledtek, senki nem maradt az étteremben.

Dezső: Flóri, egyvalamit nagyon nem értek: miért jöttél utánunk, miért tettél vallomást, miért folytál bele az ügybe? Nem emlékszem, hogy ott lettél volna a teraszon...

Bélus oldalára fordul a lócán, félig-meddig feltápáskodik, de aztán kócbábukét visszahanyatlik. Cselekménysorának komikumát csak fokozza a jobb szeme alatt éktelenkedő, kékesfekete véraláfutás. Végül mégis csak sikerül felülnie. Körülnéz, kezébe temeti az arcát, aztán megint körülnéz.

Bélus (bűntudatosan): Zsuzsa, nagyon hülye voltam az este? Biz' isten, nem akartam! Tudom, nem lett volna szabad annyit innom...

Zsuzsa: Gyorsan tisztázzuk: nincs pia, cigaretta – rajtam tehát ne követelőzz!

Bélus: Félreértesz...

Zsuzsa: Tudod egyáltalán, hol vagyunk? Rendesen összehoztad, gratulálhatsz magadnak! Se szó, se beszéd: nekimenni ököllel

egy Kelemenek... Annyi a pénze, mint a pelyva; farzsebből lefizeti az egész hóbelevancot, és akkor nézhetsz magadon körül!

Bélus: Nézhetünk, drágám! Csak ne fájna annyira a gyomrom, a fejem!...Te, de most őszintén: egy szál cigarettád se maradt? Kell hogy legyen a retikülődben! Emlékszem...

Zsuzsa: Kár erőlködnöd! A milicista mindent kipakoltatott.

Bélus (ráförmed Flórirra): Faszikám, te meg mit bámulsz? Nem láttál még másnapos embert? Ismerlek? (*Zsuzsához.*) Mintha már láttam volna, de hol és mikor?

Zsuzsa: Alighanem az étteremben, tegnap este.

Bélus: Az meglehet. (*A véraláfutást tapogatja*) A szuvenyirt Keleментől kaptam, vagy valamelyik útonállójától?

Zsuzsa: Keleментől.

Bélus: Hál' istennek! Büszkén fogom hordani. Vagy mégse? Tudod, rég megcímézték nekem ezt a jobbegyenest, háládatlanság lenne részemről, ha nagydobra verném; legyen elég dicsőségnek az, hogy végre postázták.

Dezső (Zsuzsához): A teremburáját, de tudja cifrázni!

Zsuzsa: Másnaposan nincs benne szemernyi önérzet, szereti magát mind mélyebbre vájni. A végén még megőrjít a hülye bemozdásaival...

Dezső (nevetve): Úgy kell neked! Miért álltál össze vele? A fiad lehetne!

Bélus (bólogat): Generációs ellentétek, azok vannak. Úgy kell nekünk, engedjük magunkat kikergetni a paradicsomból! Évák, le az almafáról!

Zsuzsa: Most meg mi a bajod velem?

Bélus: Ami tegnap este. Bűjnál vissza az akolba, keresed ennek az izének a szája ízét, vizét, pedig a kölnisüveget nem cserélik vissza! Láthattad, megtapasztalhattad: jól elvannak nélküled. Bukott angyal vagy, drágám, a szemükben: szárnyaszegett valami... Igen, ha szültél volna egy kasfar gyereket, lenne egy kötelességtudó, pedáns férjed, na látod, akkor talán – hangol a hangsúly! – kedvükre való lennél.

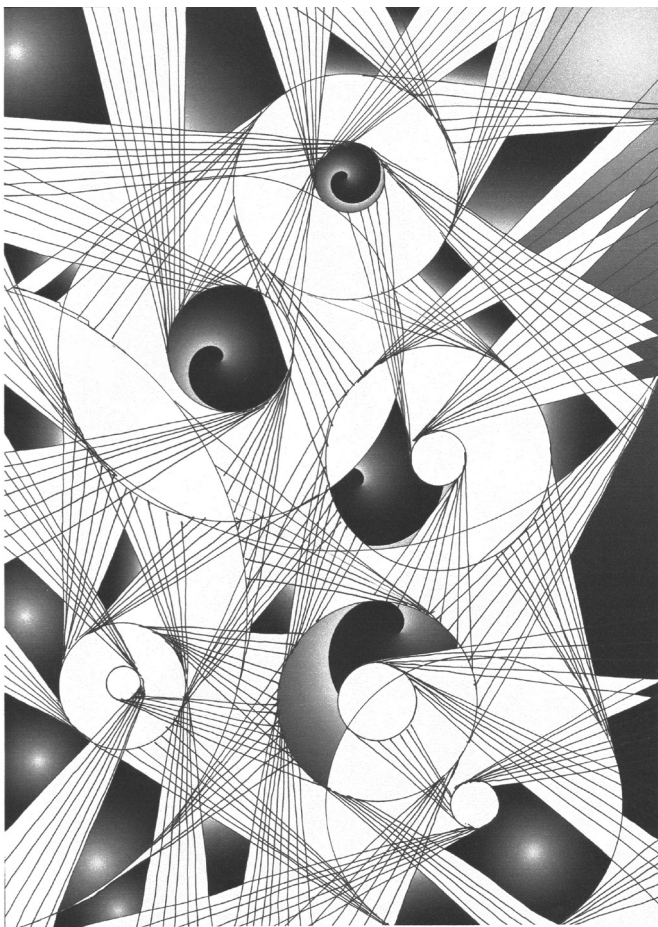
Dezső: Ez igen! Zsuzsa, Zsuzsa... Nem tudom, hogy élsz, minek élsz vele, de a helyedben lehajítanám a vállamról ezt a macerás hapsit, le én, csak úgy nyekkenne!

Zsuzsa (tüntetően Bélus mellé ül): Ne figyeljünk rá! Ha mondja a magát, hadd mondja, nem kell felülni a szavának.

Dezső: Felőlem napkeltéig elbeszélhetünk egymás mellett. Tovább nem, mert jön a váltás, kezdődik előlről a hajcihó: kihallgatás, jegyzőkönyv, hosszas várakozás a már forgalmas folyosón... Zsuzsa, nem rosszindulattal, barátiilag ajánlom: ideje „felvilágosítani a gyermeked”!

Zsuzsa (Bélushoz): Vallomást kell tenned. Amikor behoztak ide, nem voltál kihallgatható állapotban.

Bélus: Nana! Annyira azért nem voltam részeg!

Dezső (epésen): Annyira nem. Ha az ügyeletes milicista nem ismerősöm, most a fogdában ébredeszél, hétpróbás csirkefogók között. Őszintén csodáltam a türelmét, amikor sűrű anyázás közben parolis bohócnak, korrump zsarunak nevezted...

Zsuzsa: Csúnyán kivetkőztél magadból.

Bélus: A milicisták a hibásak! Lökdösik, rángatják az embert ok nélkül. Kultúrállamban élünk...

Dezső: Örömmel hallom! A tegnap esti viselkedésedből ítélve, nem mindig tartod mérvadóknak ezt az elvi szempontot.

Zsuzsa: Fejezd be, jó?!

Bélus: Büntudatot akar kelteni. Szakállas trükk.

Dezső: Flóri, nagyon elbűjtál!

Flóri (kilép a terem egyik sarkának félhomályából): Hirtelen nem is tudom... Persze, a fiatalembernek bocsánatot kell kérnie a kihallgatást vezető milicistától. Mi is a rangja? Nem vagyok tisztában a rendfokozatokkal...

Bélus: Ki ez a fordított hapsi? Egy volt osztálytárs? Hányan voltak abban a fenemód elit, öntelt osztályban?

Zsuzsa: Harmincnégyen.

Flóri: Harmincnégyen végeztünk, de a nyolcadik osztályig negyvenketten voltunk. Ja, kérem, a hatvanas években még ismeretlen fogalom volt a létszámhiány!

Dezső (váratlanul feláll): Ebből elég! *(Bélushoz.)* Emlékszel a verekedésre az étterem teraszán? Hogy kivel és miért mentél öltre?

Bélus (gúnyosan): Mit akarsz tőlem? Cimbalmozzam el a szá-nombánomot? Vagy nyekeregjek, nyivákoljak a másodhegedűn? Nem, barátocskám: vagy primás leszek, vagy semmi.

Dezső: Egyáltalán nincs okod gúnyolódni. Tetszik, nem tetszik, a vallomásodat hozzá kell igazítanunk az általunk mondottakhoz. Nem baj, ha semmire sem emlékszel: leszek olyan jó, kisegítelek.

Bélus (gyanakodva): Kisegítség? Vagyis azt kell mondanom, amit a számba adsz?

Flóri: Olyasformán.

Dezső: Flórikám, te most hallgass! El találod túlozni a formaságokat.

Bélus: Nocsak! Szerinted az egész pusztá formaság? Mi van, ha mégis emlékszem bizonyos dolgokra, netán mindenre?

Flóri (elnézve a többiek feje fölött): Lehetetlen. Az eszméletlenségig leitta magát...

Bélus (bedagadt szemét tapogatva): Locus communis. *(Feláll, az üvegablakhoz sántikál.)* A pecsét helye. Jól elbánt velem a szemét alak! Egy ideig kénytelen leszek szemüveget hordani... Lila színű világ, pfuj, de förtelmes!

Zsuzsa: Miért csinálod? Nem kérünk tőled lehetetlen dolgot.

Bélus (Flórihoz lép, az arcához hajol): Tudod, cefetül bírom az italt, de nem szeretem, ha magáznak. Az meg pláne jó, ha kapizsgálsz: nekem Kelemen se ingem, se gatyám.

Zsuzsa: Az ég szerelmére! Mit akarsz Flóritól?

Bélus: Ellenszenves a fizimiskája. Elfelejttem... *(Legyint, visszamegy az ablakhoz.)* Sokat felejték. Hajlamosabb lennék az amnéziára, mint az ablaküvegből visszabámuló alak? *(Nyelvet ölt a tükörképére.)* Rendben, előadom a betanult mondókát, amint elmagyarázzátok, mi a fenének kell nektek tetsző vallomást tennem! Ha bocsánatot kérek a vérig sértett zsarutól, befizetem a kirótt pénzbüntetést, netán leülöm a garázdaságért járó tizenöt napot – szerintem ezzel az ügy elboronálva...

Zsuzsa: Kelemen kórházba vitték.

Bélus: Na, ne! *(Odamegy Dezsőhöz.)* Ha valakit ma este elverték, az én vagyok. Egy ütéssel leterített.

Dezső: Pontosítok. Te kezdted a verekedést.

Bélus: (újra hosszasan nézi Flórit): Ezt az alakot láttam az előtérben, igen, ő markolászta Kelemen grabancát. Csodálkoztam is, honnan szorult annyi bátorság a vézna, görnyedt emberkébe, hogy nekimenjen az önbizalomtól csöpögő húshegynek.

Flóri (zavartan): Ez így alapvetően nem igaz! Kebelpajtások vagyunk. Vagyis voltunk, pontosabban...

Dezső (elgondolkodva): Kíváncsivá tettél, Flórikám, nagyon kíváncsivá; pedig már kezdtem elhinni, hogy a jó szándék vezérelt utánunk.

Flóri (meglepő határozottsággal): Nem leszek bűnbak! Tudom, hogy szeretsz kombinálni, ezt-azt feltételezni a másíkról. Csakhogy harmadrésze sem igaz, amit rólam feltételezel! Nem vagyok Kelemen ellensége! Nagyon is a jóemberem... *(Kiesik a szerepéből.)* Hogy mondjam? Az iskolában barátok voltunk!

Dezső: Flórikám, mióta nevezik a csicskáskodást barátságának? A Kelemen pulija voltál, semmi több.

Flóri: Megvédtél tőle valaha? Megtehetted volna, hiszen a második legerősebb voltál az osztályban.

Dezső: Tudtommal az első.

Flóri: Na persze – a maga szemében mindenki nagyúr.

Dezső: Az első!

Flóri: A tornatermi öltöző vaslépcsőjén ki gurult le? Te vagy Kelemen? Nagyon elhallgattál!

Dezső: Nem óhajtom a véletlent hibáztatni.

Flóri: Véletlen? Nem ez volt az egyetlen eset!

Zsuzsa: Muszáj most megvitatni, ki volt az első, ki a második?

Bélus (visszaül Zsuzsa mellé): Visszavedlettek gyerekké. A ti korotokban sűrűn megesik az ilyesmi.

Zsuzsa: Hogy érted azt, hogy a ti korotokban?

Bélus: Jobb nem jutott eszembe. De ha mindenáron magadra akarod vonatkoztatni – üres a kapu, rúghatod a gólokat!

Zsuzsa: Nagyon vicces! Tegnap cirka fél tucatszor juttattad eszembe az életkoromat, most megint. Szabadna tudnom, hová akarsz kilyukadni?

Bélus: Elcsépelet emberek vagyunk – nézz rám!

Zsuzsa: Azok után, hogy sikeresen kivetköztél emberi mivoltodból, nem vagyok kíváncsi a tudathasadásodra!

Bélus: Valami okom csak volt rá, különben nem mentem volna neki senkinek.

Zsuzsa: Ó, ezer meg egy! *(Kissé lehiggadva.)* A kiállhatatlan természeted, az állandó kötekedhetnéked, a mértéktelen ivászataid... Soroljam még? Művészlélek, érzékenység – hogy oda ne rohanjak! Ezen az alapon naponta háromszor totálra ihatnám magamat.

Bélus: Attól önérzetesebb vagy. *(Feláll, körbehordozza a tekintetét.)* Önérzetesebbek vagytok. Teleszívjátok magatokat, mint tóban a békák, vélt vagy valós sérelmekkel. És csak szívjátok, szívjátok, míg földet nem ér a tokátok, aztán vígan elbrekegitek egymásnak, hogy csak azért is jól érzitek magatokat a bőrötökben. Hiányzik is nektek az alkohol – a saját hangotoktól lerészegedtek! Brekeke...

Zsuzsa (kifakadva): Azért hóbörögtél, mert a banketten végre sikerült jól éreznem magam!

Bélus: Te tudod, hogy érzekedtél – engem nem tudtál becsapni.

Dezső: Hát, Zsuzsa... Nem tudom, meddig fogod bírni idegekkel. (*Visszaül a székére.*) A fiatalúr mindenestre levizsgázott előttem. Brekekel!... Eddig azt hittem, ismeretségi körömben Flóri az egyetlen csodabogár. De most úgy látom, hogy az ő óhaja – legszívesebben visszakéredzkedne a harmincas évekbe – békapihe ahhoz képest, amit az élettársad itt pár perc alatt előadott!

Flóri: Egy történész soha nem sír vissza semmit. Összeveti a jelen állapotokat a megelőző történelmi korszak közállapotáival. Persze, az igaz, hogy...

Dezső (közbevégyva): Nem vitatkozom veled. Felőlem azt vetsz össze, amit akarsz.

Flóri: Ezért tart ott az ország, ahol. Már csak hivatalból sem volna szabad közömbösséget tanúsítanod!

Dezső: Ami kifolyik, elfolyik. Közömbösség? Annak idején, mikor befejeztem az építészmérnököt, letudtam az egy évnyi katonáskodást, azzal az elképzeléssel jöttem haza, hogy elhelyezkedek valamelyik kolhozban tehénistállókat, raktárakat, traktorgarázsokat építeni. Hogy édegelek csendesen. De nem lett belőle kefir. Megmondom, miért nem: felnőtt a háború utáni első, ideológiailag megnevelt generáció, és a hatalom rábólintott a közvéleményre, miszerint a városi, járási közigazgatási apparátusokban kevés a magyar nemzetiségű káder. Hát tett róla, hogy több legyen – ez lett az én pechem.

Bélus (visszaül Zsuzsa mellé): Besoroztak?

Dezső: Első lépésben csak besároztak. Indoklás nélkül visszaadták a kolhozokba benyújtott felvételi kérvényeimet. Még kefélés közben is apai nagyapám háború előtti pár holdas szólejét átkoztam. Talpaltam, megállás nélkül sarkaltam befolyásos ismerőseimet: a föld alól is, de kerítsenek valamilyen állást, mert a végén még kiszúrnak a zsaruk mint közveszélyes munkakerülő. Aztán egy napon arra ébredtem, hogy nagyon hosszú szőnyegre hívatnak. A párnázott ajtón túl kiderítették rólam, hogy engem az isten is vezető kádernek teremtett. 160 rubeles alapfizetéssel, kétszobás lakással, plusz szolgálati kocsi sofőrrel!... Belegondoltam és elfogadtam, mert nem óhajtottam egy kazahsztáni építővállalatnál kikötni.

Flóri (zavartan): Mit... Miért nézel így rám? Mintha én tehetnék róla...

Dezső (emelt hangon): Kelemennek bezzeg, a kurva Kelemennek szerencséje volt! Kimaradt az életéből a katonaság, megtalálta a rejtett ösvényeket, bejutott – be, az istenit! – egy kényelmes kolhozi építész-mérnöki állásba. Nem kapott ugyan szolgálati lakást, se gépkocsit sofőrrel, viszont nála voltak az építőanyag-raktárak kulcsai... Aztán elmúlt öt év, tíz év, és te – igen, te, Flórikám, meg a hozzád hasonló nagyokosok! – már nem az áhitott magyar nemzetiségű kádert láttatok bennem, hanem a janicsárt. Igaz, közben 220 rubel lett az alapfizetésem, és a város végén 7 áras telket kaptam, amire sikerült felhúznom egy szerszámos szerájt. De negyedmagammal még mindig a kétszobás lakásban szorongtam, és ha a szolgálati kocsim történetesen nem volt a javítóműhelyben, akkor a sofőröm dekkolt elvonókúrán. Kelemen közben – ugyebár – harmadmaguknak négyszobás vityillót épített két fürdőszobával. Lebetonozott udvarán tetőteres garázs állt, benne a legújabb kibocsátású Samarával. Te és a hozzád hasonló sok nagyokos oda járt szájat tátani, dicsérni a savanyú borát, mert a jobbikból már akkor se kínált meg benneteket... Mi van, Flórikám? Fáj az igazság? Nagyon elfehéredtél!

Bélus: A Flóri-félék mind egyformák: demokrácia így, demokrácia úgy... De ha egy pénzes-befolyásos hapsi kezét fog velük, majd összehügyozzák magukat a gyönyörűségtől.

Dezső: Az még semmi! Látnád őket, amikor gyűléseznek, pártoskodnak! A költségvetési bizottság elnök asszonya már az elején kijelenti, hogy a járás kaszájában egy lyukas peták sincs, és ha lesz is, előbb a közalkalmazottak bérhátralékát kell rendezni. Ez a tény nem hatja meg őket: órák hosszat vitatkoznak holmi elkerülő útról, iskolai felújításokról... És szavaznak. Szeretnek szavazgatni. Hátrahagynak egy paksaméta elfogadott javaslatot, határozatot, nekem meg főhet a fejem, mit válaszoljak a nyakamra küldött újságírónak, ha megkérdezi, hogy X. községben miért nem épül az óvoda...

Zsuzsa: Nem értem: nekem és Flórinak mi köze az önéletrajzodhoz?

Dezső: Voltaképpen semmi. Huszonöt éve folyamatosan ti csináltok belőlem ügyet. Voltam már a szemetekben janicsár, keménygalléros bürokrata, per pillanat korrupst hivatalnokként

aposztrofáltak. Ne tiltakozz, Zsuzsa – tudom, amit tudok! Szégyenre ítéltettem. Most például amiatt kell szégyenkeznem, hogy végre családi házban lakom, van egy kéz alatt vett nyugati kocsim, fél hektár szőlőm... Kelemennek cége van, és csak a jóisten tudja, mivel bír!... Második legerősebb? Anyakomplexus... Azt nézitek, milyen örüggyel tudtok belém harapni. Kellemen bezzeg szent tehén, lesütött szemmel léptek oda hozzá.

Bélus (Zsuzsához): Hallod? Nagyon igazat mond. Majd elolvadtál, mikor Kelemen meg-megszólított; táncrea kért.

Zsuzsa (felpattan, szembefordul Bélussal): Rosszul láttad! Nagyon rosszul! Ha tudni akarod...

Bélus: Ki vele! Nem tudom, mit akarok! Egy biztos: szívod a fogad, drágám, ami árulkodó jel – hazudni készülsz.

Zsuzsa: Mindenáron veszekedni akarsz?!

Bélus: Kezdjük a végén: rakd ki a cókómomat az ajtó elé, aztán majd lesz valahogy!

Zsuzsa: Muszáj ezt tudtára adni mindenkinek?

Bélus: Ki az a mindenki? Ismernek jól, tudják, hogy elkényeztetett hisztérika vagy. Igaz, uraim?

Flóri a hirdetésményeket kezdi böngészni, Dezsó a cipőjét nézegeti.

Zsuzsa: Bravó, sikerült végképp lejártnod magadat! Mondjad, ki fogna fel rajtad? *(Gúnyosan.)* Egy festőművészen!? Még egy albérletet sem volnál képes magadnak keresni, nem hogy kifizetni!

Bélus: Teszek a puccodra, a giccses műtyürkéidre! Épeszű ember... Olyan vagy, mint a güzü: enni, venni, menni – megállás nélkül.

Zsuzsa: Egész nap semmit sem csinálni, csak az eget nézni: ez az igazi tudomány, az emberhez méltó élet!

Bélus: Festek. Félálomban hallani véltem, hogy rózsaszín pacnikról, lila krikszkrakszokról hadováltatok.

Zsuzsa: Magad sem tudod, micsoda! Érzéki élmény, konstruktív tudat... A fíngás is érzéki élmény.

Bélus: Soha nem vitattam. *(Békülékenyen.)* Széles a csípőd...

Zsuzsa: Ne mondd! Tegnap nem volt széles? Tegnapelőtt nem volt terebélyes?

Bélus: Alkonyodik, megváltoztak a fényviszonyok. *(Magához húzza Zsuzsát.)*

Zsuzsa: Bolond vagy?

Bélus: Meddig álljak még az ajtó előtt?

Zsuzsa (Bélus ölébe penderedik): Hogy gondolod, szabad mások előtt...?!

Bélus: Csitt! Szeretsz vagy nem szeretsz?

Zsuzsa: Jövő héten felugrok Nyíregyre, veszek neked egy... Nem árulom el, legyen meglepetés.

Bélus: Adj inkább egy puszit, egy puszikát!

Zsuzsa: Megérdemled? (Csókolóznak, ölelkeznek.)

Dezső (Flórihoz): Na, nálunk ilyesmi nincs! Ha összeveszek a feleségemmel, napokig nem szólok hozzá. Egyéb se hiányozna, csakhogy a nyakamba üljön: gyí te fakó, gyí lovacsám! Mosson, főzzön, takarítson, ne lelkizzen. Van elég gondom a hivatalban, nem óhajtok második műszakot nyitni.

Flóri (elszántan Dezső elé áll): Tudod, mi a te bajod?! Folyton magadról beszélsz, mintha lényegesebb, fontosabb dolog nem is létezne. Izé... Juszt is csak a második legerősebb voltál az osztályban!

Dezső (egykedvűen): Úgy hallom, a feleséged depis, iszik, mint a kefekötő. Rendesen elboldogítottad!

Flóri (magából kikelve): Nem igaz! Bárki mondta, hazudik! Gazember, érted, utolsó hazug gazember! (Csónd.) Én igazán mindent... Próbáltam... Mit próbáltam, egyebet se csináltam... A kollégák hívták fel a figyelmem... Konyakkal kezdte, dugiban. A borpárlat szaga általában a törkölyből főzött kisüstire emlékeztet. Nem kísérgettem, nem foghattam a kezét állandóan. A piás ember nagyon ravasz tud lenni, ha a szenvedélye kielégítéséről van szó. Egy titkos társaság hozzá képest csak suviksz!

Dezső (Zsuzsáék felé int): Ehhez mit szólsz: értik a dörgést!

Flóri (leül Dezső mellé): Könnyen elsírta magát, végigkönyezte a tévében sugárzott szappanoperákat. Tanult, intelligens asszony léte! Furcsálltam. Mindenre gondoltam: lányunk elrontott házasságától kezdve a változás korába lépő nők túlzásokra hajlamos érzékenységéig. A piára nem. Ha a tanártársak nem figyelmeztetnek, talán... Megharagudtam rájuk: még hogy az én feleségem... olyan nincs, nem létezik! Bizonyára irigylik tőle a magas óraszámot. Hiszen perfekt beszél ukránul. Aztán a ház, az udvar zezugaiban talált üres üvegek... Igen, arra gondoltam, még idejében...

Zsuzsa (kikászalódik Bélus öléből, a frizuráját igazgatja): Mi történt idejében?

Flóri: Ágnes még nem fanyalodott rá az olcsóbb italokra. Azt hallottam, a kisüsti három, na jó, legyen négy... Szóval öt év alatt taccsra teszi a májat, egy nő esetében bizonyosan.

Dezső: Nem hiszek neked. Olcsó kibúvó! Még hogy hallottál róla, figyelmeztettek... Ha a hatodik szomszédban laknál, külön a feleségedtől, akkor se hinném el, hogy másokon keresztül, utólag szereztél tudomást Ági alkoholizálásáról. Ne szólj közbe! Valami azt súgja, hogy te magad vásárolod neki a konyakot, porciózod tévénézés közben: igyon, sirjon az asszony, csak meg-ne-szóljon-a-falu alapon ott ne hagyjon.

Zsuzsa: Igaz lenne? Á, Flóri nem tenne ilyet! Ő mintaférj. Nyolc éve, mikor utoljára náluk jártam, tenyerén hordozta a kis feleségét.

Bélus: Mintaférj?! Zsuzsa, tudod egyáltalán mi az? Ágyba viszi a reggelidet, kimossa a bugyidat, de, és ez benne a sajnos, az ágyban nem ember. Piha, ingyom-bingyom, tűtű... Fel kellene injekciózni a potenciáját.

Dezső: Orvoshoz kell vinnie Ágit! Van ismerősöm a narkológian...

Bélus: Kinek nincs! Csak nem dicsekszenek vele, inkább titkolják.

Dezső (közel hajol Flórihoz): Gyertek el hozzám valamelyik nap. Ígérem, soron kívül fogadlak, nem foglak megvárakoztatni. Rácsörgetek a dokira – magyar ember –, beprotezsállak nála; megduruzsolom vele, mit hogyan és mennyiért. Nyugtasd meg az asszonyt, a prof suba alatt lezargatja az elvonókúrát, nyúlfarknyi feljegyzés sem marad az esetről!

Zsuzsa (dühösen): Jobbat tudok, Flóri: lövesd fel a feleséged a Holdra, vagy dobd a Tiszába – hadd üsszon! Nem tud? Ha kedves az élete, megtanul! Meglásd, amint partra vergődik, olyan tűzrölpattant menyecske válik belőle, hogy na! Dalolva fog mosni, főzni rád, takarítani utánad minimum száz évig. Neked annyi lesz csak a dolgod, hogy naphosszat mereszd az... izédet.

Bélus: Most mit kabarézol?! Senki nem csípte fenéken a hiúságodat.

Zsuzsa: Mondtam egy szóval is? Az ostoba tanácsaitok miatt háborgok Flóri helyett.

Dezső: Ismered a mondást: fogadatlan prókátornak...

Zsuzsa: Nem kérdeztelek. Injekció, narkológus, fityfene... A tehetetlenség érzése ellen nincs orvosság. Valami, ami tegnap még volt, mára elveszett. Nincs!

Dezső (gúnyosan): Nyomon vagyunk, körvonalazódik a probléma oka.

Zsuzsa: Bármire kaphatók, csak ne érezzék magukat egyedül. *(Az ujjain számol.)* Potencianövelés, elvonókúra, pszichológus, természetgyógyász, legvégül a tojásgörgető, rontásbontó szélhámósok következnek, akiknek karmai közé kerülve búcsút inthetnek a reménynek, hogy valaha újra egymáséi lesznek...

Dezső: Tetszetős, felettébb romantikus stílusú építmény. Itt egy boltív, amott egy oszlopsor... Csak épp lakni nem lehet benne. *Zsuzsa!* A férjnek kötelességei vannak, baj esetén nem nyivákolhat fejre kulcsolt kézzel. Ha iszik a felesége, kutya kötelessége orvoshoz vinni! Nem holnap, nem holnapután – még ma!

Zsuzsa: Ha Flóri nappal az Űdvhadsereg egyenruhájában parádézik, éjszakánként meg eljátssza Don Juant, szerinted megoldódik a problémája? Kétlem!

Dezső: Kétkelkedj!

Zsuzsa: Két hónap sem telik el, és mélyebbre süllyednek az ingoványban, mit annak előtte!

Bélus: Pontosan nyolc óra múlva.

Zsuzsa: Nektek semmi sem szent?!

Dezső: Miért pont nyolc óra múlva?

Bélus: Szépen hangzik. Nyolc nem parlagi hét, durva kilenc, szinte élvezet kimondani. Nyolc. Nyolc...

Dezső: Nekem nyolc.

Zsuzsa: Befejeztétek? Tisztára, mint gyerekek: hét, nyolc meg hét, nyolc.

Bélus: Szót se többet! *(Szájára tapasztja a kezét.)*

Zsuzsa (rövid töprengés után): Elfelejtettem, mit akartam mondani. Kivertétek a fejből a hülyeségeitekkel!

Dezső (gúnyosan): Valami mélyenszántót. Például azt, hogy mások életében könnyű okosnak lenni.

Bélus (magához öleli Zsuzsát): Falra mászok a közhelyeitől! Odahaza gyűjteménye lehet belőlük. Közhelyek mindennapra...

Dezső: Nevezzük hivatali ártalomnak. Fogadónapokon az ajtók előtt várakozó panaszosokat jobbára levegővel lakatom jól: közhely-pufogatás, bátorító, együtt érző tekintet stb.

Bélu: A satöbbiző ürgéket is rühellem. Mi az, hogy satöbbi? Gondolj, amit akarsz, vagy menj a fenébe, nem érdekel a véleményed?

Dezső: Az utóbbira tippelek. Bár ahogy mondják: ízlések és pofonok... Bocsánat, nem volt szándékos!

Flóri: Hogy mondjam? Nem lenne itt az ideje, hogy a fiatalember vegre vallomást tegyen?

Bélu: Hova lihegsz? Ne akard, hogy hirtelen visszaemlékezek, tudod mire. *(Csend.)* Apjuk, végül is ez itt egy nyugis hely. *(Szótagolva.)* In-nen csak a vesz-ted-be ro-han-hatsz! Piszkálja a csőrödet, sérti a gögödöt, hogy ilyen helyen kell éjszakáznod? Nyolc perce talán még megszakadt volna a szívem, ha nem rohanok a kihallgatásomra miattad. Sajnos, időközben eltelt hét nagyon hosszú perc. Tudsz követni?

Flóri: Nekünk nincs miről tárgyalnunk!

Bélu (körbesántikál a teremben): Az első percben még csak arra gondoltam, hogy ez a bunkó egyáltalán nem jár kiállításokra. A másodikban: hogy nem nyújt kezét, tüntetőleg elfordítja a fejét, ha netalán útjába kerül egy hozzám hasonló ipse. A következő percben, ki tudja miért, a kutyasétáltatók jutottak eszembe, akikről nem tudni pontosan, hogy ők sétáltatják-e a kutyájukat, vagy a kutyák őket. Aztán felkattant a villany: nem ökelme eszményíti az elveit, hanem az elvek eszményítik őt. Ezért nem köszön, csak járkal erkölcsi bakancsként.

Zsuzsa: Elég, azonnal hagyd abba!

Bélu: Az ötödik percben már nagyon nem komáltalak, barátocskám! Mert sunyiskodsz, áljóságoddal hülyíted a környezetedet, aztán felháborodsz, ha nem hagyja mindenki palira venni magát. Szerintem otthon házi zsarnok vagy, a feleséged alig jut levegőhöz melletted. A hatodik perc az önmegtartóztatás jegyében telt el. Merthogy szerettem volna a pofádba mászni, mint annak a... Kelemennek, beléd fojtani a szót, azt a mekegést-makogást, amit művelsz. De azt mondtam magamnak: nem, végtére ő is ember, és én nem vagyok igazságtevő részeg kedvemben. Jobb a békesség! Két perce ott tartok, hogy nem érdekel, te színtelen, szagtalan anyag, görnyedt alak a széken...

Flóri (felpattan): Mit képzelsz magadról, átkozott élősködő!? Egy büdös napot nem dolgoztál végig egész életedben! (*Odalép Bélus elé.*) Szívod a társadalom vérét! Hogy mondjam...

Dezső (a kakaskodni készülők közé áll): Jobb, ha sehogy! Egyik jobbra, másik balra! Teljesen elment az eszetek?!

Bélus (kényszeredetten nevet): Ni csak, milyen harcias lett hirtelen! Fogadok, az egyetem óta nemigen olvasott el egy normális könyvet; legszívesebben tekintetes, vagy még inkább: méltóságos úrnak szólíttatná magát!

Dezső (üvöltve): Fogd be a mocskos pofád! Egyéb se hiányzik, csak hogy ide csődüljenek a milicisták!

Bélus: Emlékszel, mit mondtál nekem a terem előterében?

Flóri: Nem tudom, miről beszél...

Bélus: Nem? (*Flóri orra alá dugja az öklét.*) Emlékeztesselek?!

Zsuzsa (az irodaablakig vonszolja Bélust): Gyere! Nem érted!? Hagyd békén Flórit! Hogy jössz ahhoz... Erről még beszélgetünk! Nagyon komolyan elbeszélgetünk!

Dezső (visszanyomja Flórit a székre): Ül a fenekeden! Legyen eszed! Provokál. Egy kivert, hét hájjal megkent városi lingár. Ha megütöd, nyomban áldozatot csinálsz belőle, ma született báránykát!

Flóri (zavartan): Ezt most... nem értem. Én leszek a bűnös?

Dezső: Valami olyasmi.

Flóri: De hát miért?

Dezső (a fejét vakarva): Könnyebbet kérdezz!

Flóri (csalódottan): Miért van az, hogy egyeseknek jogukban áll bármit kimondani, ami eszükbe jut? Azt tenni, amit akarnak? A többieknek pedig jogukban áll hallgatni, eltűnni minden galádságot, amivel a magukról megfélelkezett piperkőcök nyolcpercenként terrorizálják őket...

Dezső: Nem vigasznak szánom, de sajnós, ilyen az élet.

Flóri: Nagyon sajnós.

Bélus (Zsuzsához): Van nálad zsebkendő? Már is elbögöm magam!

Flóri (lassan feláll): Az előbb azt mondtad, két sarokkal lejjebb? Odatalálok. Na, szóval...

Dezső: Adjak pénzt? (Néhány bankót vesz elő a tárcájából.) Negyven elég lesz?

Flóri (elveszi a pénzt): Nem sok egy kicsit?

Dezső: Az éjszakai fuvarok nagyon drágák.

Flóri: Fizetéskor, hogy mondjam...

Dezső: Ha lesz felesleges pénzed, megadod.

Flóri (kényszeredetten mosolyog): Felesleges pénzem... Nekem?!

Dezső (a képzeletbeli ajtóig kíséri Flórit): Bejősztok az irodámba, ott suba alatt elintézzük a feleséged dolgát. Nem szabad hanyagolni, érted? Az alkoholizmus nem tréfadolog!

Flóri: Nem, nem igaz! Az én Ágikám nem alkoholista. Még nem...

Dezső: A banketten történt affér miatt ne legyenek álmatlan éjszakáid. Lerendezem az ügyet. Akarom mondani, lerendezzük. *(Zsuzsához és Bélushoz.)* Jól mondom?

Zsuzsa (előre jön, puszival búcsúzik Flóritól): Legyél jó kisfiú! Harminc év múlva talán újra találkozunk.

Flóri: Hol leszünk mi már akkor...

Bélus: Bunkó!

Flóri: Köszönöm, igazán...

Bélus: Menj a fenébe!

Flóri a képzeletbeli ajtó kilincse után nyúl. Nyitja egyszer, nyitja kétszer; óvatosan megrázza. Döbbenet engedi át a kilincset Dezsőnek, aki teljes erővel rázza, rugdossa az ajtót.

Dezső: Hé, fiúk, ne tréfáljatok! Nagyon rossz vicc! Nyissátok ki azonnal!

Zsuzsa (lehajol, beles a kulcslyukba): Benne hagyták a kulcsot a zárban.

Flóri (a kezét tördelve): Istenem, bezárták az ajtót, bezárták!

Bélus (előre jön): Jelen időben helytelen a végkövetkeztetés. Nem az ajtót csukták be, hanem bennünket!

Flóri (két kézzel dörömböl az ajtón): Nyissák ki! Azonnal nyissák ki! Nekem családom van, unokám... Nyissák ki! Nem tehetik ezt velem!

Bélus (kajánul): Csak veled nem? Kérdeztem valamit, apjuk!

Dezső (nagyot rúg az ajtóba): Basszátok meg, nincs kivel játszadoznotok?!

Bélus: A jelekből ítélve...

Zsuzsa: Nem lehet, hogy véletlenül, megszokásból zárták ránk az ajtót?

Dezső: Egy fenét. Pénzt akarnak! *(Visszahátrál az ajtótól.)*

Ismerem a fajtájukat, hét bőrt képesek lenyúzni rólunk! De jönnek ők még az én utcámba!

Flóri: Istenem! Mit szólnak majd az iskolában, a faluban? (Dörömböl.) Engedjenek ki!

Zsuzsa (karon fogja, elhúzza az ajtótól Flórit): Meglátod, mindjárt kinyitják... Nem lesz semmi baj!

Váratlanul kikapcsolják a világítást, a szín elsötétül.

Flóri: Mi történt? Áramszünet?...

MÁSODIK FELVONÁS

Zsuzsa a képzeletbeli ajtó előtt áll. A többiek alszanak. Flóri a sorban utolsó széken ül, a falnak dőlve, Dezső a székén előre csúsztatva, oldalra billent fejjel. Béla az ülőalkalmatosságon fekszik, néha fel-felhorkan. A termet az irodaablak fölötti neoncső világítja meg.

Dezső (felriad, zavartan pillog körbe): Sokáig aludtam?

Zsuzsa: Odakint virrad.

Dezső: Honnan veszed? Nem látni ki.

Zsuzsa: Hallod a gépkocsik zaját? Már jó ideje megindultak. Míg nem volt kishatárforgalom, nem tudtam, milyen a napkelte. Fölfeszlik az ég alj, sebből vérzik, meg hasonlók. Nyűgös vagyok, kialvatlan; itt fáj, ott fáj; rendbe kellene hozatni a frizurám; hat órára átjutni a határon... Semmi romantika. Gyerekkoromból kimaradtak a hajnalok. Átaludtam őket. Talán ezért nincs szemem hozzá, nem tudom belemagyarázni a fenségést a hegyek mögül fokozatosan előbukó sárga golyóbisba.

Dezső: Csak nem sírsz?

Zsuzsa (Dezső felé fordul): Mit sirassak, a lányságomat?

Dezső: Olyan el-elcsukló a hangod. Nem érezni rajta... na, hogy mondjam, na...

Zsuzsa: A modorosságot. Mit színészkedjek? Úgy érzem, tegnap este sikeresen eljátszottuk a szerencsénket: a függöny legördült.

Dezső: Ne kezd újra! Megtárgyaltuk az ügyet. Ha mi négyen együtt muzsikálunk, nem lehet baj. Kelemen ökelme még azt a napot is megkeserüli...

Zsuzsa: Mintha Bélus üres fenyvegőzését hallanám...

Dezső: Fejezd be, ha már belekezdte!

Zsuzsa: Nincs kedvem hozzá. Jóformán élni sincs erőm. Álmos vagyok, iszonyatosan fáradt. Igaza van Flórinak: egyszer mindannyian elfáradunk, lefekszünk, és nincs tovább.

Dezső: Flóri nem a földön jár, soha nem is járt. Már akkor eltolta, mikor feleségéstől kiköltözött falura. Pofáztam nekik: ne menjetek, a falu nem városon született és nevelkedett értelmiségieknek való! Bedaráltatnak, füstre akasztatnak benneteket a keményfejű parasztokkal a kolhozvezetők, ha nem úgy táncoltok, ahogy ők fütyülnek. Ágnes hajlott a szavamra, de Flóri makacs öszvérként csak ingatta a fejét, és folyvást a hivatástudattal, elkötelezettséggel, nemzeti napszámossággal, meg hasonló badarságokkal hozakodott elő.

Zsuzsa: Kérek, ne bánts!

Dezső: Eszem ágában sincs!

Zsuzsa: Mégis úgy érzem, ez a te kitalációd, orvdőfésed, amolyan kis magánbosszúd Flórival szemben. Őszintén: öt éve nem a szemébe röhögtünk volna még bárkinek, aki azt jósolja, hogy végül ide lyukadunk ki?

Dezső: A mostani helyzetünkre gondolsz?

Zsuzsa: Általában.

Dezső: Az ingatag egzisztenciák, az önbecsülésben hiányt szenvedők szeretnek általánosítani.

Zsuzsa (leül Dezső mellé): Ma éjszaka megkérdezted tőlem, most visszakérdezem: honnan olvastad ki? Csak azt ne mondd, hogy a csillagok járásából!

Dezső: Nincs szaga, nehéz beazonosítani.

Zsuzsa: Igen, az olcsó dolgok szaga átható. A mai napig orromban érzem a gyöngyvirág illatúnak tartott pár kopejkás kölnivíz szagát. Anyám azzal „illatosította” agyonmosott ágyneműnket. Gyöngyvirágos réten aludtam, keltem hosszú-hosszú évekig, így bőven volt időm arra, hogy magam vonja le a konklúziót: amihez a sarki boltban olcsón hozzá lehetett jutni, nagyon az akart lenni, amit a csomagolására írtak. Egy kicsit bonyolultan hangzik, de attól még a mosószappannak nagyon is mosószappan, a füstölt halnak nagyon is füstölt hal, a mahorkának nagyon is kapadohány szaga volt. Búzlótt tőlük a boltocska, a fél utca szombat délutánig...

Dezső (gúnyosan): Szombatonként kiszellőztettek?

Zsuzsa: Meghozták a traktor-utánfutónyi olcsó üveges bort.

Dezső (nevetve): Ne szomjazzon a proletár!

Zsuzsa: Nincs ok a nevetésre! Apám tisztán annak lett az áldozata, hogy vasárnap estig szatyorszám hordta haza, védte a korhelyszagú, savanyú ízű lőrét. Olcsó volt, de az élete ment rá. És még hány embernek az utcában! Hétfő reggel, iskolába menet, nem győztük a járdán kerülgetni az epeszínű, búzló hányadékfoltokat. És még a mai fiatalok sírnak, hogy ez nincs, az sincs... Érted már, miért akartam kitörni, miért lettem – Bélus szavaival élve – karrierista nőszemély?

Dezső: Flóri vagdalkozott ezzel a kijelentéssel.

Zsuzsa (vállat von): A lényeg nem ugyanaz?

Csend.

Dezső: Szabadna egy kérdést? Arról még hallottam, hogy elváltál, volt uraddal megosztottatok a vagyont; eladtátok a családi házat stb. Azóta nincs hírem felőled. Most hol laksz, Ungvár melyik sarkában?

Zsuzsa: Egy lakótömb negyedik emeleti lakásában.

Dezső: Ez komoly?!

Zsuzsa: Véresen. Tudod-e, mennyire jellegzetes szaguk tud lenni a lépcsőházban bolhászzkodó kóbor kutyáknak?! Évszakfüggőnek nevezném...

Dezső: Volt benne részem, szükségtelen ragoznod. Tíz éve jómagam is panellakó voltam!

Zsuzsa: Tíz év! Hess! Istenem, pont tíz éve volt a válóperünk.

Dezső: Szeretted Gézát? (*Csend.*) Nem akarok indiszkrét lenni stb., de miért válltatok el?

Zsuzsa: Na, miért válnak el a házaspárok?! Az uram ivott, ütött-vert, állítja a felperes; kurválkodni járt, nem dolgozni, kontráz az alperes. A bírónő meg rezzenéstelen arccal aláírja a válóperi keresetet. Mélyebben senki nem hajlandó belemerülni a dolgokba: se a sértődött, gyűlölködő felek, se a törvény. A látszat megnyugvással tölt el: igen, akár így is történhetett. Miért ne? Az uram ütött-vert; én kurválkodtam – pokolba az ásóval, a kapával és a nagyharanggal! Egyszer élünk.

Dezső (nevetve feláll, nagyot nyújtózkodik): Irigylem a humorérzékedet.

Zsuzsa: Nem viccnek szántam. Ja, míg el nem felejttem: jobb, ha felkészülsz valami hasonlóra!

Dezső: Ugyan! Anna gyávább annál, meg egyáltalán: hová menne, miből élne meg?

Zsuzsa: Te azon ne törd a fejed! Inkább igyekezz jóba foglalni magad. Tapasztalatból mondom: ne kísértsd meg a kritikus pontot, mert rámegy a házasságod! Hagyd levegőhöz jutni szegény asszonyt, odahaza nem a hivatalban vagy, ne akard megszabni még azt is, mikor és hová pisiljen. Csűnyán ráfizethetsz az önféjűségedre, különbül, mint a volt uram.

Dezső: Nem értem.

Zsuzsa: Nem tudsz számolni?! A feleséged a két fiaddal három részt cepecerál a megosztott vagyontól, míg te csak egyet. Ha nem vigyázol, kotródsz vissza a lakótelepre, Dezsőkém!

Dezső (elfancsalodott ábrázattal): Nem eszik olyan forrón... Mással igen, de velem nem... Szabadna tudnom: az urad... parancsolgatott?

Zsuzsa: Nem, Géza soha nem igényelt kaszárnyafegyelmet. Házi cicát kreált belőlem. Édesdeden kellett dorombolnom, este tizenegy után sűrűn ásitoznom, hogy észrevegye magát az épp nálunk lebzselő társaság.

Dezső (kétrét görnyed a nevetéstől): Ez jó, nagyon jó! Házi cica, ásitózás... Rég röhögtem ilyen jót! Ne, ne még...

Zsuzsa: Házaselet helyett baráti, munkahelyi kapcsolatokat ápolgattunk. Tudod, a karrier... A zsák meglelte a foltját. *(Kifakad.)* Irigy pletyka, szemenszedett hazugság! Margóék terjesztik, mert... mert irigyek, mindig is irigyek voltak rám! Nem igaz, érted, egy szó nem igaz abból, amit összehordanak a hátam mögött! Kelemen nem ejtett teherbe, soha nem volt abortuszom! Bárcsak lettem volna! Istenem, bárcsak olyan lettem volna, legalább tudnám, hogy én szúrtam el az életemet! *(Kezébe temeti az arcát.)*

Dezső: Fel nem foghatom, miért járt el a Flóri szája. Látva látta, hogy a párod tökrészeg, mégis odament hozzá. Téboly, tiszta bolondokháza!

Zsuzsa (felemelt fejjel): Jól el kellett volna agyabugyálnom, kiosztanom, ugye? Szeretnék, de az istennek se tudok haragudni Flórirra.

Dezső: Nagy szíved van.

Zsuzsa: Ne áltass! Anyáskodó a természetem, ennyi. Minden

bajomebből származik. Géza hallani sem akart az örök befogadásról, hogy mások zabigyerekeit nevelgessük. Rosszul tette.

Dezső: Azóta nem... próbáltad? Tudtommal, nálunk is létezik lombikbébi-program.

Zsuzsa: Semmi. Magtalan vagyok, Bélus szavaival élve: egy potyára cifrálnakodó picca. Igaz, viszonylag jól élek, csak azt nem tudom, minek. Hogy hatvan éves legyek? Hetven? Mondj már valamit!

Dezső (feláll, körbejár a teremben): A párod, élettársad vagy kicsodád, hányadik a sorban?

Zsuzsa: Semmivel sem vagy különb Olgánál, a szomszéd lakásban élő pletykás vénasszonynál! Csuporral a kezében jön cukrot kölcsönkérni, és mire észbe kapok, már a bugyimban kaparászik. Lyuk lehet a falon vagy sztetoszkóppal hallgatózik, a fene tudja! Mindenről tud, ami a lakásomban történik. Ha mégse, veszi a csuprát, kéri a cukrát; tisztázza a homályos részleteket. Tíz év alatt mázsányi cukrot hordott el tőlem.

Dezső: Dolce vita ukrán módra.

Zsuzsa: Bélusom a harmadik, hogy tudjad. Nehogy elpanaszold már, hogy nem töltöttem tele cukorral a csuprodát... Az elsővel pechem volt: Gézát cseréltem Gézára. A végén kedvem lett volna leugrani az erkélyről. A második, na igen, a második jó lett volna, de én hülye – féltékenykedtem! A harmadik... Te, Dezső, rád férne terád is egy kis művészetpártolás!

Dezső: Szeressek bele egy művésznőbe?

Zsuzsa: Vidd el az asszonykádát moziba, színházba; egyszer-egyszer bevásárolni, de nem rád, hanem saját magára! Kényeztesd! Ne úgy nézzen ki, mint egy átlagos hivatalnok szürke, félénk egérkéje.

Dezső: Csináljam azt, amit Flóri?! Na ne, szerintem nem művészet, amit Ágival művel, hanem butaság!

Flóri megmozdul, köhint néhányat.

Zsuzsa: Felébredt?

Dezső: Lehet, hogy nem is alszik. Tökéletlen fajzat! Elöttem egy életre levizsgáztott, az biztos!

Zsuzsa: Próbálta helyrehozni a hibáját, melletted tanúskodott.

Dezső: Minek? Ki kérte rá? Na látod! Az egész ügy nem lett volna több egy szimpla kocsmai verekedésnél, ha nem

óvatoskodik utánunk; ha nem nyefeg-nyafog, rejtélyeskedik majd egy fertály óráig a kihallgatást végző tiszt előtt, rég az ágyunkban aludhatnánk.

Zsuzsa: Vagy a fogda fapriccsén.

Dezső: Hitvány felbujtó!

Zsuzsa: Mondott valamit, rosszkor és rossz helyen. Nem csinált ilyet, magam sem tudtam, hogy Bélus ennyire féltékeny, képes öltre menni egy engem gyalázó, rosszindulati pletyka miatt! Margóékat kellene idecítálni, azokat a mocskos szájú, foghíjas, hájas, undok...

Dezső (megáll Zsuzsa előtt): Lotyókat?

Zsuzsa: Pontosan. Mondjad már, mit vétettem ellenük, hogy idestova harminc éve nem és nem akarnak leszállni rólam?!

Dezső: Nem is sejtéd?

Zsuzsa: Halvány fogalmam nincs róla. Mi van ezen bazsalyogni való? Megkukultál?!

Dezső: Anno: elszeretted előlük Kelemen, drágám.

Zsuzsa (homlokra szorított kézzel hátradől): De hát ennek már... Ilyen nincs! Abszurditás! Ez lehetetlen...

Flóri: Nagyon is lehetséges. Persze, az még nem lett volna baj, hogy valaki – hogy is hívják? – szeremből, de hogy utóbb dobja, sárba tapossa egyesek férfiideálját, az már baj. Paráznság.

Dezső: Ugye mondtam, hogy nem alszik!

Flóri: Csalódtak. Magukban is, a másokban is: úgy általában. Borzasztóan tud fájni, mármint a csalódás. Az ember felruház minden széppel, jóval valakit, aztán kiderül, hogy a szekérbakon füttyögő fél analfabéta kocsislegénybe több emberség szorult...

Dezső: Kiről beszélsz?

Flóri: Általában véve. Őt év óta egyik csalódás éri a másikat. Csalódtunk a rendszerváltásban, a kuponban, a kormányban... És persze a szomszédokban, a munkatársakban, a barátokban, pontosabban: akiket annak hittünk. Naponta, óránként, percenként csalódtunk...

Dezső: Ne aprítsd tovább a gerjesztőt! Hová akarsz kilyukadni, de őszintén?!

Flóri (félénken): Nagyon haragudtok rám? Nem gondoltam... Hirtelen felindulásból mondtam... Természetesen, Kelemen nem izélte fel Zsuzsát, az abortusz csak kitaláció... Esküszöm, nem tudtam, hogy a fiatalember Zsuzsa élettársa! Sokat mondok, ha őt

percig tartózkodtam a bankett-teremben. Nem voltam olyan – hogy mondjam? – állapotban, hogy riszáljak a parketten. Koccintani sem koccintottam senkivel, esküszöm!

Dezső (legyint, leül Zsuzsa mellé): Látod, Flóri: ha nem szipákolysz be és nem jár el a szád, most nem ülnénk itt.

Zsuzsa (rezignáltan): Szánalmasságunk minden pompájában. (Csend.)

Flóri: Ez amolyan idézet-féle... Találó.

Zsuzsa (tétován elindul a képzeletbeli ajtóhoz): Nem, Flóri, ez a keserű igazság. Ha egy picivel őszintébb vagyok Bélussal, egy nagyon kicsivel, akkor igen, akkor talán... Jobbat mondok: el sem kellett volna jönnöm a találkozóra.

Dezső: Ezen az alapon azt is mondhatnánk, kár volt megszületnünk. Hülyeség! A végén még behéklizel, én meg krokodilkönnyeket fogok hullatni. Én például vágytam, készültem a találkozóra, s nem hiszem, hogy bármi miatt szégyenkeznem kellene.

Zsuzsa: A fellengzős tirádád miatt sem? Menő építész, sikeres vállalkozó... Engem valahogy másvalakire emlékeztetett.

Flóri: Kelement majmolta.

Dezső: Kérdezett valaki?! (Zsuzsához.) A fő-főkönyvelő, a mellékállásban üzletasszony, akinek száz dollár annyi, mint másnak tíz kopejka: bezzeg, ok nélkül hagyta otthon a szerénységét! Kit akartál becsapni? Kinek akartál tetszelegni? Csak nem Kelemennek?!

Zsuzsa (epésen): Éledezik benned az irigység?

Dezső: Nem félsz attól, hogy visszagúnyollak?

Zsuzsa: Ki vele! Mit nem vágtatok még ma éjszaka a fejemhez?! He? Biz'isten, kíváncsivá tettél! (Az ujjain számol.) Beképzelt hisztérika, olcsó picca, karrierista nőstény, kurva... Bocsánat! Paráznát akartam mondani.

Flóri: A paráznaságban, izé... több a tudatosság.

Zsuzsa (magából kikelve): Ti bezzeg szentek vagytok! Merő véletlenből uszítottad rá Bélust Kelemenre; véletlenül taszította le Dezső szeretett volt osztálytársát az étterem emeletmagas bejárati erkélyének lépcsőjéről! Ide is csak véletlenül kerültetek, nemde?! Mert amúgy ma született báránycák vagytok, és békésen bégetnétek valahol, ha ez a rusnya, lötytyedt fenekű fehérszemély... Mit csináltam? Ha nagyon belegondolok, semmit.

Flóri: Mondjuk, ez igaz.

Dezső: Nem mondjuk! Ott van előtte az ajtó, menjen isten hírével! Pá neked, drágám!

Zsuzsa (gúnyosan): De vicces a bácsi!

Dezső (Flórihoz, bosszúsan): Nem fogom szó nélkül túrni; bolond lennék végignézni, hogy szépecskén, karonfogva kísétáljanak innen! Mellesleg: te maradnál a szarban, Flórikám!

Flóri (elsápadva): Én?! Már megbocsássatok, miért pont én?!

Dezső (dühösen): Mert... mert a nap nem nyugaton kel fel!

Flóri: Szinte előre éreztem... (*Feláll.*) Nekem se protekcióim nincs, se pénzem – akármennyit rám sózhatnak, függetlenül... Ha nagy a baj – nem lehet kicsi, ha ránk zárták az ajtót –, csak abban bízhatok, hogy felépül és megbocsát, de csak nekem. Értitek! Csak nekem! Hirtelen felindultam, ő tudja miért: belátó, megbocsátó ember, gyerekkorunk óta ismerjük egymást, nem tenne velem olyat... Nem, Kelemen nem olyan... Nem hagy cserben, nem árulja el a leghűségesebb gyermekkori barátját: nem és nem!

Dezső: Cserébe majd befektítesz? Állni fog az alku, már hogyne állna, Flórikám! Hálából úgy fogod követni Kelemen éceszeit, mint a pulikutya, még a nyelvedet is kilógatod nagy igekezetedben. Rám óhajtasz vallani?: tessék! Már csak arra vagyok kíváncsi, mivel hozakodnál elő bíróságon. Kitalálnál egy új mesét? Ahhoz nincs fantáziád. A felindultságodra hivatkoznál? Ahhoz meg Zsuzsáéknak lenne pár keresetlen szavuk. Lehet, hogy a faluban dicsfény, prókatori hírnév övez, Flórikám, de a városi bíróság nagyon hamar pokollá válhat számodra.

Flóri: Nem tudsz megfélemlíteni – hogy mondják? –, mert nincs mit veszítenem. Neked hivatalod van, befolyásod, kényelmes kis életed – nekem mi maradt? Fuldoklom az adósságban; Ágnes iszik; az unokáim anyja hétvégeken Nyíregyházára jár... paráználkodik. Pénzért illegeti magát valami bárban... Torkig vagyok a jó tanácsokkal! Gondoltam rá... Nem adom olcsón... Beállok ukrán nacionalistának, be én – ukránabb leszünk az ukránoknál! Izé, Ágnesem perfekt beszéli a nyelvet...

Dezső (Zsuzsához): Kész, teljesen meghibbant!

Zsuzsa: Tudsz a kezébe kenyeret adni? Nem? Akkor meg hallgass!

Dezső: Kelemen sem tudott...

Zsuzsa: Nem akart. Igazam van, Flóri? Mennyi pénzt kértél tőle?

Flóri: Igazán nem sokat...

Dezső: Házi szükségre, fizetésig?

Flóri: Nem tudom, nem emlékszem... Ott állt, gondoltam, ha valaki, akkor ő biztosan kiségit. Nevetett, vállon veregetett... Ajánljak fel zálogot, mondta, meg azt is, hogy nem értek a pénzhez. Az olyanoknak, mint én, Dárius kincse is kevés lenne. Vállalkozzak, verjem fogamhoz a garast; úgymond tele a tőke a folyton pénzt kunyeráló élősködőkkel. Így, ilyen szép szóval.

Dezső: A rohadék!

Bélus váratlanul felugrik, előrehajol, öklendezik; meg sem áll a baloldali sarokig.

Bélus: A perceken megdöglök! (*Hátraszól.*) Seperni mindenütt egyformán sepernek, a kérdés az: miért? Értitek?! (*Öklendezik.*)

Dezső: Egy árva kukkot sem. Megjegyzem, hogy később ne legyen belőle vita: a termet te fogod reggel kitakarítani.

Bélus (kiegyenesedik, mélyeket sóhajt): Na és! Ne izgulj, nem fog kiesni kezemből a sürolófa!

Dezső: Nem izgulok.

Bélus: Nem a fenét! (*Előjön a sarokból.*)

Dezső: Magadról ítélsz?

Bélus: Nagyrészt. A gorbacsovi érában közterületen való részegeskedésért előállítottak párszor; volt szerencsém megtapasztalni, hogyan lötytenek össze – egyik percről a másikra – a zárkában hozzád hasonló, magabiztos hólyagok.

Dezső: Jusst se hagyom magam provokálni!

Bélus: Stimmel. Szereted magad kifelejteni a balul sikerült dolgokból. A te bajod. Én legalább tudni fogom, miért sepregetek.

Zsuzsa: Beavatnátok? (*Eljön a képzeletbeli ajtótól*) Sepregetés, sürolófa – beszéljete érthetően!

Bélus: Nem vagytok őszinték.

Zsuzsa: Ez rám is vonatkozik?

Bélus: De még mennyire! Ne add az értetlent! Ugyanolyam karrierista maradtál, amilyen voltál. Nem vagyok részeg. (*Előre nyújtja a karját.*) Látod, nem reszket a kezem.

Zsuzsa (sértődötten hátat fordít Bélusnak): Ha ezt érdemlem tőled, köszönöm! Ilyet még kitalálni is...!

Bélus: Nem művészet. Már akkor gyanakodnom kellett volna, mikor az ungvári vasútállomás restijében szó nélkül kifizetted az egymás után megivott féldecijeimet. *(Végigheveredik a fekhelyén: nyújtózkodik, ásít, a plafont bámulja.)*

Szusza: Megmondanád, mi a jó frászt csinálhattam volna!

Bélus: Nem tudom. Egy biztos, túl látványosan dongtad körbe Kelement a banketten. Sokaknak feltűnt, többeknek eszébe juttatta az apropót: hogy az osztály büszkesége, a pénzes vállalkozó két éve sajnálatos módon megözvegyült. Áldott emlékü felesége megcsúszott, leesett, szörnyethalt. Azt, hogy miért járkálgatott ki szegény asszony az egyik építkezésre, kapaszkodott fel naponta a nem tudom hányadik félkész emeletre: nem firtatták. *(Felkönyököl.)* De annál többet és aprólékosabban suttogtak lépéselőnyről, első szerelemről, amit könnyű felmelegíteni... Folytassam?

Flóri: Megáll az eszem!

Bélus: Nekem már megállt. Egyébre sem tudtam gondolni, minthogy gyorsan lezargatom az egymondatos szerepemet, veszem a kalapom, és kis szerencsével még elérem az utolsó vonatot.

Szusza (hüledezve): Ez hallatlan! Miket feltételeznek rólam... Szemenszedett hazugság! Teljesen elvette eszüket az irigység!?

Dezső: A párod nem hazudik, valóban folyt pusmogás. Margóék az esküvő napját is tudni vélték.

Szusza (kifakadva): Mindenki megbolondult! Nem igaz, nem lehet igaz... *(Föl-alá jár.)* Gondolkozatok: hol lennék most? Ha csak fele igaz a kitalációnak, kinek az ágya mellett tördelném a kezem? Bizony isten, megőszítik az embert időnap előtt!

Bélus (egykedvűen): Hogy ki kit őszít meg, azon lehetne vitatkozni.

Szusza: Hát vitatkozzunk! Gyönyörűséges emberek vagytok, mondhatom: süljön le a képetekről a bőr! Egész éjszaka egy fél szóval el nem árultátok, mi folyt a hátam mögött! Ez igen, ezt nevezem...!

Flóri (védekezően felemeli a kezét): Legfeljebb öt percig tartózkodtam a teremben. Jóformán azt se tudom, kik voltak jelen.

Szusza (gúnyosan): Persze, Flórikám; hogy mondjam, Flórikám: csak ugyanarra gondoltál, mint a többiek. Szégyelld magad! Paráználgatás! Kell tőled nagyobb hímringyó!? *(Bélushoz.)* Kényelmesen fekszel, drágám?! Tentélj szépen, aluszikálj –

én majd tartom a hátam érted! Ne hozzak tejbepapit: egyet a mamának, egyet a papának? (*Lekever egy jókora pofont Bélusnak.*) Ezt meg neked, hogy megemlegesd a jó nevelést! Félrehívhattál volna, megsúghattál volna: te szerencsétlen, ezt és ezt sottogják! Nem. Inkább hősködtél, rátettél egy lapáttal, hadd legyen miről csámcsogni az elhízott, bűdös szájú lotyóknak!

Dezső (nevetve): Ez igen, fiatalúr – most tessék bölcselkedni!

Zsuzsa (dühösen): Várd ki a sorod, hozzád is lesz egy-két szép szavam!

Dezső: Állok elébe!

Zsuzsa: Akkor miért hátulról támadtál Kelemenre? Féltél a szemébe nézni? (*Fitymálóan.*) A másik hőscincér!

Dezső: Ki állít ekkora baromságot? Kicsoda?!

Zsuzsa (visszanyomja Dezsőt a székre): Te magad. Nincs egy félórája, hogy dicsekedtél vele.

Dezső: Hogy én dicsekedtem? Régen hazudhattál ekkorát!

Zsuzsa: Flóri, Bélus: szoktam én hazudni? Igen vagy nem?

Bélus: Nemigen.

Zsuzsa: Komolyan kérdeztem. Nagyon komolyan!

Flóri: Izé... valóban hátulról...

Dezső (felháborodva): Te szerencsétlen, kint se voltál az erkélyen! Féltél kidugni a hazug, mocskos, repcses pofádat!

Flóri: Hogy hol álltam, rám tartozik. Láttam, amit láttam.

Bélus (felül): Ejnye-ejnye, apjukom, évésre kellett volna használni a szád. Dicsekedtél? Mehetsz az istenhez panaszra, sorba állni a sóhivatalban!

Dezső (békülékenyen): Vettem az adást, értem a viccet. Okos dolog lenne tőletek, ha befejeznétek!

Bélus: Azt lesheted!

Zsuzsa: Semmi kedvünk a bíróságot járni!

Dezső: Ne csinálj ostobaságot!

Zsuzsa: Te kezdted!

Dezső: Egész éjszaka egy rossz szót nem szóltam hozzád.

Zsuzsa (tőprengve): Jót se nagyon. De nem érdekes. Elmerengtünk a múlton, felidéztük az emlékeket; feltéptük a sebeket – végeztünk egymással.

Dezső: Ezt aláírom...

Zsuzsa: Majd azt fogod aláírni, amit eléd teszek. Biztosítlak, nem fogod megköszönni!

Dezső (nagyot ásít): Országomat egy ágyért! Gyerekes dolog, amit csináltok. Kilométerekre büzlik, hogy nagyon az akartok lenni, amit a homlokotokra fölirtatok. Ti meg az ártatlanság! Hogy stílusos legyek: „valami büzlik Dániában”.

Zsuzsa (megvetően): Plagizátor!

Dezső (feláll, megigazítja nyakkendőjét, magára ölti a hivatalnoki pózt): Nevezze inkább tanulékonyságnak, vagy aminek akarja. A lényeg, hogy a földön járjon. Mióta az eszemet tudom, azért kapom a fizetésemet, hogy ügyfeleimet visszarángassam a realitások talajára.

Zsuzsa: Erőnek erejével a földbe taposod.

Dezső: Megesik, hogy könnyen és messze elszállnak maguktól...

Flóri (riadtan): Igazából nem úgy gondoltam. Érted, mire gondolok!

Dezső: Önnek nem vagyok te. Jól vesse az agyába, a hamis tanúzást a törvény bünteti, nem a hivatal.

Zsuzsa: Dezső, hagyd a komédiázást, idegesít!

Dezső: Hamar elpárolgott a magabiztossága, hölgyem! Kisütött a nap? (*Kilép a pőzből.*) Ezt nevezik mifelénk kesztyűs kéznek. De ha Y hivatalnoknak netalán eszébe jut, hogy hőzöngő ügyfele elfelejtette befizetni a nagyanyja után maradt házikó örökösödési adóját; hatósági engedély nélkül toldozta-foldozta családi házat; kacsalábon forgó garázst épített, betonba ágyazott luxusistállót a tehénkéjének stb... Utólag befizetni, kérvényezni, utána járni; kiméretni, megterveztetni, engedélyeztetni, hajbókolni, könyörögni... A Canossa-járás kedélyes vasárnap délutáni korzózásnak fog tűnni; a delikvens végül még azt a napot is megátkozta, amelyiken világra jött. (*Visszaül a helyére.*) Zsuzsa, ha ártani akartam volna Kelemennek, mint ahogy elhithetni készültök, bármikor megtehetném, játszi könnyedséggel. Miért taszigálnám, lökdösném, urambocsá', taposnám a földbe, csinálnám a bajt magamnak feleslegesen?

Zsuzsa: Te tudod. (*Leül Bélus mellé.*) Régóta nem hiszek a véletlenekben... Ha megbotlom, nem a követ szidom, hanem magamat. Én hülye, miért nem néztem a lábam alá?! Egy kő csak egy kő, ahogy az utamba kerülő ember is csak ember: ő nem én vagyok. Mások a tulajdonságai, az érzelmei és a gondolatai: maga szabja az útirányát, netán az ösztöne. Így vagy úgy, de van

magyarázata, oka annak, hogy szembefutottunk, kereszteztük egymás útját.

Dezső: Sajnálom, teológiai kérdésekkel nem foglalkozom. De el tudlak képzelni, ahogy ott állsz talpig feketében, kendővel bekötött fejjel egy templom előtt. Mit mondjak: voltál szebb.

Zsuzsa: Csorog belőled a cinizmus.

Dezső: Öntisztítom az imázsomat. Javamra legyen írva: addig se képmutatok.

Bélus (Zsuzsához, szemrehányóan): Kis híján nyakon csípjük, erre fogod magad és kihátrálsz! Közel sem akkora stóc, mint amilyennek hiszi magát.

Zsuzsa: Civakodtam, marakodtam már eleget: unom.

Bélus: Mi az, hogy unod!? Könnyen a nyakamba varrhatnak két-három évet, ökelme meg majd röhög a markába...

Zsuzsa: Nem tud érdekelni. *(Lefekszik.)* Álmos vagyok, rettenetesen fáradt. Hagyj aludni!

Bélus (felpattan a helyéről): Nem hagylak! Nem érted, a bőrünkre megy a játék! Mindketten arról koldulhatunk...

Zsuzsa: Én ugyan nem. Tárva-nyitva az országhatár.

Bélus: Vissza se muszáj jönnöd! Kipécézel egy szakaszt a 4-es úton, és árulhatod a bájaiddat kedvedre. Élsz majd, mint Laláné Hevesen. *(Legyint.)* Még hogy társ! Rojtnak sem vagy jó, érted, magamutogató pozór vagy! Egy hajszállal sem vagy különb, mint a nagy átlag! Jaj de cuki vagyok – lötyög a fenekem... Oda ne rohanjak!

Zsuzsa: Oda rohansz, ahova akarsz, csak nem az én kenyeremen. *(Felül.)* Keress előbb egy jobban hozzád illő, aszott seggű vén kurvát, aki hajlandó finanszírozni a jövőbeli futkározásodat!

Bélus: Ki beszél!? Egy percig nem tudsz megülni a fenekeden – ki hajt, mi hajt? Az ördög? Ez lesz, az lesz, amaz lesz: semmi nem lesz! Egy töpörödött, hajlott hátú vénasszony lesz belőled, és hónapszám nem fogják rád nyitni az ajtót, és begolyózol, és...

Zsuzsa: Téged foglak siratgatni? Arra várhatsz! Még himringyónak sem vagy jó, te szerencsétlen!

Bélus (ráemeli a kezét Zsuzsára): Bárcás, fogod be a mocskos pofád!

Zsuzsa (dúdolva): Kis gazdasszony vagyok én, sütni, főzni tudok én... *(Nevet.)* Látod, ha most megütnél, talán el tudnám hinni, hogy férfi vagy. Gyerünk, mire vársz!?

Bélus (lassan leengedi a kezét): Esküszöm, hogy egyszer... Meg én!

Zsuzsa: Persze, ahogy Flóri mondja: persze. Tudod mit, ez egyszer még hiszek neked.

Bélus (leroskad Zsuzsa mellé): Komolyan gondoltam...

Zsuzsa: Ahogy a májgyulladásodat, a gyomorfekélyedet, utóbb a szájrákodat – magadat gondold ki végre! Festő vagy, tessék, fess! Hagyj fel a hipochondriás bohóckodással! És a világot se akard megváltani, elvan az magának nélküled is.

Csend.

Bélus: Felidegesítjük magunkat a semmin.

Zsuzsa: Ha neked a kettőnk kapcsolata semmi...

Bélus: Nem úgy értettem. Általában. Miért érzem úgy néha, hogy mindenáron ki akarsz ebrudalni az életedből?

Zsuzsa: Magadból ítélsz. Meg egyáltalán. El ne kezdj lelkizni nekem, mert biz isten szalagot kötök a hajadba! Nincs szárnalmasabb látvány a lelkiző férfiembernél.

Bélus: Végeredményben mindenki ugyanazért seper...

Zsuzsa: Ne ugrálj össze-vissza, nem tudlak követni! Per pillanat mi bajod azzal a seprűvel?

Bélus: Semmi. Csak úgy kedvem támadt sertepertélni.

Zsuzsa: Kértelek, hogy ne az elveidet tisztázzgasd folyton, hanem magadat tedd rendbe? Na ugye! Így, ahogy vagy, nem élhetsz a végtelenségig! Se kint, se bent; se velem, se nélkülem; piáson józan, józanon részeg... A végén engem is magaddal rántasz – nem babra megy a játék. Ki fogja helyettünk fizetni a számlákat? Elvekért nem adnak a sarki boltban kenyeret. Jó szót sem. Amikor hozzám költöztél, mit ígértél? Hagyjuk. Irigyelt gázóra-leolvasói állást hajtottam fel neked, még annak se vagy embere. Mi az, hogy nem engednek be az udvarukra a lakók, hogy elbűjnek előled? Ha kidobnak az ajtón, be kell mászni az ablakon; büntesd őket, citáld bíróság elé – tanulják meg, hogy a gázszolgáltató nem játszópajtásuk! De nem, a hétvégéimet feláldozva nekem kell helyetted sorba járni a fél kertváros házait, nehogy már kitöltetlenek maradjanak a rubrikáid, azok a fránya kis fehér négyzetek, amelyek szerinted megnyomorítják a

társadalmat. Hát teszek a társadalomra: mennyire érdeklek én a társadalmat!

Bélus: Egoista duma.

Zsuzsa: Tudod, mi az igazi csököttség részemről: hogy sok olyan dolgot megteszek érted, amit nem lenne szabad. Ezért vagyok dühös, de nem kimondottan rád, sokkal inkább magamra. Az anyáskodó természetemre.

Bélus (átöleli Zsuzsát): Jól áll neked.

Zsuzsa (duzzogva): Barom. Hosszú évek óta először akartam jól érezni magamat a bőrömben, és tessék! Hol végzem? A milicián. Pedig se gyűlölködő irigy, se ok nélkül féltékeny nem voltam, sőt, bujtogatni sem bujtogattam senkit, hogy megtoroljam a hiúságomat ért sérelmet.

Dezső: Tíz órakor mindannyian otthon leszünk.

Zsuzsa: Főleg, ha Kelemen a nyakát szegte.

Dezső: Akkor nem itt dekkolnánk.

Zsuzsa (kifakadva): Nem szeretek félni, nem akarok félni!

Dezső: Kihallgatnak, jegyzőkönyvet vesznek fel, szembesítenek bennünket stb. Nincs mitől félned.

Zsuzsa: Nem valamitől szoktam félni, hanem valakitől.

Dezső: Sejttem, kire gondolsz.

Zsuzsa: Nem nagy kunszt. Mi van, ha ő is itt lesz, és közel sem lesz olyan nagylelkű, mint ahogy Flóri reméli?

Dezső: Mi másért, ha nem ezért pofáztunk órákon keresztül, összehangolva a vallomásainkat! Kérlek, ne kezdjük újra, ne bonyolítsuk az ügyet – szimpla kis kocsmái csetepaté volt, slussz! *(Bélushoz.)* Nehogy holmi sepregetések mibenlétét kezd el firtatni a kihallgatást végző tiszt előtt, mert abból valódi bajok lehetnek! Arra gondolj, amit megbeszéltünk: a túlzott féltékenységed miatt vagy itt. Vádaskodj, acsarkodj, káromkodj, mint egy kocsislegény! Az esetleges pénzbüntetésedet összedobjuk. A Flóri részét átvállalom. Értve?!

Flóri: Lenne egy kis észrevételem.

Dezső: Ne legyen, nem lesz újabb tiszteletkőr! Egyrészt nincs rá időnk, másrészt ugyanitt lyukadnánk ki.

Bélus: Már ha újra elengedem a fülem mellett a komédiázásokat.

Dezső: Nem vagyunk abban a helyzetben, hogy komédiázgassunk.

Bélus: Ti vagytok a helyzet. A körülményekről szólva, nekem is vannak fenntartásaim, de még egyszer megismétlem: a helyzet ti vagytok, ti hoztátok létre. Én tudatlan, csak kontárkodom itt, feleslegesen játszom az eszemet, mint egy eszement. Jó, mi? Eszemet, eszement...

Dezső (Zsuzsához): A fiatalúrnak sepregetni támadt kedve.

Bélus: Egy fityfenét! A fiatalember végre kijózanodott, és kezdi más színben látni a történeteket. Majd összedobjuk. Ti, akik pénz dolgában meglehetősen smucigok vagytok, csak egy esetben dobálóztok a pénzzel, mégpedig akkor, amikor el akarjátok kendőzni az igazságot. Kurvára nagylelkűek tudtok lenni! Ami igaz, igaz, locsogásban sem vagytok utolsók, de ez más lemez. Maradjunk a pénznél. Tökéletesebben takarja a kínos részleteket. És ami még ennél is fontosabb, soha nem szólja el magát. Vastagon betakarja, elfődi a gondtalanság, a pénzes pali után epekedő vágyat, netán az emésztő gyűlöletet, a sárga irigységet. Ráadásul nincs szaga. Nem rombolja le az illúziót, a kéz kezét mos elvből fakadó hamis önelégültséget. Nem szokása. Végül is mi az igazság? *(Feláll.)* Annak a hülyének – mármint nekem – nincs pénze, se vagyonokat érő kapcsolatai: köpjön az égbe és álljon alá, örüljön, hogy megússza egy kis pénzbüntetéssel. Így van, uraim, hölgyem?!

Zsuzsa: Elittad az agyad, vagy mi frász lelt?!

Hosszú csend.

Bélus: A csöndről, a hallgatásról jut eszembe, ezt előbb is megtehettétek volna.

Zsuzsa: Nem értem.

Flóri (elindul a képzelt ajtó felé): Hangoskodtunk. Persze hogy ránk zárták az ajtót. Mégiscsak... Nem volt szép dolog tőlünk.

Dezső: Na végre, ebben legalább van valami ráció!

Bélus: Nem erre gondoltam.

Zsuzsa: Esküszöm, ha újra a sepregetéssel hozakodsz elő, visítani fogok!

Bélus: Bocs, hogy élek! Amúgy én is megbocsátok neked.

Zsuzsa (csúfondárosan): Te, nekem?! Majd összepiselem magam a kíváncsiságtól!

Bélus: Komolyan azt hitted, hogy gondolkodás nélkül beveszem a rosszindulatú osztálytársnőkről szóló dajkamesédet? Nem, drágám, azok az elhízott, foghíjas pletykafészek mindenkinél

jobban ismernek téged. A vesédbbe látnak. Első osztályos korodtól fogva. Bárkiket becsaphatsz, orránál fogva vezethetsz, kivéve őket.

Zsuzsa: Marhaság! (Kényszeredetten nevet.) Én meg Kelemen... Ilyet kitalálni is! Mondjad már, drágicám, ha csak egy százalékba igaz lenne annak, amit állítasz: most hol lennék?

Bélus: Na, hol?

Zsuzsa (tettetett könnyedséggel): Egész kíváncsivá tettél.

Bélus: Itt, ezen a szent helyen, Zsuzsám.

Zsuzsa (erőltetett nevetéssel): Mit mondtam, teljesen elitta az eszét!

Bélus: Valamicske azért maradt. Még képes elhessenteni, ha csak percekre is, a gondtalan életről szőtt illúzióidat. Kétszer nem lépünk ugyanabba a folyóba, tartja a mondás, és hogy ez mit jelent a gyakorlatban, azt Kelemen nálamnál sokkal jobban tudja. Ne ijedj meg, nem fog felfogni rajtad. És ezt valahol te is érzed, csak nem vagy bolond belefutni egy nyíltszíni elutasításba. A kudarcnak még az eshetőségét is kerülöd. Túl szépek ahhoz az ábrándok, hogy hipp-hopp, lemondjon róluk az ember. Remekül lehet ragoztatni őket, főként elalvás előtt.

Zsuzsa: Gyönyörűséges mákvirág vagy, mondhatom! Hogy ne kelljen megköszönnöd, hálásnak lenned azért, hogy felfogtam rajtad, összehordasz rólam tücsköt-bogarat. Köszönöm!

Bélus: Magadnak köszönd. Mellesleg, amíg velem bíbelődtél, addig se unatkoztál. Ebből a nézőpontból szemlélve a kapcsolatunkat, már nagyon is kérdéses, ki kinek tartozik hálával. Voltam neked, és leszek. Tetszik, nem tetszik nekem, én fogom elvinni a balhét. A miértre nem tudom a választ. Talán baleknek születtem. Voltaképpen egymást sem ismerjük. Két év semmi. Fél lábom, megszokásból lezargatható. Aztán majd csak lesz valahogy. Az sem kizárt, hogy közben összebékül a tűz a vízzel, a magasság a mélységgel – meg mi van még? Nem érdekes. A fontos, hogy kéznél vagyok. Nem nagy szám, gondolhatja első ránézésre bárki. Honnan tudhatná, hogy bohém életvitelem folytonos felemlegetése sokkal jobb fedezéket nyújt számodra, mint Flórinak Ágnes alkoholizmusa, vagy Dezsőnek a hivatal...

Dezső: Nem szeretek okvetetlenkedni, de mi lenne, ha személyem felemlegetése nélkül rendeznétek magánéleti problémáitokat?

Bélus: Ki beszél itt magánéletről?! A ti ügyetekől darálok. A harminc év óta dédelgetet irigységedről, Flóri gyűlöletéről... Nyilván nem először ácsingózott pénzmagért kuncsorogva Kelemen előtt. De tegnap este kapott újabb keserű pilulát már nem tudta lenyelni. A volt vagy vélt barátnak, az évfordulós összejövétel apropójából, az ilyenkor szokásos iskoláskori emlékek túlcsondulása okán is illett volna kinyitni a pénztárcáját, megjutalmazni egykori uszályhordozója lankadatlan hűségét. Nem tette. Jól tette. A baráti kölcsönök csak arra jók, hogy meghosszabbítsák a vergődést. Saját szakálladra kell boldogulnod, Flórián, élére rakni a garast – nincs mese! Mint ahogy Dezsőnek sem kellett volna harmincszor háromszázhatvanöt napot várnia a kínálkozó alkalomra. Némi igyekezettel rég kiléphetett volna a saját árnyékából. De semmi ilyet nem csinált. Kotlott a sérelmein, dúlt-fült az irigységtől, s minő véletlen, türelem és rózsa, eljött a nap, és szinte tálcán kínálta magát az alkalom. Élt vele, úgy levágta Kelement a magas erkély lépcsőjén, ahogy az a nagykönyvben írva van. Él-e, hal-e azóta, a legkevésbé sem érdekli! Majd csak összerámolom valahogy a féltékenység okán kirobbant kocsmai verekedés épületes históriáját, és a vonat sinen lesz! Ugye, ez jár az agyadban, amióta betetted a lábad a milíciára? Ne, ne tiltakozz! Magyarázattal sem tartozol, elérted a célod. Elértétek a célotokat. (*Tapsol.*)

Flóri (megleptő határozottsággal): Ez bizony eléggé soványka végkövetkeztetés.

Dezső (gúnyosan): Ó, ökelme még nem álmodta meg a húsos fertályát! Idő kell neki...

Bélus: Mondjam azt, hogy addig-addig ravaszkodtatok, amíg kevés híján hülyét csináltatok magatokból? (*A lefüggönyözött ablak elé áll.*) Bánom, hogy nem álltam be annak idején a sorba, hogy nem festegettem hófödte hegyeket, csendéleteket. Most nem ez a kékesfekete plecsni minősítene. Többet mondok: itt sem lennék. Egy tágas műteremlakásban lóbálnám a lábam, árulgatnám az őzikés festményeimet. Álom, álom... Szükségem lesz némi kézpénzre is. A festék, a vászon manapság sokba kerül. Nyolc zöldhasú nagyon közel tudna vinni az igazsághoz.

Dezső: Ez a tiszta beszéd, ezt már szeretem! Kettő tőlem, egy Zsuzsától, és tekintettel Flóri zilált anyagi helyzetére, be kell érned háromszázötven dollárral.

Bélus: Hatszáz... Ötszáz... Négyszáz!

Dezső (Zsuzsához): Garasoskodjunk?

Zsuzsa: Tűnjön a pokolba!

Bélus: Parancsára, hölgyem, ahogy óhajtja!

Zsuzsa: Van mersze gúnyolódni, szégyentelen!

Flóri: Az élőködők – hogy mondjam? – már csak ilyenek.

Flóri lenyomja a képzeletbeli ajtó kilincset, majd óvatosan kinyitja. Először csak résnyire, aztán annyira, hogy kidughassa a képzeletbeli résen a fejét. Visszahőköl. Aztán újra próbálkozik. Odakintről beszűrődik néhány érthetetlen mondatfoszlány. A többiek is az ajtóhoz sietnek.

Dezső: Nem értettem jól – mit kiabáltak?

Flóri (visszahúzza a fejét, az ajtót óvatosan bezárja): Hogy menjünk a fenébe, vagy valami hasonlót.

Dezső (döbbenet): Létezik? Á, rosszul hallottad!

Flóri: Kétszer megismételte.

Dezső: Kicsoda? Az a sertepertelő zöldfülű kis milicista?

Flóri: Nem. A kihallgatásunkat végző tiszt. Először azt kérdezte, hogy mit csinálunk még itt, aztán elküldött bennünket a fenébe.

Dezső: Na, vigyázz csak, majd én megtudom, mi történt! (Flóri nem engedi el a kilincset.) Ne mondjam még egyszer!

Flóri: Nem! Hogy mondjam? Fogadjuk meg a tanácsot. Persze hogy ide telefonált Kelemen, tekintettel... Nem tett feljelentést. Más nemigen lehet a magyarázat.

Dezső: Dehogyan nem!

Flóri (két kézzel markolja az ajtó kilincset): Nem érdekel!

Zsuzsa: Igazából engem se.

Flóri: Menjünk szépen haza, jó?!

Dezső: Haza... Gyönyörűek vagytok, mondhatom! Fogjátok magatokat és kiosontok, mint a tolvajok!

Zsuzsa (magához veszi a széktámlán lógó retiküljét): Először kicsikét rendbe hozzuk a toalettünket. Noked, Bélusom, sürgősen vásárolni kell egy napszemüveget.

Dezső (hitetlenkedve): Ez nem igaz! Mintha mi sem történt volna.

Bélus: Barnát, sárgát, zöldet: csak lilát ne. Fojtogatón hat rám.

Dezső: Ha mi otthon összezördülünk, egy hétig sem szólok az asszonyhoz, ezek meg...

Flóri (elengedi a kilincset): Az a te bajod, Dezső.

Dezső: Hallgatlak.

Flóri: Hogy mondjam? A hét közepén felkeresünk, tudod, az... izé végett.

Zsuzsa (rúzzsal a kezében, affektálva): Egy kis szemfesték, egy kis rúzs és voilá! Szegény Margóék mit sem értenek a szépítkezéshez. Egy-egy dauerolás nagyobb ünnepekkor, és be van fejezve...

Bélus: Ideje indulnunk, a süroláshoz valahogy nincs kedvem!

Zsuzsa: Gyorsan, fiúkák, szedjétek magatokat rendbe! Loncsosak vagytok. Te is, drágám! *(Megigazítja Béluson a zakót, a nyakkendőt.)* Mindjárt másképp nézel ki!

Váratlanul kialszik a villany. A nyikorogva sarkig táruló képzeletbeli ajtón beáramló világosság egy üres termet pásztáz végig. Aztán az ajtó lassan elkezd bezáródni. Mielőtt még teljesen elsötétedne a színen, megszólal egy hang.

Flóri: Áramszünet. Hogy mondjam? Pont a legjobbkor!

Függöny

TARTALOM

Párkák.....	5
Panoptikum.....	51
Paráznák.....	95